

JAARVERSLAG 2004 PAX CHRISTI

Wij willen stem geven aan de hoop op vrede, samenwerken aan verzoening, vrede en gerechtigheid en bijdragen aan de vestiging van een internationale rechts- en vredesorde. Dat is onze missie.

pax
christi

JAARVERSLAG 2004 PAX CHRISTI

pax
christi

PAX CHRISTI. WIE WE ZIJN, WAAR WE VOORSTAAN

Wij willen stem geven aan de hoop op vrede, samenwerken aan verzoening, vrede en gerechtigheid en bijdragen aan de vestiging van een internationale rechtsorde. Dat is onze missie.

Wij zijn een onafhankelijke beweging in Nederland en in conflictgebieden en maken als autonome sectie deel uit van Pax Christi Internationaal, de internationale vredesbeweging in vijftig landen met 60.000 leden.

Wij geloven dat vrede mogelijk is. Wij laten ons daarbij inspireren door de katholieke gemeenschap waarin wij wortelen en de oecumenische oriëntatie en interreligieuze samenwerking die Pax Christi kenmerkt. Vrede is immers een opdracht aan ons allen.

Wij laten ons leiden door onze centrale waarde: solidariteit met de slachtoffers van geweld en de dragers van vredesinitiatieven. Wij beschouwen deze waardeoriëntatie als de uiterste maatstaf voor kwaliteit aan de hand waarvan wij ons verantwoorden naar onze stakeholders.

Wij streven naar demilitarisering en oplossing van conflicten, versterking van democratie en internationaal recht en opbouw van vrede. Dat is onze kerndoelstelling.

Wij verantwoorden ons aan onze stakeholders: onze partnerorganisaties in de landen waar Pax Christi werkt, onze achterban in Nederland, onze donoren en onze betaalde en vrijwillige medewerkers.

Wij werken door beïnvloeding van beleid, door preventie en oplossing van conflicten, door versterking van de capaciteiten van onze partners, door de opbouw van vrede en door het profileren van onze missie en verbreden en mobiliseren van onze achterban. Dat zijn onze interventiestrategieën.

Wij focussen ons werk op vier thema's: veiligheid en ontwapening; economische dimensies van conflicten; mensenrechten, vrije media en democratie; en lokale vredesinitiatieven.

Wij zijn actief in 19 landen in de Hoorn van Afrika en het Grote Merengebied, Latijns-Amerika, Midden-Oosten, Zuidoost-Europa en de Kaukasus en mobiliseren daarvoor morele, politieke en financiële steun in eigen samenleving.

Wij spelen een rol als actor die politieke veranderingsprocessen aanjaagt, als netwerker en makelaar die mensen met elkaar verbindt en als partner in ontwikkeling die partnerorganisaties ondersteunt met kennis en materiële bijdragen.

Wij werken samen met Pax Christi Internationaal, onze internationale koepelorganisatie, met Cordaid onze strategische samenwerkingspartner; met IKV onze meest nabijgelegen vredesorganisatie en met vele andere ontwikkelingsorganisaties, maatschappelijke organisaties, nationale en gemeentelijke overheden, ondernemingen en kerken. Overal waar in dit jaarverslag wordt gesproken over Pax Christi wordt Pax Christi Nederland bedoeld.

Wij verankeren kwaliteit in onze werkprocessen. Wij voeren het CBF-keurmerk. Wij houden ons aan de Richtlijn Verslaggeving Fondswervende Instellingen. Onze jaarrekeningen hebben uiteraard een accountantsgoedkeuring. Wij zijn lid van de branchevereniging Partos.

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	8
Vrede vormgeven	10
Afrika	14
Het Grote-Merengebied	14
DR Congo	17
Oeganda	19
Soedan	20
Ethiopië	27
Vrede en veiligheid	14
Falende staten	14
Kleine en lichte wapens	19
Ontplobbare oorlogsresten	23
Zuidoost-Europa en Tsjetsjenië	28
Regionale projecten op de Balkan	29
Kosovo	30
Macedonië	31
Servië en Montenegro	32
Tsjetsjenië	35
Economische dimensies van Conflicten	28
Ondernemen voor vrede	28
Verantwoorde oliewinning in Soedan	31
Transparantie: Publish What You Pay	33
Binnen Nederland: ons vredeswerk	34
Latijns-Amerika	36
Colombia	37
Cuba	41
Midden-Oosten	44
Regionale projecten	44
Jordanië, Libanon en Syrië	48
Israël en Palestina	51
Organisatie en medewerkers	44
Financiën	54
Geconsolideerde Jaarrekening 2004	55
Accountantsverklaring	64
Bijlagen	65
Partnerorganisaties van Pax Christi	65
Besturen en medewerkers	66

VOORWOORD

De VN Millennium Declaratie waarmee overheden zich in het jaar 2000 verbonden aan het bevrijden van een half miljard mensen uit de ketenen van extreme armoede wijst op de kritische rol van vrede, veiligheid en ontwapening bij het realiseren van deze ambitieuze doelstelling.

Bij het verschijnen van ons vorig jaarverslag wezen wij op het gevaar dat gewapend geweld het realiseren van de *Millennium Development Goals* (MDG's) bedreigt. Wij zien onze vrees bevestigd in het recent verschenen VN rapport *Investing in Development* van de Amerikaanse econoom Jeffrey Sachs. In zijn actieplan voor het realiseren van de *Millennium Development Goals* constateert Sachs dat van de 34 landen met de grootste achterstand in het realiseren van de ontwikkelingsdoelen er 22 landen in oorlog zijn of nog herstellen van de gevolgen daarvan. Daarom moet elke regering die het realiseren van de MDG's tot prioriteit binnen internationale samenwerking maakt ook prioriteit geven aan conflictpreventie en conflictoplossing.

Jeffrey Sachs constateert in zijn rapport dat het realiseren van de Millenniumdoelstellingen mogelijk is. Daarmee is niet gezegd dat de 180 landen hun toegezegde bijdrage aan deze doelstellingen ook daadwerkelijk zullen leveren. Voor het uitroeien van extreme armoede en het uitbannen van oorlogsgeweld is vooral politieke wil nodig. Politieke wil om te voldoen aan het internationaal afgesproken percentage van minimaal 0,7 procent van het BNP voor ontwikkelingssamenwerking. Politieke wil om rechtvaardige economische verhoudingen en eerlijke handelsrelaties te realiseren. Politieke wil om verantwoordelijkheid te nemen voor de bescherming van burgers die lijden onder een chronische gebrek aan veiligheid dat hun leven en ontwikkelingskansen bedreigt. Helaas ontbreekt deze politieke wil vaak.

Het wordt tijd dat de rijke landen een start maken met schuldenverlichting. Landen die nog altijd niet voldoen aan hun internationale verplichting om het basale recht op veiligheid en ontwikkeling te beschermen en te bevorderen hebben een morele schuld. Het niet nakomen van deze morele plicht onderstreept de onrechtvaardigheid en ongelijkheid in de huidige politieke verhoudingen. Het is een morele schuld die wij moeten aanklagen, die niet kwijtgescholden maar alleen afgelost kan worden door de verplichting om armoede en honger in 2015 te halveren na te komen.

De Nederlandse Minister van Ontwikkelingssamenwerking heeft het realiseren van de MDG's tot inzet van haar beleid gemaakt. Zij verdient daarvoor onze steun. Pax Christi heeft sinds haar oprichting, dit jaar zestig jaar geleden, steeds gewerkt vanuit het besef dat ontwikkeling een andere naam is voor vrede. Rechtvaardige ontwikkeling kan de weg naar vrede zijn. Tot die conclusie komt ook het *High-level Panel* van de VN in het rapport *A more secure world, our shared responsibility*. Het panel van experts stelt dat armoedebestrijding de eerste defensielinie is in een systeem van collectieve veiligheid.

Tegelijkertijd wijst onze werkwijze in de conflictregio's uit dat vrede ook de weg naar ontwikkeling is. De complexe werkelijkheid in conflictgebieden laat zien dat de vicieuze cirkel van falend bestuur, extreme armoede, ongebreidelde verspreiding van wapens en gewapend geweld alleen doorbroken kan worden door vrede en verzoening. Sachs heeft dus gelijk als hij stelt dat elke strategie voor het realiseren van de MDG's een focus op conflict en conflictpreventie nodig heeft. Juist deze focus op conflictpreventie is in het Nederlandse beleid om de MDG's te realiseren nog onvoldoende ontwikkeld. Sterker nog, recent schrapte het Ministerie van Buitenlandse Zaken conflictpreventie uit het beleidskader voor vredesopbouw. Zou men het rapport van Sachs nog niet hebben gelezen?

Pax Christi werkt sinds haar oprichting vanuit het besef dat ontwikkeling een andere naam is voor vrede.

In dit jaarverslag leggen wij verantwoording af aan onze stakeholders: onze achterban in Nederland en onze partners in conflictgebieden en natuurlijk ook aan al die mensen en organisaties die ons werk ondersteunen. Tegen de achtergrond van de grote uitdagingen van deze tijd, het realiseren van de millenniumontwikkelingsdoelen en een meer veilige wereld past bescheidenheid. Tegelijkertijd leert ons werk in conflictgebieden dat het realiseren van grote doelen altijd begint met zetten van eerste, vaak kleine stappen. In dit jaarverslag treft u veel van deze kleine stappen op de weg naar vrede aan.

+ A.H. van Luyn s.d.b.
President Pax Christi

Dr. Th. H.J. Stoelinga
Voorzitter Raad van Toezicht Pax Christi

VREDE VORM GEVEN

Het jaarverslag is één van de instrumenten waarmee Pax Christi op een zo transparant mogelijke wijze verantwoording wil afleggen over haar beleid. Wij vinden het daarbij van belang steeds de centrale waarde van Pax Christi, onze solidariteit met de slachtoffers van oorlogsgeweld en dragers van vredesinitiatieven, voor ogen te houden. Deze centrale waarde vormt voor onze medewerkers de uiterste maatstaf voor kwaliteit op basis waarvan wij ons willen verantwoorden.

In politiek opzicht in het jaar 2004 een jaar met hoogte- en dieptepunten. Aan het einde van het jaar werden wij op dramatische wijze geconfronteerd met de complexiteit en taaigheid van het vredeswerk. Na afloop van een training waaraan rivaliserende groeperingen in Ituri, DR Congo, deelnamen werd een auto met daarin enkele trainers in een hinderlaag gelokt en beschoten. Daarbij kwamen één trainer, van één van onze partnerorganisaties, en een medepassagier om het leven en raakte een andere trainster zwaar gewond. Wij leven diep mee met de nabestaanden en zullen hen waar mogelijk ondersteunen.

Deze tragische gebeurtenis onderstreept het belang maar ook de complexiteit en het gevaar van ons verzoeningswerk. Gelukkig zijn er in hetzelfde Ituri ook veel hoogtepunten te melden. Zo is er een vredesplatform ontstaan waarin civiele organisaties, vrouwengroepen en kerken over de grenzen van het conflict heen met elkaar samenwerken aan verzoening en vredesopbouw. Deze partners werden in con-

tact gebracht met een missie van Nederlandse parlementariërs die Pax Christi samen met Cordaid, ICCO en Novib organiseerde. Dit bezoek leidde tot een kamerdebat over de mogelijkheden van Nederland om bij te dragen aan de versterking van de VN-missie in Ituri en naar wij hopen ook tot concrete stappen in 2005.

In Soedan tekenden de regering in Khartoum en de SPLA onder grote druk een vredesakkoord. Een historische gebeurtenis die echter wordt overschaduwd door de massale mensenrechtenschendingen in Darfur, in het westen van Soedan. Juist in dit jaar staan we stil bij de genocide in Rwanda, tien jaar geleden. Tegen die achtergrond is het onverteerbaar dat noch de Soedanese regering, noch de internationale gemeenschap op doortastende wijze haar verantwoordelijkheid om burgers te beschermen nakomt.

De ontwikkelingen in Irak domineerden in 2004 het Midden-Oostendebat. Pax Christi lanceerde een cam-

pagne, *Why, mister, why?* Het indrukwekkende foto-boek heeft op vele plaatsen in Europa, de V.S. en de Arabische wereld diepe indruk gemaakt. Begin dit jaar bekroonde de internationale jury van de 48ste World Press Photo competition de reportage over de invallen van de Bravo Company 1/8 Infantry van het Amerikaanse leger met een derde plaats in de categorie Hard Nieuws reportages. De oorlog in Irak heeft de bevolking verlost van een meedogenloze tiran maar nog geen uitzicht op vrede en veiligheid geschonken. Ook na de verkiezingen blijft de politieke toekomst van het land ongewis en kwetsbaar.

Ook de situatie in de Palestijnse gebieden tekent zich door het uitblijven van een perspectief op een duurzame en rechtvaardige vrede. Pax Christi blijft mensen in eigen samenleving en de regio mobiliseren voor een vreedzame oplossing. Een bescheiden maar hoopgevende ontwikkeling is de opzet van een netwerk van vrouwen- en mensenrechtenorganisaties in Jordanië, Libanon, Jordanië en Syrië. Als één van de weinige organisaties werkt Pax Christi in deze regio met het besef dat regionale vrede en stabiliteit van essentieel belang zijn voor de oplossing van het Palestijns-Israëliëse conflict.

In de Balkan werkt Pax Christi al jaren gestaag aan het verankeren van mensenrechten en democratie in deze door oorlog zo verscheurde regio. De gewelds-uitbarstingen in Kosovo en de voortdurende onzekerheid over de toekomstige status tekent de fragiliteit van de vrede in deze regio. Gelukkig heeft de civiele samenleving zich in veel landen versterkt waardoor we mogen hopen dat vrede en democratisering een onomkeerbaar proces zijn geworden. Die hoop ontbreekt in Tsjetsjenië. Bemoedigend was het daarom dat het door Pax Christi opgerichte en ondersteunde Chechnya Justice Initiative, die mensenrechtenschendingen aanklaagt bij Russische rechtbanken en het Europese Hof voor Justitie, de Staatsprijs voor de Mensenrechten door de Franse Republiek kreeg uitgereikt.

In Colombia blijft Pax Christi zich inzetten voor beëindiging van de Europese betrokkenheid door wapenhandel, witwaspraktijken en drugshandel bij de oorlog. Pax Christi mobiliseerde ook politieke steun voor het demobilisatieproces van oud-strijders en de missie van de OAS die toeziet op het staakt-het-vuren. Opmerkelijk was ook het bezoek van Nederlandse jonge mensen aan onze partners in Colombia.

Doelstellingen en resultaten

Voor 2004 hebben wij op institutioneel niveau doelstellingen geformuleerd. In onze rapportages aan donoren reflecteren wij op de voortgang in het realiseren van deze doelstellingen, ook en juist als deze doelstellingen niet gerealiseerd worden. In dit jaar-

verslag willen wij ook stil staan bij deze doelstellingen. In 2004 zijn de verantwoordingen over de besteding van institutionele subsidies in 2003 aan respectievelijk het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Cordaid zonder kanttekeningen goedgekeurd.

Beleidsontwikkeling

Op gebied van beleidsontwikkeling hebben wij zoals voorgenomen flinke vorderingen gemaakt bij het uitwerken van ons thematisch beleid op gebied van economische dimensies van conflicten. Het beleidskader zullen we in 2005 vaststellen. Wij stellen een beleidsmemorandum voor ons partnerbeleid vast dat als basis functioneert voor onze samenwerking met PSO.

Wij maakten de balans op nu we halverwege de uitvoering van ons meerjarenplan zijn. Onze conclusie is dat we meer moeten focussen op de toegevoegde waarde van Pax Christi, dat we meer aandacht zullen geven aan de politieke dimensie van conflicten en dat onze kennis verder zullen moeten verdiepen.

Voor 2004 agendeerden wij ook een interne discussie over de identiteit van Pax Christi. Deze discussie in drie fases is inmiddels afgerond en zal leiden tot een herziening van ons mission statement dat de basis vormt voor een nieuw meerjarenplan voor 2007 tot 2011.

Regionaal beleid en partners

Regionaal beleid

Wij zijn er niet in geslaagd een regionaal programma in Irak te ontwikkelen zoals wij dat hadden voorgenomen. Voorgenomen bezoeken aan de regio moesten worden afgezegd vanwege grote veiligheidsrisico's. Begin 2005 konden wij gelukkig een start maken met de ontwikkeling van een bescheiden programma. Wel besloten we door de dramatisch slechte ontwikkelingen in Irak in 2004 campagne te voeren voor Irak. Deze kwam in de plaats van de campagne over de economische dimensie van conflicten, die we in de plannen voor 2004 hadden opgenomen.

Ook namen wij in 2004 het besluit niet te investeren in Afghanistan. De resultaten van een verkenningsmissie gaven aan dat we alleen met ruime financiële middelen en een langdurig commitment toegevoegde waarde hadden.

Partners

Medewerkers van Pax Christi leggen zeer frequent veldbezoeken af aan onze partnerorganisaties. Tijdens deze bezoeken kunnen zij de voortgang van

activiteiten monitoren en ondersteunen. Nieuwe initiatieven komen vaak in samenspraak met partners tot stand. In 2004 vonden in totaal 40 veldbezoeken plaats. Van de meeste bezoeken zijn interne rapporten beschikbaar.

Tijdens partnerconsultaties bezinnen partnerorganisaties en Pax Christi zich op actuele politieke ontwikkelingen en op nieuwe beleidsinitiatieven. Deze samenwerking garandeert een vraaggerichte benadering van Pax Christi. Deze regionale bijeenkomsten worden ook benut voor linking and learning en evaluatieve reflecties.

Door de vestiging van veldkantoren en medewerkers op de Balkan en sinds 2004 ook in het Midden-Oosten en Afrika kan Pax Christi maatwerk leveren in de ondersteuning en monitoring van partnerorganisaties en is zij veel beter aangesloten op de vaak dynamische politieke ontwikkelingen in conflictregio's. In 2004 had Pax Christi medewerkers gestationeerd in Servië, Macedonië, Kosovo, Jordanië en Kenia.

Veel Pax Christi-partners maken deel uit van Pax Christi Internationaal en kiezen een internationaal bestuur dat voor 50 procent uit mensen uit het Noorden en voor 50 procent uit mensen uit het Zuiden bestaat. In 2004 vond een Internationale Assemblee plaats in New Jersey in de Verenigde Staten. Tijdens de Assemblee zijn onder meer initiatieven genomen voor de oprichting van een Pax Christi Greater Horn of Africa-netwerk, dat inmiddels is gelanceerd.

Nieuwe initiatieven komen in samenspraak met partners tot stand. In 2004 legden medewerkers in totaal 40 veldbezoeken af aan partnerorganisaties.

Evaluaties

In 2004 zijn externe evaluaties van het programma in de Hoorn van Afrika afgerond. De resultaten waren overwegend positief. Pax Christi wordt gewaardeerd voor de kwaliteit en relevantie van haar werk. Wel vragen de onderzoekers meer aandacht voor de samenhang en duurzaamheid van ons werk, zij plaatsten kritische kanttekeningen bij de nog geringe betrokkenheid van vrouwen bij bepaalde onderdelen van ons werk.

In 2004 zijn evaluaties opgestart van ons Latijns-Amerikaprogramma in Colombia. De resultaten zullen in 2005 beschikbaar komen. De voor 2004 voorziene best-practice-studies zijn vertraagd door de selectie van geschikte onderzoeksbureaus. Inmiddels is de Faculteit Rampenstudies van de Universiteit van Wageningen geselecteerd en gestart met de eerste studie.

Samenwerking in Nederland

Zoals voorgenomen heeft Pax Christi initiatieven genomen om de samenwerking met Cordaid in diverse regio's te verdiepen. De eerste resultaten geven een gemengd beeld. In sommige regio's heeft de samenwerking zich verdiept, in andere regio's blijken verschillen in prioriteitsstelling samenwerking te bemoeilijken. Cordaid en Pax Christi zullen daarom in 2005 overleg voeren over hun nieuwe Meerjarenplannen.

Pax Christi nam zich ook voor partnerschappen met de overheid te ontwikkelen. Op sommige dossiers kwam het inderdaad tot intensieve uitwisseling van informatie en concrete samenwerking. Samenwerking in de vorm van een partnerschap ontwikkelde zich alleen in het *Voluntary Principles on Security and Human Rights for the Extractive Industries*, een initiatief van ondernemingen, overheden en civiele organisaties. Vanuit Nederland werken in dit initiatief Shell, de Nederlandse overheid en Pax Christi samen.

Pax Christi is actief betrokken in vele vormen van beleidsdialoog met representanten van de samenleving. Pax Christi voert een regelmatige beleidsdialoog met bewindslieden, ambtenaren en politici. Daarnaast participeert Pax Christi in een reeks van reguliere beleidsdialogen met het Ministerie van Buitenlandse Zaken, in 2004 o.a. in het Regulier Overleg Conflictpreventie, het Grote Meren-Platform, het Congo Platform, het Soedan Platform.

Ook met de private sector voert Pax Christi een regelmatige beleidsdialoog. Over het thema economische dimensies van conflicten spraken we in 2004 onder meer met Shell International en Total. Daarnaast vindt beleidsdialoog plaats met een breed spectrum aan maatschappelijke organisaties, het meest intensief met Pax Christi Internationaal, Cordaid, ICCO, IKV en een groot aantal in het buitenland gevestigde organisaties.

Zoals voorgenomen zijn we er in geslaagd samenwerkingsinitiatieven met de KRO en de Unie KBO te ondernemen. Samen met de KRO en de Stichting Haags Islamitisch Platform organiseerde Pax Christi een wandeling en maaltijd waaraan 1.000 christenen en moslims deelnamen. De Unie KBO en Pax Christi identificeerden gemeenschappelijke projecten in de Balkan. Gesprekken over de voorgenomen samenwerking het de jongerenorganisatie Responz moesten worden afgebroken na stopzetting van de overheids-subsidie aan deze organisatie.

Personeel, organisatie, financiën

In dit jaarverslag zullen we gedetailleerd verantwoording afleggen op basis van onze doelen op

gebied van personeelsbeleid, organisatieontwikkeling en financieel beleid. We volstaan hier met vast te stellen dat wij bijna al onze doelen hebben gerealiseerd. In ons personeelsbeleid hebben wij ons ziekteverzuimbeleid verder geoptimaliseerd en onze afdeling communicatie versterkt.

Organisatie

In onze organisatieontwikkeling hebben wij de voorgenomen herstructurering in onze organisatie gerealiseerd. We openden een kantoor in Nairobi, zoals voorzien. Pax Christi heeft de betrokkenheid van haar achterban in 2004 vergroot door de instelling van een ledenraad en de invoering van ledenconsultaties. De Ledenraad bewaakt de missie en toetst de hoofdlijnen van beleid. In de samenstelling van de Ledenraad is een breed maatschappelijk spectrum gerepresenteerd. De ledenraad kan ledenconsultaties en schriftelijke raadplegingen organiseren. In 2004 vond een ledenberaad over internationaal terrorisme plaats. De ledenraad was tevens betrokken bij de vaststelling van een midterm review op basis waarvan strategische voornemens voor het nieuwe meerjarenplan zijn geformuleerd.

Financieel beleid

In ons financieel beleid hebben wij onze financiële reserves vergroot, uiteraard binnen de grenzen van ons beleid dat mede gebaseerd is op de regels van de Commissie Herkströter. Onze financiële controle is verbeterd en CBF-certificering is gerealiseerd.

Natuurlijk waren er ook tegenslagen. Wij zijn er nog niet in geslaagd structurele financiering vanuit PSO te realiseren. Ad hoc financiering is wel gerealiseerd, maar de totstandkoming van sectorale plannen blijkt meer tijdrovend te zijn dan aangenomen. De diversificatie van fondsen is toegenomen maar minder snel dan gehoopt, de concurrentie op de particuliere fondsenwervingmarkt en bij internationale fondsen is hoog. De inkomsten vanuit onze achterban vertonen een stijgende lijn. De audit van onze administratieve organisatie is in 2004 wel gestart, over de resultaten zullen wij in 2005 rapporteren.

Samenvattend komen wij tot de conclusie dat Pax Christi er in geslaagd is op adequate wijze uitvoering te geven aan haar missie en trouw is gebleven aan haar centrale waarde. Het jaarverslag geeft hiervan geen compleet maar wel een representatief beeld.

Vooruitblik

In 2005 zal Pax Christi de fundamenten voor haar nieuwe meerjarenplan 2007 – 2011 leggen. We zullen ons mission statement herformuleren en ons bezinnen op onze rol en maatschappelijke positie.

Kritiek vanuit de leden

Pax Christi heeft conform CBF-richtlijnen een klachtenregister. In 2004 zijn 5 klachten geregistreerd. De achtergronden van deze klachten betroffen kritiek op de inhoud van het beleid. Alle klachten zijn schriftelijk beantwoord, waarmee niet gezegd is dat de inhoudelijke meningsverschillen zijn opgelost.

We zullen op basis van een scan van onze partners ons partnerbeleid nader expliciteren. We zullen ons inzetten voor een verdieping en voortzetting van samenwerking met diverse organisaties in Nederland, waaronder in het bijzonder Cordaid en IKV.

Voor ons werk in Latijns-Amerika en het Midden-Oosten komen evaluaties beschikbaar.

Al deze gegevens zullen input leveren aan de ontwikkeling van nieuwe regiobeleidsplannen. Uiteraard zullen wij ons daarbij vooral laten leiden door de vragen en verwachtingen van onze partners in conflictgebieden en onze achterban zoals die wordt vertegenwoordigd in de ledenraad.

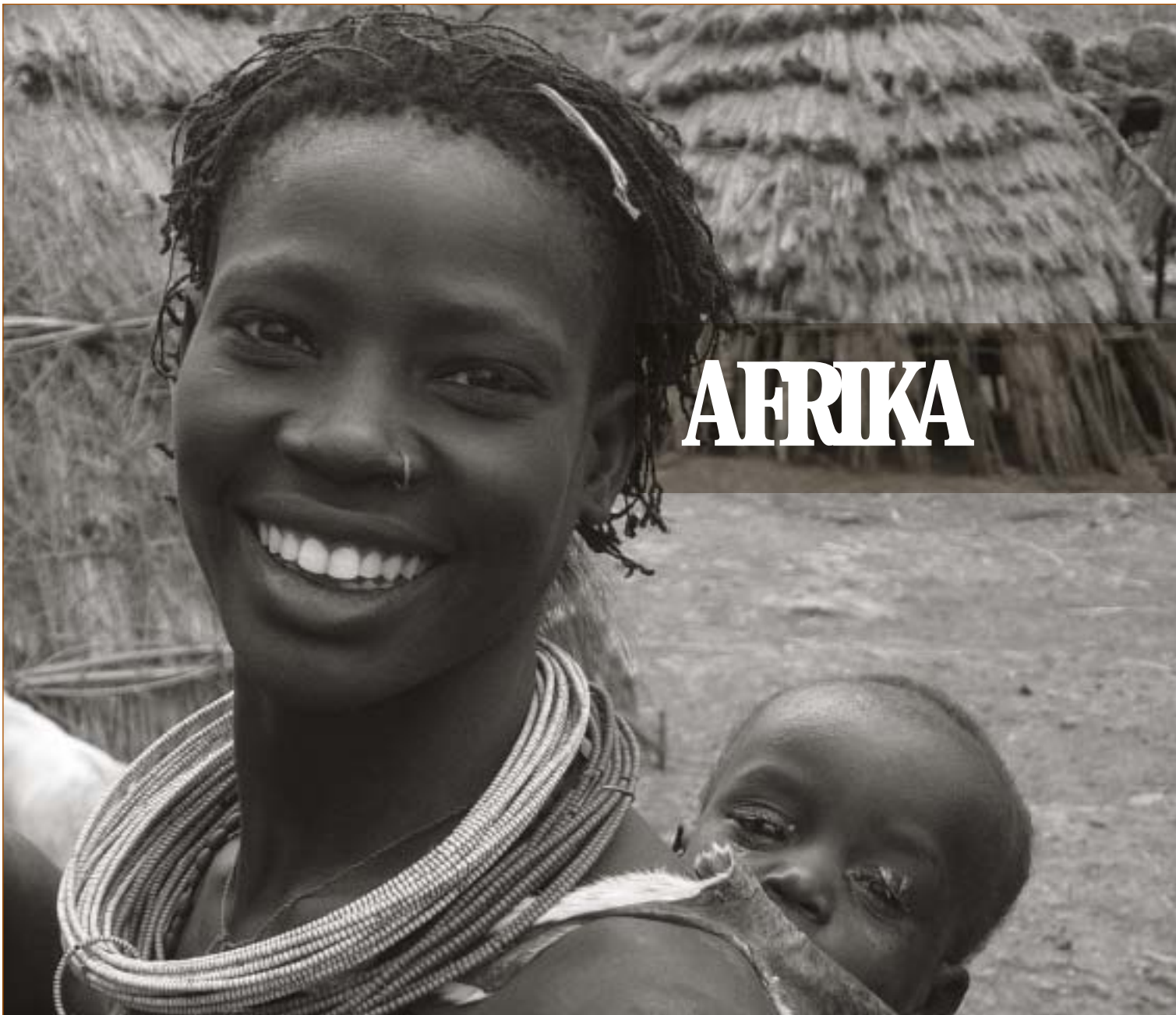
Met de instelling van een ledenraad en ledenconsultaties is de betrokkenheid van de achterban in 2004 vergroot.

Pax Christi zal als voorzitter van het TMF-platform een rol spelen in de totstandkoming van een nieuw subsidiekader Medefinancieringstelsel (MFS) 2007-2010. Belangrijke aandachtspunten zullen daarbij zijn: het bewaken van de onafhankelijkheid van het maatschappelijk middenveld waartoe Pax Christi behoort, het voorkomen van ongereguleerde concurrentie op de fondswervingmarkt en onnodige stapeling van kwaliteitssystemen.

In financieel opzicht verwacht Pax Christi in 2005 geen ingrijpende wijzigingen. De vraag naar vredesinterventies groeit sterker dan de beschikbare financiële middelen daarvoor. We zullen daarom genoodzaakt zijn scherpere keuzes te maken, nog meer energie in de werving van additionele fondsen te steken en samenwerking te zoeken met gelijkgezinde organisaties.

Freek Landmeter
Adjunct-directeur

Jan Gruiters
Directeur

AFRIKA

VREDE EN VEILIGHEID

Veiligheid is een belangrijke voorwaarde voor vrede. Staten die falen hun burgers bescherming te bieden, brengen escalerend geweld voort. De toenemende onveiligheid stimuleert de bewapening van burgers. Deze neemt dan ook wereldwijd toe. Op veel plaatsen lijden burgers onder de gevolgen van ontplofbare oorlogsresten, ook lang nadat een conflict is beëindigd. Pax Christi heeft in 2004 op verschillende manieren bijgedragen aan het vergroten van de veiligheid in de wereld. De internationale verantwoordelijkheid om burgers te beschermen, staat daarin centraal.

WERKEN AAN VEILIGHEID IN FALENDE STATEN

Wereldwijd leven 2,3 miljard mensen in gebieden waar de staat de veiligheid van zijn burgers niet heeft gegarandeerd. Alleen al in Afrika leven 614 miljoen mensen in conflict gebieden zonder effectief overheidsgezag. Pax Christi bracht in 2004 het nieuwe paradigma in de internationale politiek 'de verantwoordelijkheid voor de bescherming van burgers' tijdens diverse gelegenheden onder de aandacht van Nederlandse en Europese politici, overheden en NGO's.

Falende staten bieden hun burgers geen veiligheid en bescherming en lopen het risico in een neerwaartse spiraal te belanden. Fragiel overheidsbestuur leidt tot sociale onveiligheid, te herkennen aan armoede, werkloosheid en corruptie. Gekoppeld aan de ongebreidelde verspreiding van kleine en lichte wapens, leidt deze onveiligheid tot escalerend geweld.

De toenemende onveiligheid stimuleert op haar beurt de vraag naar wapens voor zelfbescherming, waardoor het vermogen van de overheid tot goed bestuur verder afneemt. Zo glijdt de

HET GROTE MERENGEBIED

Eind november 2003 beloofden de landen in het Grote Merengebied op de VN-conferentie elkaars grondgebied te respecteren. Maar de inkt was nog niet droog of de vlam sloeg weer in de pan. Rwanda dreigde DR Congo opnieuw binnen te vallen. Het geweld in Ituri en Kivu, in Noord- en Oost-Congo, laaide op. In het gebied, dat groter is dan West Europa, is het geweld moeilijk in te dammen. Zeker is dat het zonder internationale hulp niet lukt. Pax Christi en haar partners luidden daarom in 2004 verschillende keren de noodklok. Tegelijkertijd mobiliseerden we vredeskrachten in de hele regio.

Inwoners van vijandige staten verenigen zich: Pax Christi Grote Merengebied

Oeganda, DR Congo, Rwanda, Burundi, allemaal hebben ze een aandeel in het geweld in het Grote Merengebied. De bijeenkomsten in mei en oktober 2003, met vertegenwoordigers van NGO's uit Congo, Burundi en Rwanda was daarom bijzonder spannend. Temidden van extreem geweld in Oost-Congo bouwden onze partners aan een gezamenlijk vredesplan. Ze zochten naar een analyse van de problemen in de regio en naar structurele oplossingen. Er moest één regionaal plan komen, gedragen door alle landen, stelden zij.

In 2004 begonnen ze met de vorming van een gezamenlijke, zelfstandige afdeling van Pax Christi Internationaal: de sectie Grote Merengebied. Pax Christi Internationaal bracht namens de landen uit het Grote Merengebied een gezamenlijke verklaring over tijdens de VN-conferentie over het Grote Merengebied, in oktober 2004. Daarin vroeg ze namens onze partners om respect voor territoriale grenzen en om maximale economische, culturele en sociale integratie van de betrokken landen.

Trainingen en één vredesweek voor de hele regio

Samen met de Pax Christi Vlaanderen ontwikkelden

we vijf trainingen over onder meer vrouwenrechten, mensenrechten, verantwoordelijk burgerschap en geweldloze conflict oplossing voor onze partners in Burundi, Rwanda en Congo. Leden van Pax Christi Internationaal in Kigali, Busoga, Butare (Rwanda), Gitega en Bujumbura (Burundi) en Bukavu, Goma, Butembo, Bunia, Mahagi, Kisangani, Kikwit en Kinshasa (Congo) organiseerden met onze steun een gezamenlijke vredesweek, elk in eigen land. Het motto: *'Donnez nous une chance à la paix'*, geef ons een kans op vrede; een gemeenschappelijke wens van de volkeren van de drie landen op vrede in de regio. In eigen land bracht Pax Christi de vredeswens onder de aandacht van het Nederlands publiek. De campagne bestond onder meer uit een briefkaartenactie, met een oproep aan president Kabila om de schuldigen van oorlogsmisdaden voor het Internationaal Strafhof te brengen.

Noodkreten en een parlamentsdelegatie: meer hulp van het westen is noodzakelijk

In 2004 vroegen onze partners het hele jaar door om hulp van het westen. Zonder jullie redden we het niet, was de boodschap. We stuurden een alarmerende brief over de situatie in Congo naar Javier Solana, buitenlandcoördinator van de EU. Op 22 maart had

staat langzaam maar zeker af in een schijnbaar onomkeerbaar proces. Dit proces is moeilijk te keren, omdat burgers in falende staten vaak een goede reden hebben om de overheid te wantrouwen. Ze zijn niet snel geneigd de wapens uit handen te geven om zo het overheidsmonopolie op geweld te herstellen.

Bescherming van burgers: een wereldwijde verantwoordelijkheid

Volgens Pax Christi heeft de internationale gemeenschap de verantwoordelijkheid voor de bescherming van burgers als de staat daarin faalt. Op 9 oktober 2004 hield bisschop Van Luyn, president van Pax Christi, tijdens een symposium van het Thijmgenootschap de

lezing: 'Verantwoordelijkheid voor de bescherming van burgers. Nieuw paradigma in de internationale politiek'. Hij pleitte voor een nieuwe mondiale gemeenschapszin die is gebaseerd op het principe 'The responsibility to protect', de verantwoordelijkheid om burgers te beschermen tegen geweld.

Het paradigma van 'De verantwoordelijkheid om te beschermen', biedt een referentiekader voor de wereldwijde verantwoordelijkheid voor falende staten. Als de staat niet bij machte is zijn burgers te beschermen, of zelf de aanstichter is van geweld, gaat de verantwoordelijkheid over naar de internationale gemeenschap. Niet het belang van de eigen staat, maar het recht van

burgers op veiligheid zou leidend moeten zijn in de keuze om al dan niet te besluiten tot bemoeienis met falende staten of tot militaire interventies over te gaan.

In een inleiding bij een debat over het Grote Merengebied, op 26 oktober in de Nieuwspoor, paste Jan Gruiters, directeur van Pax Christi, het principe 'The responsibility to protect' toe op het conflict in het Grote Merengebied. De verantwoordelijkheid tot bescherming van burgers vraagt niet alleen van de regeringen in DR Congo, Burundi en Rwanda maar ook van de internationale gemeenschap, waaronder Nederland, een meer actieve opstelling.

Mgr. Monsengwo, aartsbisschop van Kisangani en vice-president van Pax Christi Internationaal, een ontmoeting met Solana en mr. Ajello, speciaal vertegenwoordiger van de EU voor het Grote Merengebied. Hij drong onder meer aan op het tekenen van een non-agressiepact tussen de staten en een krachtigere aanpak van de wapenhandel. Op 3 februari sprak hij met mw. Van Ardenne, minister van Ontwikkelings-samenwerking, over onder meer de inzet van Europese troepen voor de VN-missie MONUC.

In juni stuurde Pax Christi een brief aan mw. Van Ardenne, en aan de heer Bot, minister van Buitenlandse Zaken. We spraken daarin onze bezorgdheid uit over de situatie in Oost-Congo. De Nederlandse regering dient een belangrijke rol aan te nemen in de bemiddeling van het conflict en de rol van MONUC, als lid en als voorzitter van de EU.

Nederland zou samen met andere lidstaten van de EU actief moeten deelnemen, ook met militaire inzet, in de VN-vredesmacht MONUC. In juli stuurden we met Pax Christi Internationaal onder meer een brief naar Kofi Annan, met het dringend verzoek het VN-mandaat van de MONUC vredesmacht te vergroten, de vredesmacht meer in te bedden in een regionaal vredesproces en de oorlogseconomie te bestrijden.

Met Cordaid, ICCO, NOVIB organiseerden we in augustus een parlementaire delegatie naar Ituri. De kamerleden Koenders (PvdA), Dittrich (D66) en Ferrier (CDA) bezochten onder meer Goma en spraken met partners van Pax Christi uit Ituri. Vertegenwoordigers van kerken en vrouwenbewegingen vertelden hen over de verschrikkingen en vroegen om Nederlandse steun. Naar aanleiding van de delegatie werden Kamerdebatten gevoerd over het Grote Merengebied.

Aansluitend op de parlementsdelegatie organiseerden we een publieksdebat in Nieuwspoor, op 26 oktober. De verantwoordelijkheid voor de bescherming van burgers vraagt om een actievare opstelling, zowel van de Nederlandse overheid, als de internationale gemeenschap, stelde de directeur van Pax Christi, Jan Gruiters. Hij vroeg de Nederlandse regering zich ferm uit te spreken tegen de repressie en mensenrechtenschendingen in Rwanda en de aanwezigheid van dit land in Congo en om een verlenging van de MONUC vredesmacht.

In oktober 2004 stuurde Pax Christi een brief naar mw. Van Ardenne, waarin bezorgdheid werd uitgesproken over de arrestatie, begin die maand van twee medewerkers van *Justice Plus*, een mensenrechtenorganisatie die is gelieerd aan Pax Christi

Volgens Pax Christi moet Europa met één stem spreken en moet het beleid de hele regio omvatten. Dat betekent ook dat regeringen en de EU zich ondubbelzinnig moeten uitspreken tegen mensenrechtenschendingen en repressie. Nederland zou daarnaast een actieve bijdrage moeten leveren aan de stabiliteit in de regio, onder meer door een grotere bijdrage aan de VN Vredesmacht MONUC. Mede dankzij de lobby van Pax Christi, samen met andere NGO's, is daar ook toe overgegaan. Voor een duurzame vrede echter is niet alleen de berechting van oorlogsmisdadigers van belang maar ook het steunen van waarheidscommissies en lokale verzoeningsprocessen, in samenwerking met het maatschappelijke middenveld. Bescherming

van burgers veronderstelt ook een herstel van het geweldsmonopolie van de staat. Voor demobilisatie en ontwapeningsstrategieën is betrokkenheid van de lokale civiele samenleving noodzakelijk.

Het verleden heeft geleerd dat vrede, veiligheid en stabiliteit niet van buitenaf door staten kunnen worden opgelegd. Er is een gezamenlijke analyse nodig, een intensieve samenwerking, voldoende mensen en middelen en een niet aflatende aandacht voor het scheppen van gunstige voorwaarden voor het functioneren van staten. Investeren in lokale en regionale vredeskrachten, zowel vóór, tijdens als na gewapende conflicten, is cruciaal voor het bereiken van

Internationaal. Aanleiding daarvoor was de publicatie van een rapport over willekeurige arrestaties en onwettige inbewaringstelling door de MONUC en het bureau van de procureur in Bunia, in Noordoost-Congo. We verzochten de minister MONUC te wijzen op de misstanden. In haar antwoord onderschrijft de minister de inhoud van het rapport en deelt ze mee dat de ambassade in Kinshasa de bevindingen heeft voorgelegd aan de afdeling Mensenrechten van MONUC.

In het najaar van 2004 bezochten twee vredesactivisten uit het gebied op uitnodiging van Pax Christi ons land: Jacqueline Budza, voorzitter van de vereniging van vrouwengroepen in Ituri, en zuster Marie Jeanne Nyanduruko hoofd training van de vereniging voor vredesactivisten Nduwamahoro Le Non Violent Actif en werkzaam voor het CRID, het wetenschappelijk bureau van de katholieke kerk in Burundi. Jacqueline Budza sprak onder meer met Nederlandse vrouwengroepen en nam deel aan de opening van de Nederlandse vredesweek in Zwolle. In Bemmelen gaf ze een toespraak tijdens een vredesweekmanifestatie, had ze gesprekken met het Internationaal Strafhof en diverse Nederlandse NGO's.

Partners uit landen in het Grote Merengebied zijn in 2004 begonnen een gezamenlijke afdeling te vormen van Pax Christi Internationaal: de sectie Grote Merengebied.

DR CONGO

In 2004 dansten mensen van verschillende etnische achtergrond in het dorp Mahagi op muziek. Het is één van de resultaten van een ambitieus verzoeningsprogramma waaraan Pax Christi en haar partners in 2004 werkten in Ituri, in Noordoost-Congo. Daar vond jarenlang een slachting onder de bevolking plaats. Meer dan twee miljoen mensen kwamen om. Pax Christi was één van de eerste NGO's die in 2004 het binnenland van Ituri weer inging. De inzet: verzoening tussen de gemeenschappen.

Een fijnmazig netwerk van vredesgroepen

In 2003 beloven rebellen, milities en burgeroppositie in DR Congo de strijdbijl te begraven en deel te nemen aan een coalitieregering. Maar onmiddellijk daarna laait het geweld opnieuw op. In de strijd om politiek gewin en bodemschatten steunen buurstaten Rwanda en Oeganda etnische groepen en gewapende milities in het Oosten. Opnieuw is er etnische strijd en vinden er moorden, plundering van dorpen en verkrachtingen plaats. Hulpverleners in Ituri ontvluchten het gebied.

Het hoofd bieden aan ophitsing door rebellen, gewapende milities, vertegenwoordigers van etnische groepen of stammen. De verschrikkingen achterlaten en opnieuw beginnen: in Congo vraagt het om moed te geloven in vrede. In het begin van het jaar en in maart ontmoetten alle partners elkaar onder leiding van Pax Christi in Mahagi. We werkten een programma uit om etnische groepen te verzoenen en vredesinitiatieven op gang te brengen. In 2003 was

duurzame vrede en veiligheid. Pax Christi vindt dat deze processen al in een vroeg stadium onderdeel moeten uitmaken van verdragen en legitieme staatsinterventies.

Het bereiken van duurzame vrede en veiligheid is bovendien cruciaal voor het halen van de millenniumdoelstellingen. De Nederlandse regering heeft de millenniumdoelstellingen voor ontwikkelingssamenwerking tot prioriteit voor het ontwikkelingsbeleid gemaakt. In landen waar de veiligheid niet is gegarandeerd blijken de doelstellingen moeilijk te realiseren. Om de millenniumdoelstellingen te realiseren, is aandacht nodig voor conflictpreventie en conflictoplossing en daarmee dus ook voor zwakke of falende staten.

World Map of Failing States

Op 13 mei 2004 presenteerde Pax Christi de World Map of Failing States; een 'röntgenfoto' van de onveiligheid in de wereld. De kaart laat zien welke delen van een land in welke mate onder controle zijn van de centrale overheid. Het resultaat is schokkend: 2,3 miljard mensen leven in gebieden waar veiligheid niet vanzelfsprekend is. Alleen al in Afrika leven 614 miljoen mensen in conflictgebieden zonder effectief overheidsgezag; slechts 28 procent van de Afrikanen kan rekenen op veiligheid; laat staan op onderwijs of gezondheidszorg.

Een genuanceerd beeld van de veiligheidssituatie in de wereld roept nieuwe vragen op en

brengt veiligheidsstrategieën dichterbij.

De kaart werd verspreid onder honderden organisaties; adviesraden, universiteiten, kenniscentra en NGO's en het Internationaal Strafhof. Aansluitend op de presentatie van de kaart vond een debat plaats met experts van Clingendael, de Radbouduniversiteit Nijmegen en politici over de vraag wat NGO's, overheden, internationale instituties en bedrijven doen of laten om falende staten (weer) succesvol te maken. Deelnemers onderzochten wat de spiraal van geweld veroorzaakt en wat het geweld kan stoppen en hoe NGO's met en voor lokale gemeenschappen kunnen werken aan veiligheid.

Leden en anderen toonden solidariteit en bedankten onze partners in Congo voor hun vredeswerk met een ansichtkaart.

daarvoor de basis gelegd. In 2004 sloten het bisdom en de protestantse kerk in Bunia zich aan bij het platform.

In april werden partners en andere betrokkenen getraind om zelf trainingen te verzorgen op het gebied van conflictdynamiek en geweldloze oplossingen van conflicten. Daarna zetten we in alle vijf delen van Ituri een fijnmazig netwerk op van vredescomités: in dorpen zelf, tussen dorpen onderling en met vertegenwoordigers van rivaliserende gemeenschappen. Mensen van etnische groepen die tot voor kort in oorlog waren, kwamen voor een aantal dagen samen. Zij kregen trainingen in mensenrechten en conflictbemiddeling, vaak met zo'n honderd deelnemers tegelijk. Na afloop vormden ze vredesgroepen, van steeds ongeveer acht mensen met een verschillende etnische achtergrond. Zij treden in de toekomst als bemiddelaar op bij oplopende conflicten.

Stroom van initiatieven

De resultaten van het verzoeningsprogramma waren al in 2004 zichtbaar. De comités brachten zelf allerlei initiatieven op gang. Dorpen die jarenlange strijd achter de rug hadden, repareerden gezamenlijk bruggen en wegen. Ze bouwden nieuwe scholen, voor kinderen van alle etnische achtergronden en organiseerden sporttoernooien. Het vertrouwen van de bevolking groeide. In Djugu in Mandro was er een bijeenkomst over teruggave van land aan de oorspronkelijke gebruikers. In Mahagi dansten mensen van verschillende etnische achtergrond samen op muziek. Kinderen die jaren in de oorlog vochten, werden opgenomen in lokale gemeenschappen.

In sommige gemeenschappen hadden burgergroepen en vrouwenorganisaties zich ondanks de oorlog staande weten te houden; zij waren nog steeds actief.

Pax Christi blijft ook de komende jaren hoge prioriteit geven aan het thema vrede en veiligheid. We werken verder aan manieren om de onveiligheid in de wereld in kaart te brengen en effectieve veiligheidsstrategieën te ontwikkelen. Zo organiseren we in 2005 onder meer een internationale workshop Security when the state fails, waaraan verschillende experts en ervaringsdeskundigen zullen deelnemen.

Pax Christi rustte hen toe om hun werk voort te zetten en nieuwe vredesnetwerken te ondersteunen. Ook onze eigen partners kregen steun. We organiseerden trainingen in computergebruik, financieel beheer en boekhouding Om het binnenland beter te bereiken werden motoren en auto's aangeschaft. Aan het begin van het jaar zijn teams van trainers gevormd, die werden opgeleid om de vredescomités op te zetten en te ondersteunen.

Het werk van onze partners in Congo is van onschatbare waarde. Helaas is het ook gevaarlijk. Dat bleek begin december 2004 opnieuw. Tijdens een auto-ongeluk overleed een passagier en raakten drie trainers zwaar gewond. De dag voor Kerstmis, werd een andere auto in een hinderlaag gelokt. Een trainer en een medereiziger werden gedood en een trainster werd zwaar verwond. De tragische gebeurtenissen tonen de noodzaak én de risico's van ons werk opnieuw aan.

OEGANDA

In Oeganda was de aandacht van Pax Christi in 2004 voornamelijk gericht op Karamoja, een regio geplaagd door moeilijk oplosbare conflicten. De conflicten worden gekenmerkt door wraak en weerwraak en hebben vee als inzet. Ze hebben geleid tot overbewapening van de burgerbevolking.

Taaie conflicten en overbewapening van burgers

Pax Christi heeft zich het afgelopen jaar ingezet voor versterking van aan de kerk gelieerde vredesinitiatie-

ven. Het steunde het Kotido Peace Initiative (KOPEIN) in het opzetten van een netwerk van antennes voor conflictpreventie en in conflictbemiddeling. Wat het laatste betreft waren er dit jaar zware tegenslagen te incasseren. In maart 2004, de tijd van het jaar dat waterputten en weidegronden het schaarsst zijn, braken er vrijwel gelijktijdig twee oorlogen uit: tussen de Dodoth van Oeganda en de Turkana van Kenia en tussen de Jie van Oeganda en de Toposa van Soedan. Dit gebeurde op het moment dat Pax Christi samen met haar partners in de drie landen een vredesbijeenkomst voor jonge krijgers had belegd. Deze is nu uitgesteld tot het volgende droge seizoen.

Het Moroto and Nakapiripirit Religious Leaders' Initiative for Peace (MONARLIP) werd gesteund in het voeren van een grote campagne waarin elk dorp en elke kraal, hoe afgelegen ook, door een team vredesactivisten werd bezocht. In gespreksgroepen met oudsten, met krijgers, met oude en jonge vrouwen werd gezocht naar een inzet voor vrede en naar concrete manieren waarop elke groep een bijdrage kan leveren.

Sinds 2000 speelt Pax Christi een rol in Oeganda in het zoeken naar oplossingen voor de problematiek van de grote aantallen illegale wapens in de handen van burgers. Het heeft dit gedaan door onderzoek en door het faciliteren van het openbaar debat rond de problematiek. In oktober 2004 werd dit debat in Kampala op een regionaal niveau getild. Samen met het Eastern African Action Network on Small Arms (EAANSA), het netwerk van actiegroepen op bewapening in de Grote Meren en Hoorn van Afrika en met Norwegian Church Aid (NCA), organiseerde Pax Christi een workshop in Kampala, onder meer over de verbeterde interactie tussen het maatschappelijke middenveld en het in Nairobi gevestigde intergouvernementele regionale orgaan

LEG DE WAPENHANDEL AAN BANDEN

Kinderen, soms niet ouder dan 12, met geladen Kalashnikovs die losjes om een schouder bungelen, rivaliserende herders en landbouwers in Afrika, warlords in Afghanistan, de bewapening van burgers neemt wereldwijd toe. Hierdoor escaleert het geweld wereldwijd en is het leed niet te overzien. Jaarlijks sterven meer dan 500.000 mensen door conventionele wapens: dat is één mensenleven per minuut. In dezelfde minuut worden 15 nieuwe wapens geproduceerd.

Arms Trade Treaty: een internationaal verdrag

Kleine en lichte wapens vinden via verschillende wegen hun weg naar militieën en andere gewapende groepen, die zich schuldig maken aan grof geweld. In veel landen belanden wapens in handen van kindsoldaten. Bestaande conflicten verergeren, oude conflicten laaien op en eisen nieuwe slachtoffers. Ondanks het leed, bestaat er nog geen afdoende bindende internationale wetgeving die de handel in wapens reguleert. Bestaande wapenverdragen, wetten en embargo's zijn vrijwel nooit juridisch bindend. Staten kunnen afspraken gemakkelijk

naast zich neerleggen. Sancties zijn er niet, controle ontbreekt.

Met de internationale campagne Control Arms (www.controlarms.nl) maakte Pax Christi zich in Nederland samen met Amnesty International en NOVIB sterk voor een internationaal wapenverdrag: het Arms Trade Treaty. Het verdrag verplicht staten tot verantwoorde wapenhandel, zodat wapens niet in verkeerde handen terecht komen. Pax Christi heeft er bij de Nederlandse regering op aangedrongen haar beleid aan te passen aan het voorgestelde Arms Trade Treaty

voor wapenbeheersing. Een belangrijk resultaat van deze bijeenkomsten is dat Pax Christi, als lid van een werkgroep van vijf in Nairobi gevestigde regionale, aan kerken gelieerde organisaties, bij het intergouvernementele orgaan zal optreden als spreekbuis van het regionaal maatschappelijk middenveld. De verwachting is dat dit mechanisme ons belangrijke kansen biedt om het overheidsbeleid op beheersing van kleine en lichte wapens in de regio te beïnvloeden.

In Oeganda en Soedan zorgt Het verzetsleger van de Heer (LRA) nog steeds voor veel geweld. In navolging van een oproep van Soedanese NGO's en in samenwerking met ARLPI, heeft Pax Christi zich in 2004 opnieuw ingespannen de LRA en de Oegandese regering ertoe te brengen vredesonderhandelingen te voeren. Beide partijen geven aan vrede belangrijk te vinden, maar de gewenste onderhandelingen zijn tot nog toe niet van de grond gekomen.

SOEDAN

Op de laatste dag van 2004 bereikten de Soedanese overheid en de rebellenbeweging SPLA overeenstemming over een permanent staakt-het-voeren en het verdelen van de macht en welvaart in het land. Begin 2005 tekenden zij een vredesakkoord. Dat moet een einde maken aan 22 jaar burgeroorlog, welke zowel plaatsvond tussen het noorden en het zuiden als tussen verschillende groepen onderling in het zuiden. Nu de vrede is getekend begint het echte werk.

Het vredesakkoord voorziet in regelingen op economisch, militair en politiek vlak. Zo worden de olieinkomsten eerlijk verdeeld tussen het noorden en het zuiden. Het Soedanese leger heeft beloofd zich terug te trekken uit de zuidelijke gebieden en er komt een gezamenlijk leger dat bestaat uit eenheden van beide partijen. Het zuiden krijgt een min of meer autonome regering. De islamitische wetgeving, de Sharia, zal daar niet gelden, maar blijft wel in Noord-Soedan van kracht. Over drie jaar komen er verkiezingen. Na zes jaar mag de bevolking van Zuid Soedan zich in een referendum uitspreken voor of tegen afscheiding van de rest van het land en valt de beslissing of Zuid-Soedan als onafhankelijke staat verder moet gaan. Soedan staat aan een nieuw begin.

De partners van Pax Christi staken hun enthousiasme voor het bereiken van de vrede niet onder stoelen of banken. Maar behalve euforie is er ook bezorgdheid. Nu de vrede is getekend, keren duizenden vluchtelingen terug naar hun dorpen. Ze vinden er hun huis bewoond en hun land bewerkt door anderen. Gemeenschappen zijn uit elkaar gereten, etnische conflicten zijn opgelaaid en oude sociale structuren vernietigd. Om het ronselen van jonge soldaten makkelijker te maken, stelde de SPLA, de grootste zuidelijke rebellen groep, jonge jongens aan als dorpsoudsten, tieners vaak nog.

Ook in Upper Nile heeft de 22-jarige burgeroorlog diepe sporen getrokken. De oorlog heeft de strijd tussen de vijf etnische groepen in het oosten van Zuid-Soedan, de Jei, Kachipo, Murle, Anuak en Toposa, verhevigd. Met de toename van wapens is de roof van vee en de strijd om water en graasgronden uit de hand gelopen. Om het zuiden te verzwakken wakker-

en zich er tijdens het voorzitterschap van de EU sterk voor te maken. Pax Christi heeft i.s.m. Amnesty en Novib regelmatig contact gehad met Tweede-Kamerleden en gelobbyd voor een betere controle op de doorvoer en export van wapens.

September 2004 organiseerde Pax Christi met het Ministerie van Buitenlandse Zaken en Saferworld een internationale conferentie over de herziening van de EU Gedragscode Wapenexport. Dankzij de lobby van Pax Christi en andere NGO's is onder het Nederlands voorzitterschap de Gedragscode herzien. Hierdoor is een aantal belangrijke zaken in de Gedragscode opgenomen, zoals de tussenhandel en door-

de de overheid de strijd aan tussen de verschillende etnische groepen en zaaide ze interne verdeeldheid door sommige leiders van de Murle, met geld en wapens voor zich te winnen. Maar ook de SPLA ronsselde strijders onder de Murle, de Nuer en andere clans.

Conflicten in de kiem smoren

Tegen elkaar opgezet, verdreven uit hun dorpen en machteloos tegenover het geweld, zijn burgers in Zuid-Soedan nauwelijks nog georganiseerd. Pax Christi heeft in 2004 hard gewerkt om nieuwe structuren te scheppen die de vrede kunnen dragen en kunnen beginnen met ontwikkeling. Onze partner, de Upper Nile Peace Development Foundation hielp ons daarbij. We organiseerden onder meer een ontmoeting tussen vertegenwoordigers van lokale overheden uit Boma en vijftien jonge, lokale burgerorganisaties die soms uit niet meer dan een paar mensen bestonden.

Vijfendertig mensen kregen gedurende vier weken onder meer trainingen in organisatievorming, mensenrechten, conflictmanagement en vredesopbouw. Ze leerden conflicten in de kiem te smoren en op te treden als bemiddelaar als de vlam toch weer in de pan slaat. Maar ze grijpen niet alleen in als het mis gaat. De trainingen leerden ook hoe contact te houden met andere burgerorganisaties en lokale autoriteiten, hoe projecten op te zetten en subsidies binnen te halen. De partners werden zo ondersteund te werken aan vreedzame oplossingen die beklijven.

De deelnemers gingen met nieuwe activiteiten in hun eigen gemeenschap aan de slag. Zo werden er plannen gemaakt voor gemeenschapsrehabilitatie-

centrum in Akobo, met programma's voor vredeseducatie, traumaverwerking voor weduwen en allerlei sociaal-culturele activiteiten. Met de opzet van een vredesradio voor de regio, wil Pax Christi het werk van de partners kracht bijzetten. In 2004 deden we een subsidieaanvraag voor de oprichting van een FM-station, bij onder meer de EU.

Vrede een kans geven:

in gesprek met de overheid en de SPLA

Er is veel geld voor de opbouw van Soedan. Maar oude oorlogswonden genezen niet zomaar. Als het geweld niet stopt en het land zich niet ontwikkelt, slaat hoop op vrede snel om in teleurstelling en haat. Vredesopbouw is even hard nodig als ontwikkelingswerk. We hebben in 2004 contact gelegd met verschillende ontwikkelingsorganisaties. Met ICCO, die ons trainingsprogramma financierde, spraken we over

voer van wapens, overdracht van technologie en vergunningen voor productielicenties. Helaas is de gedragscode nog niet voldoende aangescherpt en niet juridisch bindend. Ook de Nederlandse overheid is hier terughoudend in. In 2005 blijft de Control Arms coalitie zich sterk maken voor een internationaal wapenverdrag.

Million Faces: miljoen mensen tegen illegale wapenhandel

Pax Christi werkte met Amnesty en Novib in 2004 aan publieksbewustwording voor de Control Arms campagne. Op de Afrika Dag van de Evert-Vermeer Stichting, 3 april 2004, voerde Pax Christi de campagne One Million Faces, een samenwerkingsverband tussen Amnesty, NOVIB

en Pax Christi. De campagne verzamelt een miljoen foto's van mensen die zich uitspreken tegen illegale wapenhandel. Van de foto's wordt een fotopetitie gemaakt, welke in 2006 wordt aangeboden op de VN-evaluatieconferentie over kleine en lichte wapens. Inmiddels zijn er wereldwijd ruim 240 000 gezichten verzameld.

COST: Bevorder samenhangend onderzoek

In januari 2004 verenigden Europese onderzoekers zich in COST Action 25, om gezamenlijk te werken aan het vergroten van de kennis op het gebied van wapenhandel en de rol van kleine wapens in conflictgebieden. Pax Christi is lid van het managementcomité van Cost Action 25 en medecoördinator van een werkgroep over

wapentransfers. In 2004 organiseerde Pax Christi een expertmeeting over het verband tussen handel in kleine wapens en andere illegale handelswaar. Doel van de expertmeeting was de kennis van handel in wapens te vergroten en daarmee het succes op een effectieve aanpak. Door Europese nationale onderzoeksprogramma's, methoden en informatie uit te wisselen, wordt bestaande kennis gebundeld en ontstaan effectievere programma's

Conflictcourant

Voor middelbare scholieren in de bovenbouw van de havo en het vwo maakte Pax Christi met het Centrum voor Mondiaal Onderwijs (CMO) een Conflict Courant, bestaande uit een reeks

hoe we verschillende programma's in de regio kunnen verbinden.

Met de Soedanese Kerkenraad gaan we de uitvoering van het vredesproces nauwlettend in de gaten houden. Het akkoord belooft onder meer om de olieinkomsten eerlijk te verdelen tussen het noorden en het zuiden. Met ons ECOS-project, met de campagne Publish What you Pay en in rechtstreekse gesprekken met de Soedanese overheid, houden we druk op de ketel.

Tegelijkertijd blijven we in gesprek met vertegenwoordigers van de SPLA. Bij de vorming van een interimregering voor het zuiden moeten alle partijen een stem krijgen, vindt Pax Christi. Het afgelopen jaar hebben we onder meer met de bisschoppenconferentie en deelnemers van de SPLA, gesproken over de

democratische opbouw van het land. Tijdens een door Pax Christi ondersteunde conferentie met bisschoppen van verschillende kerken, de Religious Leaders Conference, in West Equatoria, spraken slachtoffers en oude vijanden over hun oorlogservaringen. De verkrachtingen, de corruptie, het machtsmisbruik, moeten stoppen.

Equatoria: Justice and Peace netwerken

Mensen bij elkaar brengen die geloven in vrede. Steun bieden aan slachtoffers van geweld, die werken aan vrede, de boodschap doorgeven en anderen inspireren óók aan het werk te gaan. Voor Pax Christi is dat een belangrijk taak. Ook in Soedan is de Katholieke Kerk daarbij een belangrijke partner. Ze heeft vertrouwen bij een groot deel van de bevolking en een uitgebreid netwerk. Op de universiteit van Kenia kregen de coördinatoren van de vijf bisdommen een uitgebreide training, onder meer in conflicttransformatie, vredeseducatie en projectmanagement.

Met die kennis gingen zij binnen hun eigen bisdom aan de slag. Ze trainden op hun beurt deelnemers van lokale Justice and Peace-groepen; geestelijken, leraren, jongeren en andere dorpsbewoners die binnen hun parochie een vredesgroep hebben gevormd. Overal ontstonden lokale initiatieven. Sommige Justice and Peace -groepen zetten lessen op in vredesonderwijs of traumacounseling. Anderen maakten plannen om vluchtelingen in hun gemeenschap op te nemen of organiseerden verzoeningsbijeenkomsten, waarbij leden van etnische gemeenschappen die tot voor kort met elkaar in oorlog waren gezamenlijk culturele en sportieve activiteiten organiseerden.

lesbrieven gekoppeld aan een educatieve website. In 2004 ging deze over de rol van kleine wapens in conflicten: Kleine Wapens, een groot probleem. Het conflict in Karamoja in Oeganda diende als case studie. De Conflict Courant is verstuurd naar zo'n 1.300 belangstellende docenten.

Journalisten van *Radio Voice of Hope* aan het werk.

RADIO NILE

"It will change their lives." Met dat argument beweegt een jonge journaliste van *Radio Voice of Hope* een dorpsoudste van de Toposa een interview af te staan. De Toposa en de Turkana, nomadische veehouders, in het gebied tussen Soedan en Kenia voerden succesvolle besprekingen, waarmee een einde kwam aan de gewelddadige roof van vee. Of hij zijn vredesboodschap aan jongeren in de regio wil doorgeven. Zodat anderen ervan leren. "It will change their lives."

Radio Voice of Hope, inmiddels omgedoopt tot *Radio Nile*, is het enige onafhankelijke radiostation in Soedan. De radio inspireert luisteraars te werken aan vrede en is te beluisteren in heel Soedan. Ze laat horen hoe het óók kan. Jongeren en ouderen, voormalige rebellen en slachtoffers van geweld, noord en zuid, mensen van alle etnische achtergrond krijgen er een stem. *Radio Nile* is een initiatief van Pax Christi en de NCRV, in samenwerking met de wereldomroep. In 2004 sloeg ze haar vleugels uit.

Op eigen benen

In 2004 kreeg *Radio Nile* een eigen Soedanees bestuur van vertegenwoordigers van verschillende groepen uit de Soedanese samenleving. De

zendtijd nam toe, en zal in de loop van 2005 verder toenemen van twee naar zeven uur per week. Om de hoge kosten voor kortegolfradio op te brengen zocht ze met onze steun nieuwe donoren, in en buiten Nederland. We kregen steun van ICCO, Wilde Ganzen en de Gemeente Hilversum. De studio werd verplaatst van Kampala naar Nairobi, waar de programma's worden gemaakt, waarmee de capaciteit werd vergroot.

In 2003 zagen nieuwe media het levenslicht in Soedan, zoals de *Sudan Mirror*, de eerste onafhankelijke krant van Soedan. In 2004 sloegen de *Sudan Mirror* en *Radio Nile* de handen ineen. Door samenwerking en uitwisseling kon *Radio Nile* haar team fors uitbreiden: van drie journa-

listen in Zuid-Soedan en drie productiemedewerkers naar acht journalisten en vijf producers. De krant kan nu een keer per twee weken verschijnen, ook in het Arabisch.

Lokale radio

Het enthousiasme voor de radio breidt zich als een inktvlek uit. Met steun van Pax Christi en het nieuwsnetwerk van de VN kregen ruim twintig journalisten én Soedanese burgers trainingen in interviewtechnieken. Onderwijzers, moeders, jongeren en clanoudsten laten dorpsgenoten en burens verhalen over hun bijdrage aan vrede. De radio wil meer aansluiten op lopende vredesprojecten van Pax Christi. Ze onderhandelde daarom met professionele mediaorganisaties, zoals The Media Company, om een nieuw FM-station op te zetten, speciaal voor Boma, voor programma's in de eigen taal, over eigen lokale problemen en projecten. Een kant en klaar plan wacht nog op financiers. Een aanvraag loopt onder meer bij de EU.

VOORKOM ONTPLOFBARE OORLOGSRESTEN

Ontplobbare oorlogsresten, zoals anti-persoonsmijnen, anti-voertuigmijnen, clustermunities en andere explosieven, blijven nog lang nadat een conflict is afgelopen achter. In meer dan tachtig landen liggen ontplobbare oorlogsresten te wachten tot het mis gaat. Wereldwijd vallen er dagelijks slachtoffers. Pax Christi werkte ook in 2004 aan het voorkomen van onschuldige burger-slachtoffers door ontplobbare oorlogsresten.

Ottawa-verdrag: landen verplichten zich tot inspanningen

Pax Christi heeft eerder een grote bijdrage geleverd aan de totstandkoming van de International Campaign to Ban Landmines (ICBL). Als lid van deze coalitie hebben we gewerkt aan een verdrag dat anti-persoonsmijnen moet uitbannen; het Ottawa Verdrag. Met de ondertekening van het verdrag verplichten lidstaten zich te stoppen met het gebruik, de bevoorrading, de productie en de transfer van anti-persoonsmijnen. In 2004 kondigde Ethiopië aan als 144ste staat deel te nemen. Andere landen, die nog geen lid zijn,

spraken zich positief uit over het verdrag. Het verdrag staat inmiddels stevig op de kaart, maar een definitief einde van de productie en het gebruik van de mijnen is voorlopig nog toekomstmuziek. Belangrijke producenten van anti-persoonsmijnen, zoals Rusland, de Verenigde Staten, China en Israël hebben het verdrag nog niet ondertekend.

Clustermunitie

Clustermunitie kreeg binnen Pax Christi in 2004 speciale aandacht. Clustermunitie zijn bommen of granaten die op hun beurt honderden kleine

Bewoonster van het vredesdorp Kuron.

Verzoening tussen vijanden: een netwerk van vredesstichters.

Als er een schaaap over de dam is volgen er meer. Dat is de gedachte van het experiment in Torit, in de Kidepovallei in Equatoria. Pax Christi ondersteunde een priester, die het grensgebied opzocht tussen verschillende etnische gemeenschappen. Hij zette er een tent op en langzaam maar zeker kwam er aanloop. Mensen van verschillende etnische gemeenschappen volgden gezamenlijke missen en er ontstond handel. De priester is inmiddels een belangrijk contactpersoon voor de oudsten binnen de gemeenschappen. Pax Christi ondersteunde zijn werk onder meer door het beschikbaar stellen van transport.

Ook op andere plekken in Equatoria werkten we aan het opzetten van fijnmazige vredesnetwerken.

Daarbij probeerden we oude sociale structuren, die door de oorlog zijn vernield, te herstellen. In 2003 en 2004 werd voor elk district een vredescoördinator aangesteld. Zij organiseerden een aantal ontmoetingen, waarin vertegenwoordigers van verschillende dorpen vredescomité's vormden.

Deze comités bewaken de vrede binnen een conglomeratie van dorpen binnen het district. Oudsten, leraren, vrouwengroepen, jongeren, houden de situatie in het oog, signaleren conflicten in een vroeg stadium en komen in actie als het mis gaat. In 2003 en 2004 zijn 30 nieuwe comités opgezet. De coördinatoren van de districten kregen in 2003 en 2004 trainingen en werden in hun werk ondersteund met vervoersmiddelen. Eind 2004 deden we bovendien onderzoek naar het functioneren van vredescoördinatoren en de ondersteuning die zij nodig hebben. De resultaten komen in 2005 beschikbaar.

Vredesconferenties

Met gemeenschapsleiders, SPLA-leden, vertegenwoordigers van kerken organiseerden we in 2004 verschillende vredesconferenties in Zuid-Soedan. Soms voor een heel district, waar mensen na een voettocht van vier dagen, de conferentie bereikten. Soms voor een kleiner gebied, zoals in Katigiri, in het district Juba, waar SPLA-leden en de vicevoorzitter van de SPLA samen kwamen met mensen die geïsoleerd leven in een gebied waar de rebellen van de Lord Resistance Army uit Oeganda veel geweld veroorzaken. Soms waren er kleinschalige vredesconferenties, voor twee aangrenzende gemeenschappen, zoals in oktober 2004, met de Dongotona en de Logir, over de oploeiende strijd om vee. De conferenties werden zoveel mogelijk door onze partners in het

bommetjes bevatten, de zogenaemde bomblets die vlak boven het doel loskomen. Deze bomblets bestrijken een gebied ter grootte van twee tot drie voetbalvelden. Ongericht als ze zijn, maken ze onvoldoende onderscheid tussen burgers en militaire doelen. Een groot deel ontploft in de praktijk niet meteen. Veel bomblets belanden op wegen, onder het zand of op een speelveld of akker. Daar zijn ze lastig op te sporen; de grond moet meter voor meter worden uitgekamd.

Clustermunitie veroorzaakt jaarlijks vele slachtoffers, soms decennia na afloop van oorlogen die toch al diepe sporen trokken in de samenleving. In Kosovo vielen tot lang na de bombarde-

gebied georganiseerd. Pax Christi zorgde voor begeleiding en financiering.

Veiligheid terugbrengen: trainen van lokale politie

Waar oorlog is, telt niet de wet van het recht, maar van het geweld: wie het sterkst is heeft de macht. Tijdens de oorlog maakte het rebellenleger in Zuid Soedan de dienst uit. Ook de SPLA heeft zich schuldig gemaakt aan grove mensenrechtenschendingen. Op zoek naar veiligheid zochten burgers bescherming bij gewapende militieën. Veel van hen namen zelf de wapens ter hand. Nu de oorlog voorbij is, keren recht en orde niet vanzelfsprekend terug. Pax Christi heeft geprobeerd traditionele structuren en waarden die rechtvaardigheid brengen te herstellen.

Pax Christi zette in 2004 een training op met haar partner Drylands Pastoral Mission en in overleg met de districtscommissarissen van 4 districten in Equatoria: Magwi, Kapoeta, Juba, Budi. In 2005 volgden lokale chiefs, jonge politiefunctionarissen en anderen, die willen werken aan de opbouw van een rechtvaardige samenleving, een programma van vier maanden. De training gaat onder meer in op mensenrechten. Deelnemers leren methoden en vaardigheden om conflicten op te lossen. In 2004 zijn mensen geselecteerd en is de training ingericht.

Vredesdorp

In 1995 bezocht de dynamische bisschop Paride Taban Israël en de Palestijnse gebieden. Hij raakte geïnspireerd door een vredesdorp, waar Israëli's en Palestijnen samen leefden. In Kuron, in zuidoost Soedan, begon hij zijn eigen vredesdorp. Inmiddels leven 180 families van uiteenlopende etnische achtergrond er vreedzaam samen. Pax Christi onder-

Bewoners van het vredesdorp Kuron ontmoeten mensen uit de omgeving.

steunde de bouw financieel. In 2005 ontmoeten onze partners er leden van Pax Christi Internationaal. De bewoners hopen dat de komst van hun dorp anderen in de regio inspireert. Stammen strijden daar nog steeds regelmatig om vee.

In 2003 en 2004 stelden onze partners voor elk district in Equatoria een vredescoördinator aan. Samen zetten zij 30 vredescomités op.

menten onschuldige slachtoffers. Tijdens de humanitaire interventie voor Kosovo zette ook Nederland clustermunitie in. In Afghanistan zijn meer dan tienduizenden niet-geëxplodeerde bomblets terechtgekomen. Ook in de recente oorlog tegen Irak is clustermunitie gebruikt.

Volgens het Internationale Rode Kruis druipt het gebruik van clustermunitie, in bevolkte gebieden, in tegen het Internationaal Humanitair Recht. Pax Christi onderschrijft dat. Niet alleen omdat door de onnauwkeurigheid geen onderscheid wordt gemaakt tussen burger en militaire doelen, maar ook omdat vijandelijke eenheden uitschakelen met clustermunitie is als schieten met een kanon op een mug; van

'proportionaliteit', één van de eisen van het Internationaal Humanitair Recht, is geen sprake.

Clustermunitie in de ban

De Cluster Munitie Coalitie (CMC) werkte er in 2004 hard aan de productie en het gebruik van clustermunitie te stoppen. Eén van de eisen die de CMC aan staten stelt is om gebruik, handel en productie stil te leggen totdat de humanitaire problemen zijn opgelost. Pax Christi Nederland lanceerde de coalitie in november 2003 met een groep internationale NGO's en is sindsdien actief lid van de stuurgroep. Inmiddels zijn 151 organisaties uit 47 landen lid van de coalitie. De CMC wil meer hulpmidde-

Vluchtelingen in Darfur, Sudan Mirror. Dankzij samenwerking met Radio Nile versijnt de Sudan Mirror eens per twee weken en kon de radio haar team uitbreiden.

DARFUR

Eind 2003 kwamen er steeds meer berichten binnen over een burgeroorlog in het westen van Soedan, in de provincie Darfur. Tijdens een missie van Pax Christi naar de hoofdstad Khartoem spraken we met verschillende actoren in het conflict. Duidelijk werd toen dat we slechts aan het begin stonden van een gewelddadige rebellie, die met grof geweld zou worden bestreden.

Pax Christi heeft na terugkeer uit Noord-Soedan aandacht gevraagd voor de situatie in Darfur, onder meer met optredens op radio en televisie. Samen met leden van het Soedan Platform Nederland hebben we meerdere brieven gestuurd naar de Minister van Buitenlandse

zaken en de Minister van Ontwikkelingssamenwerking over de toestand in Darfur en de rol van de Nederlandse regering als voorzitter van de Europese Unie. We vroegen onder meer om een VN-wapenembargo voor Soedan totdat de Arabische milities ontwapend en ontbonden zouden zijn en de veiligheid voor de terugkeer van de ontheemden gegarandeerd is. Ook drongen we aan op gerichte VN-sancties tegen die leden van de Soedanese regering die verantwoordelijk zijn voor de situatie in Darfur. Via partners in Soedan droeg Pax Christi bij aan het initiëren van besprekingen tussen tribale leiders in Darfur. We voerden actie in Nederland om deze bemiddelings- en verzoeningspogingen financieel te steunen. In juni stuurde Pax Christi naar leden, donateurs en belangstellenden een mailing om aandacht te vragen voor het conflict. Eind december 2004 was er ruim 66 000 euro binnen. De donaties voor Darfur worden in 2005 ingezet.

len voor gemeenschappen en individuen die zijn getroffen. De gebruikers van clustermunities zijn verantwoordelijk voor de ruiming, vindt de CMC. Ze hebben ook de plicht burgers en overheden te waarschuwen, te zorgen voor informatie en educatie en voor slachtofferhulp.

In 2004 deed Pax Christi verschillende interventies op de VN Conventie van Conventionele Wapens. (CCW). Om de onderhandelingen te versterken boden verschillende CMC leden rapporten aan, aan vertegenwoordigers van de lidstaten. Samen met onze CMC partners pleiten we voor ratificatie, implementatie en versterking van Protocol V over ontplofbare oorlogsresten. In Protocol V staat onder meer dat staten die

clustermunitie gebruiken, verantwoordelijk zijn voor de ruiming. Pax Christi drong er tijdens gesprekken met Tweede-Kamerleden en hoge ambtenaren van Buitenlandse Zaken op aan dat ook Nederland protocol V ratificeert. Deze ratificatie zal in 2005 gerealiseerd worden.

De slachtoffers in beeld

Met een fototentoonstelling *Aftermath: the global crisis of the explosive remnants of war* brachten we de slachtoffers in beeld. Een wand met indringende foto's liet de gruwelijkheden zien van de verminkingen die oorlogsresten veroorzaken. De tentoonstelling was onder meer te zien tijdens de CCW onderhandelingen binnen de VN in 2004.

Op 6 oktober 2004 organiseerde Pax Christi samen met het Development Committee een hoorzitting over clustermunities en ontplofbare oorlogsresten in het Europees Parlement. Pax Christi hield, samen met andere NGO's, een presentatie voor het Development Committee in Brussel. We steunden, in samenwerking met andere NGO's en met actieve steun van de Heilige Stoel, Europarlementariërs inhoudelijk met een resolutie voor een moratorium op clustermunities. Twee weken later nam het Europees Parlement een resolutie aan vóór een moratorium op clustermunities.

In de resolutie staat onder meer dat staten, die clustermunities gebruiken, de slachtoffers en

ETHIOPIË

In Gambela werd de vrede december 2003 opnieuw verstoord, tijdens een explosie van geweld. Het was een triest vervolg op een geslaagde vredesbijeenkomst die we eerder dat jaar hadden georganiseerd, tussen de Anuak en de Nuer, de twee grootste etnische groepen in Gambela. Ditmaal laaide de strijd op tussen de Hooglanders en de Anuak. Toen acht Hooglanders werden vermoord en de Anuak zonder onderzoek werden aangewezen als schuldigen, barstte de bom. Ruim vierhonderd mensen, vooral de Anuak mannen, kwamen om.

Oude vijanden lopen een gezamenlijke vredesmars

Ooggetuigen en nabestaanden vertelden Pax Christi hoe hun familieleden werden doodgeschoten door soldaten van het Ethiopische leger. Pax Christi drong aan op een onafhankelijk onderzoek. Er kwam een onderzoekscommissie van de regering. Lange tijd heeft de regering alle betrokkenheid ontkend, maar internationale druk deed hen schoorvoetend toegeven. Enkele militairen zijn gevangenen gezet, maar liepen al snel weer vrij rond. Er is nog geen gerechtigheid en dit versterkt het gewelddadige verzet van de rondtrekkende Anuak.

Toch was er hoopvol nieuws. Veel Anuak vonden bescherming bij de Nuer, hun oude vijanden. Hun vredesovereenkomst uit 2003 bleek duurzaam en echt. In 2004 bezochten we de vredesraad, die we in 2003 hadden opgezet. Veel leden waren getuigen geweest van het geweld. Met hen zochten we naar manieren om

Gewapende Hamar-krijger hoedt zijn veestapel.

het nieuwe conflict op te lossen en het geweld in te dammen. We ondersteunden de vredesraad om noodhulp te krijgen, met een conferentie om mensen een kans te geven hun traumatische ervaring te delen en om vergeving te schenken, met vredeseducatie en de opzet van een plan om alle districten in Gambella te bereiken.

Met onze steun organiseerden vertegenwoordigers van alle etnische en religieuze groepen zich in de Gambela Peace Development Council (GPDC). Al in 2004 ging zij aan de slag voor vrede in de regio. Ze trainde vijftig mensen in mensenrechten en vredeseducatie. Zij gingen daarmee binnen hun eigen gemeenschap aan het werk. Met een jaarlijkse vredesdag wil de GPDC de vrede in de regio verstevigen: in 2004 liepen meer dan tweeduizend mensen van alle etnische achtergronden mee in een gezamenlijke vredesmars in Gambala Town.

getroffen gemeenschappen moeten helpen. Ook dienen deze staten zelf de oorlogsresten zo spoedig mogelijk op te ruimen. Het parlement riep alle staten op het Ottawa Verdrag over anti-persoonsmijnen en het 'Protocol on Explosive Remnants of War', het zogenaamde Protocol V, te ondertekenen en implementeren.

ZUIDOOST-EUROPA EN TSJETSJENIË

ECONOMISCHE DIMENSIES VAN CONFLICTEN

Winst op korte termijn en vrede op lange termijn verdragen zich niet altijd met elkaar. Naarmate landen afhankelijker zijn van de export van ruwe grondstoffen is hun economische groei lager, lijdt hun bevolking vaker onder binnenlandse oorlogen en is de kans groter dat ze een dictatoriale regering hebben. Bedrijven die in conflictgebieden werken, lopen grote kans in het conflict betrokken te raken en het geweld te versterken. Het kan anders. De meeste bedrijven willen ook anders. Pax Christi wil de economische oorzaken van conflicten wegnemen en ondernemingen stimuleren te ondernemen voor vrede.

STIMULEER BEDRIJVEN TE ONDERNEMEN VOOR VREDE

Afpersing van bedrijven, kidnapping van personeel, de guerrilla in Colombia heeft zo z'n methodes om de gewapende strijd te financieren. Door toe te geven aan afpersing, of door gewapende militieën te betalen in ruil voor bescherming, geven ondernemingen meer macht aan gewelddadige groepen. DR Congo en Colombia, Soedan en Senegal; de situatie verschilt, maar het resultaat is steeds hetzelfde; meer macht aan gewapende groepen kost duizenden mensenlevens.

Workshop in Maastricht

Wat kunnen bedrijven doen om vrede en stabiliteit te bevorderen? Hoe kunnen ze voorkomen speelbal te worden van strijdende partijen? Over die vragen hield Pax Christi workshops tijdens de Europese Conferentie over Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, van 7 tot en met 9 november in Maastricht, voor multinationals, NGO's, academici en regeringen. In de slotverklaring van de conferentie, die was georganiseerd door het Nederlands voorzitterschap van de EU, werd vastgesteld dat niet alleen ondernemingen, maar ook regeringen ver-

DE BALKAN

De stabiliteit op de Balkan wordt nog steeds van verschillende kanten bedreigd. In veel gebieden zijn conflicten over grenzen heen en binnen regio's latent aanwezig. Deze kunnen gemakkelijk escaleren, of worden misbruikt voor politieke doelen. In sommige gebieden brengt de aanwezigheid van kleine en lichte wapens extra risico's met zich mee. In het algemeen is de interactie tussen politiek en publiek zwak. Regionale samenwerking en samenwerking over grenzen heen kunnen nieuwe conflicten voorkomen. Het is cruciaal voor een regio die moet omgaan met een traumatisch verleden en waar een verzoeningsproces voor een belangrijk deel nog plaats moet vinden.

De projecten van Pax Christi op de Balkan zijn onderdeel van een regionaal programma dat het proces van de Europese integratie wil bevorderen. Onder de titel 'Europese integratie, een weg naar duurzame vrede' bevorderen de projecten waarden op het gebied van democratie en mensenrechten. Ze stimuleren de regionale samenwerking en interreligieuze dialoog tussen de verschillende volkeren en groepen op de Balkan. Alleen worteling in de Europese gemeenschap van waarden kan stabiele en duurzame vrede in Zuidoost-Europa tot stand brengen.

Naast specifieke programma's voor de afzonderlijke regio's, werken Pax Christi en haar partners met een regio-overstijgend Balkan-programma, gericht op initiatieven in het hele gebied. Pax Christi werkt op de Balkan samen met circa twintig lokale partnerorganisaties. De meeste activiteiten worden in nauwe samenwerking met deze partners uitgevoerd. Dankzij het regionale veldkantoor in Belgrado kunnen we het regionale werk goed ondersteunen.

Organisatie-opbouw en Lobby

Veel lokale organisaties bestaan uit politiek actieve burgers. Samen met partnerorganisatie *Taldi* zijn ver-

schillende cursussen aangeboden waarin organisatieversterking en lobby centraal stonden. Een twintigtal vertegenwoordigers van organisaties heeft hieraan deelgenomen.

Glas Razlike (Voice of difference) is een van de partners van Pax Christi in de Balkan, die de sociaal-economische positie van vrouwen wil versterken. Glas Razlike nam acties om wetwijzigingen tot stand te brengen, organiseerde een onderzoek naar werkgelegenheid voor vrouwen in de gemeente Nis en een ronde tafelconferentie. Vrouwenemancipatie en vrouwenrechten krijgen nu meer aandacht in de media en in de politiek. Pax Christi organiseerde onder meer lobbytrainingen voor de organisatie. Glas Razlike heeft nu een formele adviesstatus binnen het Servisch parlement.

Summerschool for democracy

In een Summerschool, die was georganiseerd door de *Anglo-Serbian Society*, kwamen ruim twintig jonge wetenschappers uit voormalig Joegoslavië bij elkaar. Een bijzondere gebeurtenis, omdat jongeren uit de verschillende regio's van voormalig Joegoslavië elkaar niet vaak ontmoeten. Ze spraken over verzoening en democratisering in de regio en ontwikkelden

antwoordelijk zijn dat bedrijven bijdragen aan vrede en ontwikkeling. Een hoopvolle conclusie, waarmee Pax Christi goed vooruit kan in haar Europese lobby.

Vrijwillige beginselen

In 2004 heeft Pax Christi met vier andere NGO's deelgenomen aan de Plenaire Vergadering van de Vrijwillige Beginselen over Veiligheid en Mensenrechten voor de Olie- en Mijnbouwsector, de Voluntary Principles. Ondernemingen, overheden en mensenrechtenorganisaties onderzoeken daarin gezamenlijk hoe veiligheidsmaatregelen van ondernemingen mensenrechten kunnen ondersteunen. De grootste olie- en mijnbouwondernemingen van

Medewerker in gesprek met de voorzitter van jongerenorganisatie KONI, een van de partners van Pax Christi op de Balkan.

een gezamenlijke, brede toekomstvisie. Er werden brochures gepubliceerd en een website <http://www.ays.org.yu/> ging online.

Lesmateriaal

De *School voor Journalistiek Novi Sad* heeft met Pax Christi-partners uit Servië Montenegro, Bosnië Herzegovina en Kroatië een reeks seminars in grensgebieden opgezet met journalisten waar middelbare scholieren samen lesmateriaal ontwerpen voor scholen in hun streek. Doelstelling is kwalitatief betere,

Pax Christi drong bij de internationale gemeenschap aan op een oplossing voor de onduidelijke status van Kosovo.

genueanceerdere berichtgeving en een tegenbalans moeten bieden aan polariserende verslaggeving. De boekjes en cd's die op deze wijze zijn gemaakt worden in het onderwijs, maar ook in de media gebruikt. De reacties waren zeer positief. Naar aanleiding van dit project is er nu een handboek voor journalisten in de maak dat medio 2005 moet verschijnen.

Religion and society 2004

De *Belgrade Open School* heeft in samenwerking met een rabbi, aartsbisschop, de mufti en de patriarch, een cursus 'verzoening' opgezet die via het internet wordt aangeboden en openstaat voor deelnemers uit alle religies en etnische groepen. Op basis van een reeks ontmoetingen en een zesdaags seminar, is een netwerk ontstaan van betrokken organisaties en individuen om verzoening verder vorm te geven.

KOSOVO

Op 17 en 18 maart 2004 kwam het in Kosovo tot een geweldsuitbarsting waarbij de Albanese bevolkingsgroep de huizen in brand stak van Kosovaarse Serviërs in alle grotere steden. Meer dan dertig orthodoxe kerken en kloosters gingen in vlammen op. De Albanese voelden zich zwaar gefrustreerd door de voortdurende aanwezigheid van internationale troepen zonder dat het uitzicht op autonomie groeide.

De internationale gemeenschap doet 17 en 18 maart af als 'de gebeurtenissen'. In feite was het een ernstige vorm van etnische zuivering, die bewijst

de wereld steunen de Voluntary Principles. De Principles worden langzaam een wereldstandaard. Eind 2004 stelde de International Finance Corporation (IFC), het onderdeel van de Wereldbank dat duurzame investeringen in de private sector in ontwikkelingslanden stimuleert, dat de bedrijven de Voluntary Principles ook echt in de praktijk moeten brengen. Pax Christi gaat met drie andere leden van de Voluntary Principles bedrijven bewegen concrete voorstellen te doen.

Onderzoek: ambassades moeten aan de slag

Begin 2004 bracht het ministerie van Buitenlandse zaken de beleidsnotitie Ondernemen in Conflictgebieden uit. Het biedt

Nederlandse bedrijven een kader, dat voorkomt dat ze afglijden tot partij in een gewapend conflict. Pax Christi leverde in 2003 een belangrijke bijdrage aan de inhoud van de nota. In 2004 hadden Pax Christi en NiZA contact met Tweede-Kamerleden en ambtenaren van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken om de nota in de praktijk handen en voeten te geven. Nederlandse ambassades in ontwikkelingslanden doen nauwelijks iets om bedrijven te ondersteunen in het ondernemen voor vrede. Dat is de conclusie van een onderzoek onder acht ambassades, dat Pax Christi met NiZA in 2004 uitvoerde. Acht ambassades, die in Angola, Colombia, DR Congo, Indonesië, Nigeria, Soedan, Birma en Zimbabwe, werden onder-

vraagd. Ze stellen zich passief op en wachten tot bedrijven zelf met vragen of problemen komen. Volgens Pax Christi en NiZA is dat de omgekeerde wereld. De notitie Ondernemen in Conflictgebieden stelt dat ambassades meer moeten doen om zicht te krijgen op de activiteiten van bedrijven in hun regio en hen actief steunen om te ondernemen voor vrede. Het ministerie van Buitenlandse Zaken is inmiddels begonnen pilotactiviteiten te ontwikkelen voor de ambassades in DR Congo en Soedan.

dat het conflict nog lang niet is opgelost. Pax Christi drong bij de internationale gemeenschap aan op politieke daadkracht: een oplossing voor de onduidelijke status van Kosovo. Op 18 maart, temidden van de gewelddadigheden, organiseerden Pax Christi een spoedbijeenkomst in Belgrado, met de aartsbisschop van Belgrado, de zoon van de Mufti, vertegenwoordigers van de Servisch-Orthodoxe kerk en een aantal seculiere NGO's. In een gezamenlijke verklaring werd duidelijk opgeroepen om te stoppen met het geweld en duidelijk gemaakt dat de tragische gebeurtenissen niets te maken hadden religie.

Activiteiten

De jongerenorganisatie *Kosovo Organisation of New Initiatives* (KONI) brengt jongeren van verschillende achtergronden samen met de intentie elkaar beter te leren kennen, vooroordelen weg te nemen en aan verzoening te werken. KONI doet dit door het organiseren van activiteiten over bijvoorbeeld de toekomstige status van Kosovo, uitwisselingsprojecten - onder andere met jongeren uit Noord-Ierland - en trainingen bestemd voor jongeren en studenten in gemengde steden. Deze trainingen zijn helaas gestopt omdat na de geweldsuitbarsting van medio maart 2004 gemengde steden in Kosovo niet langer bestaan; alle Serviërs zijn verdreven. Maar uit het feit dat KONI nog steeds bestaat en met nieuwe initiatieven komt, kan ook hoop worden geput. KONI ontwikkelt zich nu tot een politiek forum dat Serviërs en Albanen nader tot elkaar brengt.

Een tweede project in Kosovo betrof de opzet van een tijdelijk gemeenschapscentrum in Plemetina, een minderheidsenclave in de gemeente Obilic, in samenwerking met kleine lokale NGO's, de organisatie *Balkans Sunflowers* en de OVSE.

Fotograaf Dirk-Jan Visser bracht in opdracht van Pax Christi de situatie in Kosovo in beeld. In 2005 verschijnt *Dapper, nieuw Kosovo*.

MACEDONIË

In Macedonië, waren spanningen tussen twee grote gemeenschappen nog steeds voelbaar. De ontwikkeling van een gedecentraliseerd bestuur en de herziening van gemeentelijke grenzen, zoals vastgesteld in het Ohrid-akkoord van 2001, resulteerden in juli 2004 in botsingen tussen Albanese en Macedonische gemeenschappen.

Op 7 november 2004 vond er in Macedonië een referendum plaats. De bevolking mocht zich uitspreken over een verdere decentralisatie en gemeentelijke herindeling, zoals opgenomen in het vredesakkoord van Ohrid van 2001. De decentralisatie

ZORG VOOR EEN VERANTWOORDE OLIEWINNING

Ondernemingen moeten geld verdienen. In conflictgebieden betalen burgers daarvoor vaak de prijs. Hun dorpen worden platgebrand, om plaats te maken voor oliewinning. Zoals in Soedan. De regering verjaagde daar honderdduizenden mensen zonder dat de wereld er iets van zag. Met de olie-inkomsten financierde ze de oorlog in het land. Net als voorgaande jaren ging Pax Christi in 2004 de strijd aan met kwaadwillende bedrijven en ondersteunden we welwillende ondernemingen te ondernemen voor vrede.

ECOS: verantwoorde oliewinning in Soedan

In november 2004 lanceerde de Franse oliemaatschappij Total richtlijnen voor haar toekomstige operaties in Soedan. Een prachtige stap vooruit. Pax Christi is er trots op dat de gesprekken met Total vruchtbaar zijn gebleken. Niet eerder verbond een grote onderneming zich direct met een vredesdoel. De richtlijnen van Total komen vrijwel woordelijk over onze *Business Principles en Benchmarks for Oil Exploitation in Sudan*. Total zal nu heel wat moeten laten zien. We blijven in gesprek met het bedrijf. Als coördinator van de *European Coalition for Oil in Sudan*

(ECOS), een netwerk van ruim tachtig NGO's, heeft Pax Christi in 2004 niet alleen Total maar alle olie-ondernemingen in Soedan aangespoord hun activiteiten in te zetten voor vrede en de Business Principles en Benchmarks for Oil Exploitation in Sudan te onderschrijven. In 2003 besloot een aantal oliemaatschappijen hun activiteiten te verkopen. De laatste drie westerse bedrijven in Soedan, Talisman Energy, OMV en Lundin Petroleum, verkochten hun Soedanese activiteiten aan staatsondernemingen in China (CNPC), Maleisië (Patronas) en India (ONGC). Helaas tonen Aziatische ondernemingen voorals-

moet de betrokkenheid van de bevolking bij de lokale politieke besluitvorming versterken. Ook moet het leiden tot een evenwichtiger vertegenwoordiging van de verschillende etnische groepen in besturen, het politieapparaat en de rechterlijke macht.

Door de samenvoeging van gemeenten na het referendum, verschoof de etnische samenstelling soms van overwegend Macedonisch naar Albanees. Dat gaf aanleiding tot heftige discussies en debatten onder de bevolking. Pax Christi en haar partnerorganisaties zetten zich in voor democratisering en hopen dat de bevolking zich uiteindelijk achter het vredesakkoord van Ohrid zal scharen. Parlements lid Mr. Ostreni, en bondgenoot van Pax Christi in de campagne tegen kleine wapens in Macedonië, steunt het werk van Pax Christi en verdere democratisering in Macedonië.

Activiteiten

Onze partner Antiko heeft zich ingespannen om het referendum over het vredesakkoord van Ohrid tot succes te maken, zodat verdere stabilisatie en decentralisatie zal worden gerealiseerd. Dat bleek ook uit de uitslag in gebieden waar Antiko actief is geweest: de bevolking stemde in meerderheid voor het vredesakkoord en decentralisatie.

Door het organiseren van workshops, seminars en uitwisselingen, heeft de Antiko ook diverse multi-etnische vrouwencomités op lokaal niveau bij elkaar gebracht. Dat resulteerde in een aantal concrete gemeentelijke samenwerkingsinitiatieven.

In samenspraak met Unitas en het Nansen Dialogue Center organiseerde Pax Christi ook in 2004 twee keer een Summerschool waaraan dertig politiek actieve jongeren deelnamen van diverse komaf en achtergrond. Experts en politici verzorgden

workshops en seminars over (Europese) waarden en normen en politieke processen. De jongeren geven hun opvattingen en inzichten nu door aan anderen.

Om te proberen de twee grootste etnische groepen dichter bij elkaar te brengen, zendt Life Radio tweetalige programma's uit gericht op jongeren. In 2004 was er expliciet aandacht voor diverse mensenrechtenkwetsies en de campagne tegen de verspreiding van kleine wapens. De uitzendingen komen nu vanuit een locatie met een discussiecafé waardoor direct gereageerd kan worden op de actualiteit. De luisterdichtheid is hierdoor toegenomen. Inmiddels is er een 24-uurs zendvergunning en wordt er hard gewerkt om meer inkomsten te genereren via onder andere reclame.

SERVIË EN MONTENEGRO

De moord op de Servische premier Zoran Djindjic in maart 2003 illustreerde de moeilijkheden waarmee het land kampt op het gebied van veiligheid en georganiseerde misdaad. Tijdens de parlementaire verkiezingen, op 28 december 2003, won de ultranationalistische *Radical Party of Serbia* (SRS) met meerderheid van stemmen, gevolgd door de democratische partij van Kostunica. Het Europese integratieproces kwam tot een complete stilstand. De autoriteiten in Servië en Servische republiek bleken niet in staat om te gaan met het Internationaal Tribunaal voor misdrijven in voormalig Joegoslavië. Ondertussen werkten lokale activisten gestaag verder aan vrede en stabiliteit in de regio en binnen lokale gemeenschappen.

nog geen belangstelling voor de sociale kanten van hun activiteiten. Voor Pax Christi is er daarom veel werk aan de winkel. We spraken in 2004 met de Chinese ambassade. Er werden artikelen gepubliceerd in de Indiase (vak)pers en we bouwden een netwerk op met Indiase NGO's. Met hen gaan we in 2005 actie voeren tegen de Indiase bijdrage aan misdaden in Soedan. Door bedrijven, de Soedanese gemeenschap, internationale en Indiase NGO's bij elkaar te brengen rondom het thema ondernemen voor vrede, willen we de Indiase, Maleisische en Chinese bedrijven onder druk zetten mensenrechten te respecteren. We willen hen stimuleren eraan bij te dragen dat de oliewinning in Soedan ten goede komt aan de ontwikkeling en de opbouw van vrede in het land.

Geheime praktijken aan het licht brengen

De olievelden van Soedan zijn niet vrij toegankelijk. De Soedanese regering wil geen pottenkijkers. Dorpen worden platgebrand om plaats te maken voor de oliewinning. Honderdduizenden mensen zijn verjaagd. In 2004 zette Pax Christi een klein netwerk op van mensen die de situatie in de Upper Nile systematisch in kaart brengen, vaak onder gevaarlijke omstandigheden. Welke dorpen zijn verbrand, op welke dag, door wie? Waar zijn de slachtoffers nu? Met betrouwbare informatie kunnen we voor de slachtoffers opkomen. In de eerste helft van 2005 verschijnt een rapport over de situatie.

Ondanks de instabiele politieke situatie bleven positieve ontwikkelingen op het gebied van veiligheid, economische groei en democratiseringsprocessen zichtbaar. In juni 2004 werd Boris Tadic president van Servië. Tadic heeft nadrukkelijk aangegeven deel uit te willen maken van het nieuwe Europa. Hoewel zijn keus helder is, is de tegenwerking binnen het Servisch politiek bestel groot. Het zal veel inspanning vergen het proces van Europese integratie opnieuw op gang te brengen. Partners van Pax Christi werkten in 2004 ondertussen verder aan de opbouw van duurzame vrede en een stabiele samenleving. We ondersteunden lokale vredesinitiatieven die bijdragen aan stabiliteit, democratie, mensenrechten en conflictpreventie.

Activiteiten

Onze partner, het *Center for Development of Serbia*, voerde een lobby voor de aanstelling van een ombudsman die op nationaal, maar ook op lokaal niveau op moet komen voor de belangen van burgers. In dit verband vond een serie debatten met ombudsmannen uit buurlanden, volksvertegenwoordigers en NGO's plaats die in acht steden op de regionale TV zijn geweest om de politieke besluitvorming meer te trekken richting het publieke debat.

Dezelfde organisatie heeft zich samen met het *Centrum voor Europese Integratie* hard gemaakt voor een publiekscampagne om burgers in Servië en Montenegro beter te informeren over het Europees integratieproces. Onder het kopje 'European Forum', verscheen in het opinieblad *Vreme* (een soort Elsevier/HP de Tijd) maandelijks een Europa-katern.

Een derde activiteit betrof een lobby voor het gebruik van minderheidstalen in de regio's Sandzak en Vojvodina samen met *Centre for Anti-war Action*. In verband daarmee is onderzoek verricht en zijn diver-

se seminars georganiseerd. De resultaten zijn gebundeld in een publicatie en een modelwetgeving die op grote schaal zijn verspreid onder ambtenaren, juristen en onderwijskundigen. Inmiddels is bij diverse gemeenten in het gebied de toegang van minderheden tot overheden aanzienlijk beter.

In Vojvodina organiseerde Pax Christi een conferentie over de rol die kerken kunnen spelen bij het bevorderen van Europese integratie. Deelnemers waren vertegenwoordigers van kerken, overheden en NGO's. Eén van de slotconclusies luidde dat religieuze gemeenschappen een belangrijke factor vormen voor het creëren van stabiliteit. Daarnaast publiceerde het *Christian Cultural Center*, een progressieve jongerenorganisatie, een boek met een aantal oecumenische uitgangspunten van orthodoxe theologen, bedoeld om een dialoog op gang te brengen binnen de orthodoxe kerk.

STEL MISDADEN AAN DE KAAK

Diamanten, goud, coltan, koper, kobalt en olie. DR Congo is rijk aan bodemschatten. Tot ontwikkeling van het land heeft het tot nu toe niet geleid. In de strijd om de controle over de rijkdommen keerden regeringslegers uit Uganda, Rwanda, Zimbabwe, Burundi en Congo zich tegen elkaar, of sloten ze coalities met lokale stammen om meer greep op de regio te krijgen. Multinationals sloten geheime contracten met machthebbers, die de inkomsten gebruiken de oorlog te financieren en zichzelf te verrijken. Pax Christi helpt burgers hun overheid ter verantwoording te roepen.

Publish What You Pay

Verplicht bedrijven hun financiering aan overheden bekend te maken. Dat is de missie van de campagne Publish What You Pay. Transparantie maakt het corrupte regimes onmogelijk geld achterover te drukken. Voor meer dan vijftig ontwikkelingslanden vormen natuurlijke grondstoffen een belangrijke inkomstenbron. Soms is dit een belangrijk motief voor oorlog. Pax Christi wil dat overheden geld aanwenden voor armoedevermindering en economische groei en niet voor de aankoop van wapens. Het recent verschenen VN-rapport *Investing in Development*, van de

Amerikaanse econoom Jeffrey Sacks, onderschrijft het belang hiervan: het is volgens hem een belangrijke manier om conflictpreventie te ondersteunen.

Pax Christi is vanaf het begin nauw betrokken bij de internationale PWYP campagne. We hebben ingezet op EU-strategiebijeenvakkingen, gelobbyd bij het IMF en de Wereldbank en samen met NiZA aanbevelingen voor beleid aangereikt. In Nederland coördineert Pax Christi het Nederlandse PWYP-netwerk, samen met NiZA. Pax Christi bracht in 2004 een Nederlandstalige

DE VERSPREIDING VAN KLEINE WAPENS EEN HAITTOEROEPEN

Als gevolg van de diverse oorlogen is het wapenbezit op de Balkan enorm. In Macedonië kreeg de bevolking in 2001 zelfs wapens uitgereikt om zich als etnische meerderheid te kunnen verdedigen tegen de Albanezen. Ook in Montenegro zijn grote hoeveelheden wapens verspreid. Gemiddeld bezit elk huishouden daar één tot vijf wapens. De gespannen situatie in Kosovo maakt dat steeds meer burgers hier wapens bij zich dragen.

Deze spiraal van wapenbezit is moeilijk te doorbreken. Temeer omdat wapens vaak ook gebruikt worden bij het opluisteren van feesten en ceremonies. Niet zelden wordt het bezit van een wapen toegeschreven aan deze 'culturele tradities'. Dat hier ook regelmatig ongelukken mee gebeuren, willen veel mensen liever niet weten. Pax Christi wil de verspreiding en het gebruik van kleine wapens in de Balkan tegen gaan door voorlichting.

Arms into Art

Pax Christi heeft in Montenegro samen met onze partner *Women Forum Montenegro* en *UNDPSeesac* een conferentie georganiseerd om vorm te geven aan SEENCA, een netwerk van lokale organisaties uit de gehele Balkan dat de wapenhandel aan banden wil leggen en de bevolking bewust wil maken van de risico's van

Tien kunstenaars uit de hele Balkan smolten ingezamelde wapens om tot een vredesduif.

wapenbezit. Als ondersteuning van de bewustwordingscampagne is het project *Arms into Art* uitgevoerd. Tien kunstenaars uit de gehele Balkan hebben een groot kunstwerk gemaakt uit omgesmolten en kapotgezaagde wapens. Het beeld, een vredesduif van drie bij drie meter, krijgt een definitieve plaats in het centrum van de stad Podgoridza.

Our future is now

Muziek is vaak een trekker waarmee jongeren

kunnen worden bereikt. Via een reeks van hard-rock (metal) concerten kwam *CIVIL*, een partnerorganisatie die zich inzet om voorlichting te geven over bezit, gebruik en de gevaren van kleine wapens, in contact met ruim 5000 jongeren. De jongeren kregen voorafgaand aan de concerten en tijdens daaropvolgende schoolbezoeken informatie aangereikt en er zijn diverse drukbezochte discussiebijeenkomsten belegd.

BINNEN NEDERLAND: ONS VREDESWERK

digitale nieuwsbrief uit, om NGO's, investeerders, betrokken politici, universiteiten, vakbladen en de eigen achterban te informeren over PWYP en gerelateerde activiteiten en ontwikkelingen. De nieuwsbrief verschijnt sinds september 2004 eens in de twee maanden. Inmiddels hebben meer dan honderd geïnteresseerden zich opgegeven.

Met anderen samenwerken aan verzoening, vrede en gerechtigheid; een stem geven aan degenen die niet gehoord worden en de hoop op vrede levend houden. Dat is onze missie. De afgelopen jaren heeft Pax Christi steeds meer projecten uitgevoerd in conflictgebieden. In 2004 zijn we begonnen ons werk in eigen land beter zichtbaar te maken. Ook in Nederland laten we de hoop op vrede zien: binnen en buiten, op straat en op school, in kerken en moskeeën, in winkelcentra en vergaderzalen, op radio en televisie, in kranten, tijdschriften en boeken.

Vraagstukken over vrede en veiligheid op middelbare scholen

In 2004 brachten we met het Centrum voor Mondiaal Onderwijs (CMO) twee Conflict Couranten uit voor leerlingen van 16 tot 18, in het Studiehuis. De Conflict Courant geeft uitgebreide achtergrondinformatie over gewapend conflicten wereldwijd. In 2004 verscheen "Kleine wapens, een groot probleem", een case-study over het wapenprobleem in Oeganda. Daarna verscheen "Israël bouwt een afscheiding", over de muur die Israël in de bezette Palestijnse gebieden bouwt. De leskrant bestaat uit een docentendeel, met lessuggesties, werkvormen, tips en informatie en voor leerlingen zijn er werkbladen.

TSJETSJENIË

Ruim 100.000 doden, honderdduizenden vluchtelingen, vele duizenden verdwijningen, een verwoeste hoofdstad, en geen uitzicht op vrede. De Tsjetsjeense catastrofe duurt al meer dan tien jaar. Pax Christi kwam ook in 2004 op voor de slachtoffers.

Nog steeds sterven dagelijks burgers en soldaten in Tsjetsjenië. Uitzicht op een vreedzame regeling is er niet. De onmenselijkheid van de oorlog bereikte een ongekend dieptepunt bij de gijzelingsactie in Beslan in september 2004, toen een gewapende, overwegend Tsjetsjeense groep misdadigers zich beladen met explosieven in een middelbare school verschanste. Een chaotische Russische ontzettingsoperatie eindigde in een bloedbad. Ruim 330 kinderen, ouders en leraren kwamen om.

In Tsjetsjenië komt het geweld van verschillende kanten, van het Russische leger, van Jihadistische bendes, van de Tsjetsjeense speciale politie, van misdadigers. Er is angst voor aanslagen en gijzelingen, voor een nachtelijke klop op de deur, voor landmijnen langs de weg. De Russische overheid schuwt geen enkel middel om tegenstanders uit te schakelen, ook niet als daarbij onschuldige slachtoffers vallen. Ze overtreedt systematisch de internationale normen die het heeft beloofd te respecteren en verhindert internationale organisaties hun werk goed te doen. Pax Christi heeft in 2004 aangedrongen op internationale bescherming van de rechten van de Tsjetsjeense bevolking.

Daders aanklagen

Als medeoprichter en bestuurder van de *Stichting Russian Justice Initiative*, voorheen de *Stichting Chechnya Justice Initiative (SCJI)*, verlenen we rechtshulp aan slachtoffers van ernstige mensenrechtenschendingen in Tsjetsjenië. De Stichting is hun advocaat bij Russische rechtbanken en het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg. Afgelopen jaar werden 22 zaken naar het Hof gebracht. *Stichting Russian Justice Initiative* behartigt inmiddels 95 zaken, waarvan er 72 voor het Europees Hof lopen. Het gaat in totaal om 147 slachtoffers van marteling, verdwijning of moord. De andere 23 zaken dienen nog voor Russische rechtbanken. De eerste uitspraken worden in 2005 verwacht.

We zijn bezorgd om de bedekte bedreigingen die onze cliënten en onze stafleden in 2004 ontvingen van de Russische staatsveiligheidsdienst. Wij zijn echter vastbesloten het werk voort te zetten. Daarbij voelden wij ons gesteund doordat ons in 2004 de Prijs voor de Mensenrechten van de Franse Republiek werd toegekend.

Samen met Pax Christi Vlaanderen hebben we in 2004 geprobeerd in het nieuwe Europese Parlement een werkgroep Tsjetsjenië van de grond te krijgen, met parlementsleden van de verschillende politieke partijen. We vonden daarvoor in alle partijen steun, maar uiteindelijk niet genoeg om zo'n *Intergroup* op te zetten.

In 2004 ontving de Stichting Justice Initiative, waarvan Pax Christi medeoprichter is, de Prijs voor de mensenrechten van de Franse Republiek.

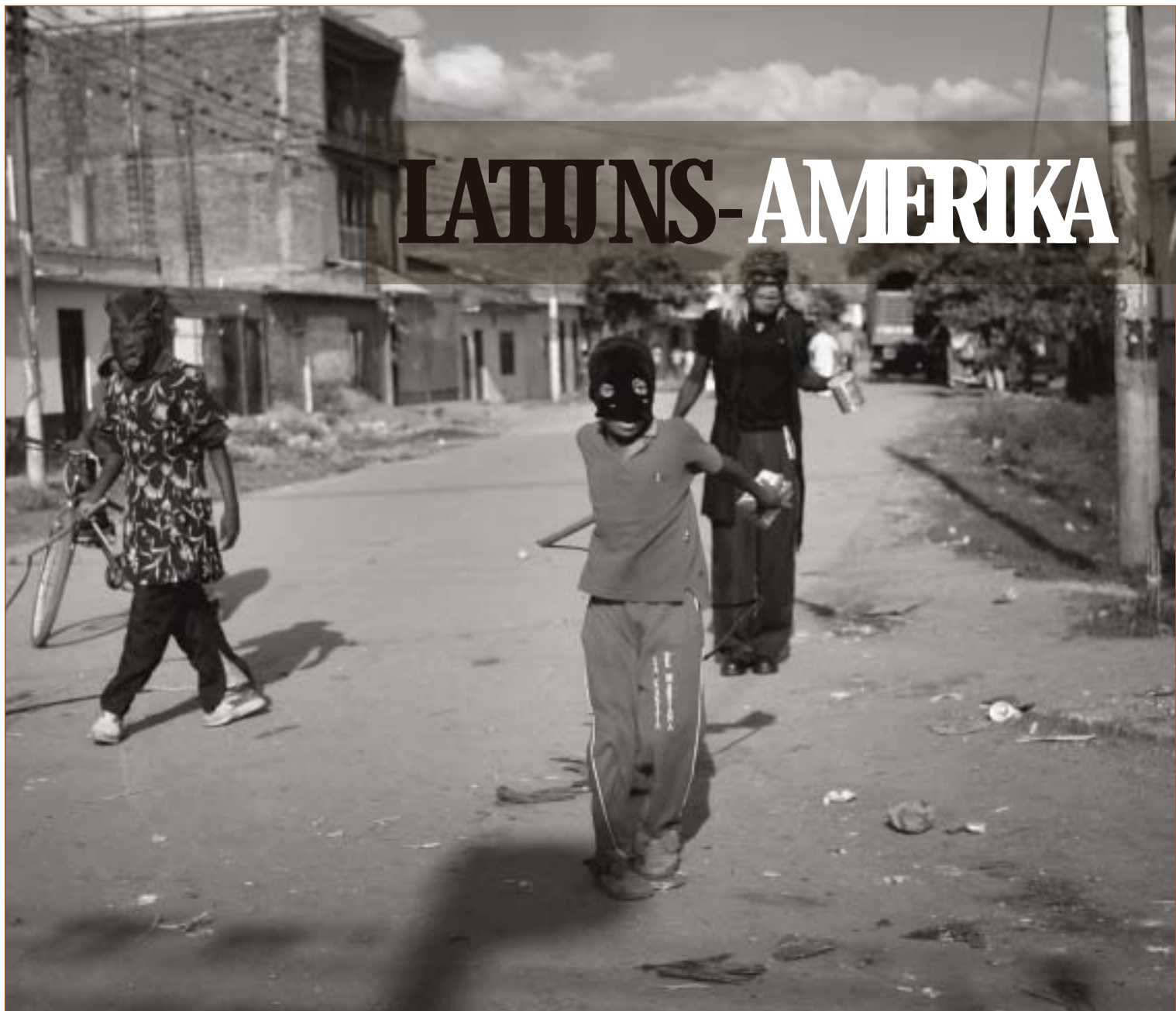
OP SCHOLEN

Op een website kunnen het lesmateriaal en de krant worden gedownload en zijn de laatste ontwikkelingen over het conflict te vinden. Pax Christi droeg behalve financieel ook inhoudelijk bij aan de Conflict Courant. In 2004 kwam ook de Conflictenbank online, met uitgebreide informatie over een groot aantal conflicten. Scholieren kunnen deze gebruiken voor hun werkstukken. De lesbrieven gingen naar zo'n 1.300 belangstellende docenten. De Conflict Couranten en het andere lesmateriaal zijn zo'n 7.000 keer van de website gedownload.

Middelbare scholieren ontmoeten religieuze leiders

Vrede begint bij wederzijds begrip. Op 29 maart organiseerde Pax Christi met de lokale MOV-werkgroep, Vastenactie en IKV op het Citycollege St. Franciscus, in Rotterdam een ontmoeting tussen tweehonderd scholieren met verschillende religieuze achtergrond en religieuze leiders, onder wie bisschop Van Luyn, rabbijn Soetendorp en imam Spalburg. Ze spraken over het conflict in het Midden-Oosten, over hoe jongeren van verschillende religies samenleven, daar én in Nederland en over de muur die Israël en Palestijnen scheidt.

LATIJS-AMERIKA

Academie voor Journalistiek: Nederlandse reizigers uit Colombia getuigen van het geweld

"Soms realiseer je je ineens dat een foto je leven in gevaar kan brengen." Ronald de Hommel komt in augustus 2004 terug uit Colombia. Met drie medereizigers doet hij 21 september zijn verhaal aan een groep studenten aan de Academie voor Journalistiek in Utrecht. In juli vertrokken zes jongeren naar Colombia om leeftijdgenoten te ondersteunen in lopende projecten van Pax Christi. Hun verhalen schetsen voor studenten in Utrecht het beeld van een lastige maar dankbare taak: stem geven aan slachtoffers van geweld en hoop op vrede.

Hoe is het om journalistiek te bedrijven in een gebied dat wordt geteisterd door geweld? Is het ethisch verantwoord om op elk moment een foto te maken? Is het mogelijk om je altijd te houden aan de gulden journalistieke regel hoor en wederhoor? Slachtoffers van geweld praten niet altijd graag. Welke interviewtechnieken helpen? De jongeren geven workshops waarin ze over die onderwerpen spreken met studenten. Journaliste Ineke Holtwijk, voormalig correspondent in Latijns-Amerika voor de Volkskrant, Radio 1 en de NOS, werd uitgenodigd om te vertellen over haar ervaringen met journalistiek in conflictgebied.

Vredesweek

Morele steun bieden aan mensen die werken aan vrede, vaak met gevaar voor eigen leven. Solidariteit betuigen aan mensen die leven in conflictgebieden. Dat is het doel van de vredesweek, de derde week van september. In 2004 stonden duizenden gelovigen er van 19 tot en met 26 september bij stil dat veel mensen vrede willen.

In de maand augustus belden medewerkers van Pax Christi alle 1200 parochies in Nederland om medewerking te vragen voor de vredesweek. Speciaal voor hen maakten we een Liturgiekrant, met handreikingen om de vredesweek vorm te geven. Honderden MOV-groepen, organi-

COLOMBIA

In Colombia ontkomt niemand aan het geweld. Iedereen kent wel iemand die slachtoffer werd van de acties van de gewapende groepen. Of men kent één van de daders. Verstoken van een goed toekomstperspectief, zoeken jongeren hun heil bij rebellen, paramilitairen of criminele groepen. Veel moedige burgers verzetten zich tegen deze realiteit. Ze hebben genoeg van al het geweld en willen werken aan vrede. Pax Christi ondersteunde in 2004 deze vredesinitiatieven, zocht internationale aandacht voor de Colombiaanse problematiek en onderzocht de oorzaken van het conflict.

Steun slachtoffers van geweld én de reïntegratie van de daders

Toen president Uribe in 2002 aan de macht kwam, beloofde hij de veiligheid in het land te vergroten. In veel plattelandsgemeenten realiseerde hij permanente presentie van leger en politie. Hij kondigde aan open te staan voor een vredesdialoog met de illegale gewapende groepen. De guerrillabewegingen FARC en ELN toonden daarvoor geen belangstelling. Wel deserteerden duizenden manschappen uit hun gelederen, die zich aanmeldden voor een overheidsprogramma voor individuele ex-strijders. Onder hen vele kindsoldaten.

Een groot deel van de paramilitaire leiders van de AUC kondigde een bestand af en begon een dialoog met de regering. Dit bestand wordt op internationaal niveau geverifieerd door de Organisatie van Amerikaanse Staten. De dialoog resulteerde in 2004 in de ontwapening van ongeveer 5.000 paramilitairen van lagere rang. Ook deze voormalige strijders krijgen begeleiding van de Colombiaanse overheid om hun terugkeer naar een normaal bestaan mogelijk te maken.

Beide processen, de reïntegratie van individuele 'deserteurs' én de collectieve paramilitaire demobilisatie, brengen moeilijke dilemma's met zich mee. De belangen van de slachtoffers dreigen ondergeschikt te raken aan de voortgang van het demobilisatieproces. De demobilisatie vond in 2004 plaats zonder juridisch kader. Er is geen duidelijkheid over

seerden naar aanleiding daarvan activiteiten over vrede; van Lingewaard tot Den Haag en van Utrecht tot Leiden.

Verder kregen de parochies op verzoek posters en vredeskaarten. Pax Christi maakte een uitklapbare kaartenset, om aandacht te vragen voor Congo, Sudan en Irak. 'Zij willen vrede, wij ook' was het motto. Meer dan 500 parochies bestelden samen 44.000 kaarten. Met de kaart over Ituri, in Congo, wilde Pax haar partners in het gebied een hart onder de riem steunen: een grote blijk van waardering in een paar regels tekst. Meer dan 3000 mensen stuurden de kaart ondertekend naar ons terug. In december 2004 overhandigden we ze aan onze partners.

IN KERKEN EN MOSKEEËN

Opening vredesweek

Op de Hogeschool Windesheim, in Zwolle, vond op 18 september 2004 de nationale opening van de vredesweek plaats. Pax Christi organiseerde de openingsmanifestatie met de Raad van Kerken in Nederland, het IKV, en COS Overijssel. Zo'n 350 mensen namen hieraan deel. Het lokale vredeswerk kreeg speciale aandacht. Pax Christi bracht ter gelegenheid het boekje *Bewegen naar Vrede, Stappen tegen Geweld uit*. Maar ook het lokale vredeswerk buiten Nederland stond in de schijnwerpers. Zo waren onder meer Irakese gasten uitgeno-

Doña Rubiela met haar dochter, een van de slachtoffers van het Colombiaanse conflict.

de strafmaat van de daders en een mogelijke compensatie voor de slachtoffers. Straffeloosheid ligt op de loer.

Pax Christi bracht deze ontwikkelingen in Colombia onder de aandacht van beleidsmakers, politici en de pers in Europa. We pleitten voor Europese steun aan de missie van de Organisatie van Amerikaanse Staten in Colombia en Europese steun voor slachtoffers van het geweld. Daarnaast drongen we aan op een wettelijk kader dat de ontmanteling garandeert van de (financiële) structuren van de illegale gewapende groepen.

In 2004 startten we een uitgebreid onderzoek waarbij we gedurende tien maanden negentig oudstrijders volgden. Dat geeft inzicht in het verloop van de reïntegratie van de ex-strijders, het functioneren

van het overheidsprogramma waaraan zij deelnemen en de mate van straffeloosheid binnen het programma. Het onderzoek wordt eind 2005 afgerond en wordt (inter)nationaal gepresenteerd.

Stop de Europese betrokkenheid bij het Colombiaanse conflict

Het gewapende conflict in Colombia nam laatste tien jaar in hevigheid toe. Drugshandel, afpersing, ontvoering en smokkel bleken lucratieve inkomstenbronnen van de illegale gewapende groepen. Hun militaire en politieke macht groeide. Europa, waaronder Nederland, heeft een aandeel in deze praktijken.

Westerse bedrijven betalen losgeld en afpersingsgeld, waardoor ze de macht van de gewapende groepen ongewild versterken. Europese multinationale ondernemingen zijn betrokken bij het exporteren van

digd, waaronder Shirouk Dilla van de Irakese vrouwenorganisatie Al-Amal, een partner van het IKV.

Pax Christi had twee lokale vredeswerkers uit het Grote Merengebied uitgenodigd: Jacqueline Budza (zie foto), voorzitter van het Forum des Mamans d'Ituri (FOMI) dat zich sterk maakt voor de belangen van vrouwen in het door oorlog geteisterde district Ituri in Noordoost-Congo en zuster Marie Jeanne Nyanduruko, hoofd training van de vereniging voor vredesactivisten Nduwamahoro Le Non Violent Actif en werkzaam voor het CRID, het wetenschappelijk bureau van de katholieke kerk in Burundi.

chemicaliën, die voor een deel terechtkomen in het illegale drugscircuit. Sommige wapenproducenten, zoals het Belgische bedrijf FN Herstal en het Duitse Heckler & Koch, exporteren lichte wapens. In Europa worden illegale gelden van de gewapende groepen en drugskartels witgewassen. Pax Christi stelde de betrokkenheid van bedrijven bij deze activiteiten aan de kaak. In Nederland werden kamervragen gesteld over onder meer het witwassen van (drugs)geld en het drugsbeleid op de Nederlandse Antillen.

Om de Europese betrokkenheid aantoonbaar en inzichtelijk te maken, deed Pax Christi in 2004 onderzoek naar de drugshandel tussen Colombia en Europa, het witwassen van Colombiaanse deviezen in Europa, de Europese export van chemische grondstoffen voor drugs naar Colombia, de Europese wapenhandel, en ontvoering en afpersing met Europese betrokkenheid.

Doel is om deze negatieve Europese betrokkenheid te verminderen door middel van betere wetgeving, gedragscodes voor bedrijven en samenwerking tussen de Europese lidstaten. In 2005 verschijnen de resultaten.

Vreedzame burgerwacht biedt alternatief voor geweld

De inheemse bevolking van Cauca, in zuidelijk Colombia, heeft een indrukwekkende vorm van vreedzaam burgerverzet tegen het conflict ontwikkeld. Bedreigd door rebellen, die zich hebben verschanst in de omringende bergen, beschermen ongewapende, vrijwillige burgerwachten de inwoners van de reservaten. Zonder geweld. Hun kracht ligt in hun eenheid en aantal. De burgerwachten observeren de bewegingen van de gewapende partijen. Als er een aanval of een

Lid van de Indiaanse burgerwacht.

calamiteit dreigt, trommelt de inheemse burgerwacht via een walkie talkie drieduizend leden op. Met succes wist de burgerwacht de door de guerrilla ontvoerde burgemeester van Toribio door overreding vrij te krijgen.

Pax Christi verzorgt de training voor de leiders van de inheemse burgerwacht, onder meer op het gebied van mensenrechten, de opzet van een *Early Warning System* en onderhandelingstechnieken. Deze leiders gaan op hun beurt de drieduizend burgerwachten trainen. De burgerwacht krijgt het respect dat ze verdient: van rebellen én van burgers. Voor jonge indianen vormt het daarom een goed alternatief voor toetreding tot één van de gewapende groepen.

Adventstocht

Stem geven aan de hoop op vrede. Dat betekent ook: laten zien hoe mensen respect tonen voor elkaars verschillen en zich laten inspireren door wat hen bindt. In december 2004 organiseerde Pax Christi opnieuw een Adventstocht, dit keer samen met de KRO en de Stichting Haags Islamitisch Platform (SHIP). Een belangrijke ontmoeting, gezien de gespannen situatie in Nederland na de moord op cineast Theo van Gogh, ruim een maand eerder. Op 12 december liepen ruim duizend mensen in Den Haag mee; tweehonderd Moslims en meer dan achthonderd Christenen. Dat waren driehonderd wandelaars meer dan het jaar ervoor.

Gevangenis in Colombia.

Inheemse gevangenen: steun, verzoening en terugkeer

Feiten, zwart op wit, dat heeft de Indiaanse gemeenschap hard nodig, vindt ACIN, een partner van Pax Christi. In 2004 bezochten ze daarom inheemse gevangenen in de gevangenissen. Zij willen de humanitaire situatie in de gevangenissen in beeld brengen en misstanden internationaal aanklagen. Ook de juridische situatie van de gevangenen wordt geïnventariseerd. Als het nodig is, verlenen ze juridische steun; sommige gevangenen kennen niet eens de hoogte van hun straf.

Pax Christi deed onderzoek naar de overheidsprogramma's voor demobilisatie voor oud-strijders om straffeloosheid tegen te gaan.

De gevangenisbezoeken moeten ook de verstoorde verhoudingen binnen de eigen gemeenschap verbeteren. Veel gevangenen zitten een straf uit, omdat ze betrokken zijn geweest bij het gewapend conflict of de drugshandel. Zij kunnen vaak niet naar hun gemeenschap terug. Familie is bang voor represailles van de gewapende groepen en schamen zich voor het familielid in de gevangenis. De initiatiefnemers benaderen de familieleden en gaan in gesprek met gewapende groepen om de reïntegratie van de inheemse gevangenen in de toekomst weer mogelijk te maken.

Steun de slachtoffers

Het gewapend conflict veroorzaakt veel persoonlijk leed. Toch is er nauwelijks aandacht voor het lot van de slachtoffers en de achterblijvers. Pax Christi ondersteunde en organiseerde daarom in twee regio's de familieleden van slachtoffers en mensen die in het conflict zijn omgekomen. De familie wil dat het lot van hun geliefden niet wordt vergeten.

In Cauca en Antioquia stellen vrijwilligers een database op met de namen en doodsoorzaak van de slachtoffers. Ze tekenen getuigenissen van hun familie op en organiseren openbare optochten en tentoonstellingen. Anonieme slachtoffers krijgen zo een gezicht. Familieleden organiseren zich in zelfhulpgroepen om hun verlies te verwerken. Zij krijgen daarbij professionele psychosociale hulp. Pax Christi ondersteunde de projecten inhoudelijk, organisatorisch en financieel.

Versterk de lokale democratie

De lokale democratie is op veel plaatsen zwak in Colombia. In veel gemeenten spelen corruptiezaken. Burgemeester en raadsleden ontvangen vaak bedreigingen. Burgers zijn nauwelijks bij het bestuur betrokken.

Vrede is een thema dat de islam en het christendom verbindt. 'Vol vuur voor de vrede', luidde daarom het thema van de dag. Kaarten met teksten langs de route prikkelden de wandelaars om van gedachten te wisselen. Als symbool voor het vuur voor de vrede kregen zij brandende fakkels, die zij tijdens de wandeling aan elkaar doorgaven. De wandeling eindigde in de Nieuwe Kerk, om te genieten van de door SHIP aangeboden maaltijd - linzensoep en Turkse pizza.

BINNEN EN BUITEN

Wandelen voor vrede

Wandelen voor vrede, uit solidariteit met slachtoffers van geweld, het hele jaar door. Dat is het idee van 'Opstap naar Vrede', een praktische handleiding voor een voettocht, tijdens Advent, de veertigdagstijd, en Pinksteren, in de lente, de zomer, de herfst en in de winter. Pax Christi bracht deze in 2004 uit, samen met KRO "De wandeling" Het wandelboek biedt een draaiboek voor de organisatie van een wandeltocht en een cd-rom met een kaartspel voor onderweg. Het boek ging naar meer dan 200 plaatselijke kerkelijke groepen.

Soedanese kunst in Nederland

Soedan kent niet alleen oorlog en armoede, het is ook rijk aan kunst. Met sculpturen en schilderijen geven veel Soedanese kunstenaars in Nederland vorm aan de hoop op vrede in hun land. Op 23 november 2004 opende Pax Christi een tentoonstelling met hun werk, De Kunst van Vrede.

Missionaris Tjeu Haumann presenteerde zijn boek over Soedan en emeritus bisschop Paride Taban uit Torit, in Zuid-Soedan, verhaalde over zijn ontmoeting met Haumann toen deze het bisdom Torit verliet. "Julie missionarissen kwa-

ken en ambtenaren worden vaak niet om hun kunnen maar om hun politieke voorkeur benoemd. De kwetsbare democratie staat een duurzame vrede in de weg. Pax Christi zette daarom in twaalf gemeenten in het departement Cauca, en vijf gemeenten in het departement Tolima een programma op om de lokale democratie te versterken.

Vertegenwoordigers van gemeenten, burgers én sociale organisaties gingen samen aan de slag. Ze worden geschoold inzake de voorwaarden voor goed bestuur en de mogelijkheden van vredesopbouw op lokaal niveau. De werkgroepen zetten zelf vredesinitiatieven op, zoals de ontwikkeling van een regionaal *Early Warning System*, dat mensenrechtenschendingen vroeg signaleert en ingrijpen mogelijk maakt. De werkgroep ontwikkelde initiatieven om de gemeentelijke corruptie te bestrijden en de invloed van burgers op het lokale bestuur te vergroten. Pax Christi ondersteunde de deelnemers met scholing, geld en politiek inhoudelijke steun bij de projecten

Ondertussen mobiliseerde Pax Christi ook politieke steun in Europa om de opbouw van lokale democratie te versterken. In 2003 heeft Pax Christi Europese gemeenten en Colombiaanse gemeenten bij elkaar gebracht. Met een stedenband sloten Hannover en zeven gemeente in Cauca, vorig jaar een ontwikkelingsrelatie. Met onze steun kreeg deze in 2004 concrete invulling.

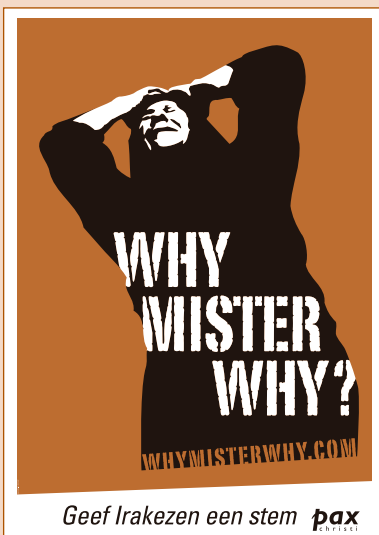
Eigenaren van een van de Cubaanse onafhankelijke bibliotheken.

CUBA

Terwijl de ogen van de hele wereld waren gericht op de Amerikaanse invasie in Irak werden in Cuba vijftienzeventig mensen opgepakt. Buiten de schijnwerpers werden de arrestanten veroordeeld tot lange gevangenisstraffen. Onder hen waren onafhankelijke journalisten, vakbondsmensen, politieke en mensenrechtenactivisten en eigenaren van de onafhankelijke bibliotheken. Pax Christi kwam voor hen in het geweer, net als voor de andere slachtoffers van het Cubaanse regime.

Opkomen voor de slachtoffers: nationale en internationale aandacht

Pax Christi heeft ook in 2004 de vreedzame oppositie en het democratiseringsproces in Cuba gesteund.

men hier om ons dingen te brengen en dat hebben jullie gedaan", aldus Taban. "Nu vraag ik jou om iets van ons mee terug te nemen naar Nederland; onze verhalen en onze geschiedenis." Pax Christi en Haumann nemen die opdracht ter harte. We geven bekendheid aan de situatie in Soedan en werken er aan vrede en rechtvaardigheid. De kunstwerken zijn tentoongesteld in de ontmoetingsruimte van Pax Christi. Een aantal ervan is verkocht. De opbrengst gaat naar individuele projecten van de kunstenaars.

In winkelcentra en in de stad

Why, Mister, Why? Tijdens zijn verblijf in Irak vond fotograaf Geert van Kesteren deze tekst

op een geïmproviseerd toilet op een Amerikaanse legerbasis. De zinloosheid van het geweld, het gevoel van onmacht en wanhoop in één regel graffiti. Het werd de titel van een campagne, die Pax Christi samen met Geert van Kesteren ontwikkelde.

In Irak zijn gewone burgers het slachtoffer van het geweld. Met de campagne wilde Pax Christi hen een stem geven: hun wanhoop over het aanhoudende geweld en hun hoop op een betere toekomst. De foto's die Geert van Kesteren maakte tijdens zijn reis door Irak, van mei 2003 tot april 2004, brengen het dagelijks leven en leed van Irakezen indringend in beeld en laten zien wat er mis ging tijdens de

Oud-CNV-voorzitter Doekle Terpstra deed mee aan de actie *Open de Wereld voor Cuba*.

Samen met andere Nederlandse organisaties brachten we de denkbeelden van dissidenten in beeld en vroegen wij aandacht voor het lot van de politieke gevangenen op Cuba, bij politici, publiek en pers, zowel binnen als buiten Nederland.

In maart 2004, een jaar na de arrestatiegolf op Cuba, organiseerden we een protestmanifestatie voor de Cubaanse ambassade in Den Haag. Nederlandse kamerleden boden daar een petitie aan. In dezelfde week vonden gelijke protesten plaats in andere Europese steden. We leverden een mondelinge interventie voor de VN mensenrechtencommissie in Genève en drongen aan op krachtige politieke signalen van Europa richting het Cubaanse regime.

De Europese Unie sprak haar afkeuring uit over de arrestatiegolf. De Europese ambassades gaven een

politiek signaal af door de leden van de dissidente beweging openlijk uit nodigen voor bijeenkomsten. Nederland was één van landen binnen de EU die zich hard maakte voor het handhaven van de afgekondigde Europese maatregelen tegen het Cubaanse regime. Helaas zonder het beoogde resultaat: slechts een paar ernstig zieke politieke gevangenen werden vrijgelaten.

Nederlandse vrijwilligers brengen de Cubaanse situatie in kaart

In november 2004 vertrokken twee vrijwilligers naar Cuba. Zij spraken met leden van de democratische oppositie, onafhankelijke journalisten, kunstenaars en de eigenaren van de 'onafhankelijke bibliotheken': Cubaanse burgers die hun privé-collectie boeken openstellen voor geïnteresseerd publiek.

Amerikaanse bezetting. Van Kesteren was erbij toen de massagraven in het zuiden van Irak werden opengemaakt en reisde mee met het Amerikaanse leger, de Bravo Company. Zijn foto's zijn schokkend. Ze doen een beroep op medemenselijkheid en inlevingsvermogen.

Van 1 tot 14 oktober 2004 werd de campagne aangekondigd. In winkelcentra was op grote beeldschermen gedurende 30 seconden een montage van de foto's te zien. Het filmpje werd 6 dagen in de week vertoond, 6 keer per uur, in 12 steden: van Apeldoorn tot Doetinchem en van Rotterdam tot Utrecht, een bereik van bijna 2 miljoen mensen.

Tijdens de officiële start van de campagne, op

14 oktober, werd 's avonds op verschillende pleinen en openbare plekken een filmpje van vier minuten van de foto's van Van Kesteren getoond.

Op dezelfde plekken deelden medewerkers van Pax Christi gratis kaarten uit met de tekst 'Geef Irakezen een stem'. De kaarten verwezen naar de website WhymisterWhy.com, die Pax Christi 14 oktober lanceerde. De campagne en de foto's kregen ook aandacht via spandoeken, t-shirts, die door bekende Nederlanders op tv en in het theater werden gedragen. In dagbladen, zoals het AD en de Volkskrant, verschenen één of twee pagina's met foto's en teksten van Geert van Kesteren.

De reis geeft een beeld van het democratiseringsproces in Cuba. De bevindingen resulteren in een informatief rapport dat het Nederlandse publiek bij Pax Christi kan opvragen. In 2005 vertrekken opnieuw drie delegaties naar Cuba. Zij gaan onderzoek doen naar de rol van de kerken in het democratiseringsproces in Cuba, de toeristenindustrie en de onafhankelijke bibliotheken.

Open de Wereld voor Cuba: toeristen betuigen solidariteit

Door de censuur en de gebrekkige informatievoorzieningen leeft de Cubaanse bevolking geïsoleerd van de buitenwereld. Cubanen hebben geen toegang tot het internet. De media worden volkomen beheerst door de staat. De onafhankelijke journalistiek kan zich nauwelijks ontplooiën. Het aanbod aan literatuur is uiterst beperkt. Europese toeristen kunnen dit isolement doorbreken. Dat was het doel van de publiekscampagne 'Open de Wereld voor Cuba', die Pax Christi in 2004 startte met de *CNV*, *CLAT*, *Cuba Futuro* en *Glasnost* in Cuba.

Tegen de verdrukking in stellen mensen in Cuba hun bescheiden collectie open voor dorps- en buurtgenoten, om de gebrekkige informatievoorziening verbeteren. Zij hebben zich verenigd onder de naam 'Onafhankelijke Bibliotheken'. Ongeveer zeventien bibliothecarissen zijn daarvoor gevangen gezet. Op vliegvelden in Amsterdam, Parijs, Madrid en Milaan kregen toeristen in maart 2004 van Pax Christi een Spaanstalig boek aangeboden, met de vraag deze af te geven aan één van de tachtig onafhankelijke bibliotheken. Als concrete steun, als blijk van solidariteit én om het contact tussen Cubanen en toeristen te bevorderen. De onafhankelijke bibliot-

Mensen in Cuba stellen hun boekencollectie open voor anderen.

heken zijn in 2004 op deze wijze voorzien van zo'n 800 tot 1000 nieuwe boeken.

Na de actie op de vliegvelden werden reisorganisaties gevraagd de campagne te steunen. Een deel van de organisaties reageerde positief. Zij sluiten de campagnefolder bij de reisbescheiden in en informeren hun klanten over de campagne. De toeristen wordt gevraagd om hun ervaringen, bijvoorbeeld van een bezoek aan een onafhankelijke bibliotheek, te delen. Dit kunnen zij onder andere doen door een impressie of reactie op onze website te plaatsen. De actie wordt in 2005 verder uitgebreid met publieksactiviteiten en door de contacten met de Nederlandse reiswereld en bibliotheken te versterken.

IN DE MEDIA

Radio en televisie

Pax Christi heeft in 2004 meegewerkt aan uiteenlopende publicaties, artikelen en radio- en televisie-uitzendingen. Door hun specifieke kennis over conflictgebieden, worden onze medewerkers regelmatig door media gevonden. Ze reizen een aantal keer per jaar naar de regio's waarvoor ze werken, gebieden die anderen soms mijden. In Nederland krijgen ze vrijwel dagelijks informatie van partners uit hun netwerk, dat ze tijdens hun reizen elk jaar uitbreiden. Dat levert een schat aan kennis op waarvan veel media gebruik maken.

In 2004 traden medewerkers van Pax Christi op in onder meer in onder meer radioprogramma's van de IKON, de NMO, de VARA, RTL, Business News Radio en in interviews en debatten in het Radio 1-journaal en Met het Oog op Morgen. Ze werden als land- en regio-expert gevraagd in onder meer het actualiteitenprogramma Netwerk, in Goede Morgen Nederland en Buitenhof. Medewerkers gaven toelichtingen op uiteenlopende ontwikkelingen, zoals de situatie in Tsjetsjenië en de verhouding met Rusland, over het drama in Darfur, de rol en positie van de Soedanese

overheid, over Irak en de Palestijnse verkiezingen.

Publicaties

Niet alleen hebben onze medewerkers als experts opgetreden, Pax Christi heeft de media ook actief opgezocht. Met persconferenties en bijdragen in landelijke dagbladen als NRC Handelsblad, De Volkskrant en Trouw, in tijdschriften en op websites.

MIDDEN-OOSTEN

ORGANISATIE EN MEDEWERKERS

Integreren en versterken waren ook in 2004 twee organisatorische kernbegrippen voor Pax Christi. De focus van de organisatorische inspanning, zoals geformuleerd in het meerjarenbeleidplan, is op hoofdlijnen voortgezet. De uitbreiding en herinrichting van de afdeling communicatie in 2004 moet bijdragen aan het versterken van het maatschappelijk draagvlak. Door de presentie van Pax Christi in Nairobi, Amman en Belgrado, is de regionale aanwezigheid versterkt. Verder is er in 2004 gewerkt aan het vergroten van de samenhang tussen werkprocessen en het optimaliseren van de beheerskwaliteit.

ORGANISATORISCHE ONTWIKKELINGEN

Vergroten van het maatschappelijk draagvlak

Bij de vergroting van het maatschappelijk draagvlak ligt de nadruk op profilering van missie en identiteit. De financiële ruimte die in 2003 ontstond door sanering binnen de afdeling communicatie is nu benut om deze afdeling opnieuw in te richten, taken anders en beter te verdelen, te integreren en beter op de organisatie als geheel af te stemmen.

Versterken van de regionale aanwezigheid

Pax Christi hecht veel waarde aan regionale aanwezigheid. De regiokantoren in de Balkan zijn ver-

sterkt en heringericht. Bestond in 2003 de regionale presentie in het Midden-Oosten uit 1 uitgezonden medewerker, in 2004 is een regionaal kantoor geopend in Amman en 1 lokale medewerker aangetrokken. Van hieruit is het mogelijk de Pax Christi-projecten in het Midden-Oosten nog beter te coördineren en capaciteit in de ondersteuning van de lokale partners te vergoten. Meer permanente, regionale aanwezigheid in Afrika is ingezet door uitzending van een van onze medewerkers naar Kenia om zich indringender bezig te kunnen houden met het onderzoeken, initiëren en ondersteunen van lokale vredesinitiatieven.

Pessimisme en een groeiend wantrouwen tegen het Westen kenmerkten de sfeer in het Midden-Oosten in 2004. De muur die Israël bouwt op bezet gebied scheidt boeren van hun land en familieleden van elkaar, zonder dat de internationale gemeenschap echt iets deed. In Irak zaten burgers bekneld in het geweld van de verschillende Irakese gewapende groepen en van de buitenlandse bezettingstroepen. Ondertussen snakt de bevolking in de hele regio naar meer inspraak en democratisering. Dat westerse hervormingen van bovenaf helpen, gelooft bijna niemand. Met het Mashriq-programma werkte Pax Christi in 2004 opnieuw samen met activisten en intellectuelen aan verandering, van binnenuit, in hun eigen regio.

In 2003 startte het regionale Mashriq-programma, waarmee Pax Christi wil bijdragen aan regionale vrede: met lobby en bewustwording, met vredeswerk met betrekking tot het Israëliësch-Palestijns conflict, het faciliteren van regionale initiatieven en het ondersteunen van lokale initiatieven. In 2004 werd de samenwerking die in het eerste jaar van het programma was opgebouwd verstevigd en konden we voortvarend met een aantal projecten verder.

Met de opening van een eigen kantoor in Amman in Jordanië, in september 2004, konden we onze partners beter ondersteunen en het regionale werk beter faciliteren. Vijf organisaties werden in 2004 officieel partner in het Pax Christi Internationaal netwerk: *Association Justice Et Miséricorde* (Libanon), *DarEmar* (Syrië), *het Arab Women Media Center* (Jordanië) en de *Library on Wheels for Nonviolence and Peace* en het *Center for Conflict Resolution and Reconciliation* (Palestina).

Regionale projecten: media, geweldloos activisme en vluchtelingen

Dankzij de aanwezigheid van Pax Christi in de regio en het netwerk dat in de verschillende landen is

opgebouwd, kwamen in 2004 enkele regionale projecten van de grond. Lokale organisaties verzorgden de uitvoering, Pax Christi werkte samen met hen aan de voorbereidingen. We legden contacten, zorgden voor deelnemers uit de hele regio en maakten zo mogelijk dat lokale organisaties een stap verder konden komen in hun ambities.

Juist in een regio waar grenzen door conflict gesloten zijn en zelfs telefoneren met een buurland niet altijd mogelijk is, is zo'n faciliterende rol van een derde vaak praktische noodzaak. Het is belangrijk dat projecten op lokaal initiatief en in de regio zelf worden georganiseerd, in plaats van in Europa. Men kan onder elkaar in alle openheid van gedachten wisselen, men leert van elkaars werk en werkomgeving en men kan de eigen Arabische taal gebruiken, wat activiteiten laagdrempeliger maakt.

Werken aan de toekomst: mediaproject voor jongeren

Jongeren hebben de toekomst. Als dat ergens geldt, dan is het wel in het Midden-Oosten. Meer dan de helft van de bevolking is jonger dan 18. Actief en betrokken als jongeren zijn, studeren, werken en leven ze in landen met beperkte democratische rechten. Over de toe-

Met het oog op versterking en verdieping van de regionale aanwezigheid is doorgewerkt aan verruiming van de samenwerking met PSO, een brancheorganisatie die Nederlandse NGO's en hun partners in ontwikkelingslanden ondersteunt met kennisontwikkeling en financiering. Door het indienen van sectorplannen werken wij samen aan capacity building.

Optimaliseren van de werkprocessen

Het intern project om het projectcyclusmanagement te verbeteren, en daarmee de kwaliteit van besluitvorming, monitoring en financieel beheer, is voortgezet en geëvalueerd. Om dit proces en de meer inhoudelijke beleidsdialogoos verder te versterken is ultimo 2004 besloten de

teams samen te voegen tot één team, dat ondersteund wordt door een teamcoördinator vredesprogramma's. Deze is geheel vrijgemaakt om beleidsontwikkeling- en werkprocessen te coördineren en vorm te geven. Deze coördinator zal de processen van linking and learning die plaatsvinden in de organisatiebrede kwartaal bijeenkomsten, de zogenaamde blokweken, gaan aansturen en verdiepen. Evaluaties en best-practicestudies blijven een belangrijk onderdeel vormen van de interne leerprocessen.

Nieuwe organisatiestructuur

Pax Christi wil een sociale beweging zijn en haar beleid laten beïnvloeden door vier stakeholders: achterban in Nederland, partnerorganisaties in

Een Palestijnse bewoner van het afgesloten dorp Mawasi in de Strook van Gaza toont zijn ID.

komst hebben ze weinig te vertellen, daarover beslissen volwassenen meestal. Gezien het slechte uitzicht op goed betaald werk is het idee van emigreren voor veel jongeren zo gek nog niet. Maar liever willen ze iets opbouwen in eigen land.

Het *Arab Women Media Center*, sinds 2002 partner van Pax Christi, stimuleert jongeren hun enthousiasme en talent in te zetten voor de opbouw van een democratische, rechtvaardige samenleving. In een gezamenlijk initiatief van Pax Christi en AWMC kwamen 24 studenten bij elkaar, in januari 2004, uit Libanon, Syrië, Jordanië, uit de Westelijke Jordaanoever en Gaza. In Amman volgden zij een week lang mediatrainingen. Wat is vrijheid van meningsuiting? Hoe kijk je kritisch naar informatie? Hoe genereer je publiciteit voor je boodschap? De studenten kregen schrijfcursussen, bezochten een krant en spraken over hun toekomstplannen.

Jongeren uit verschillende landen in het Midden Oosten ontmoeten elkaar zelden. Vrij reizen is vaak moeilijk, ontmoetingen worden nauwelijks georganiseerd. Voor de meeste jongeren was de training een zeldzame gelegenheid openhartig te praten. De training kreeg dan ook onmiddellijk vervolg. De deelnemers zetten e-mailgroepen op om contact te houden en in Jordanië werden nieuwe bijeenkomsten georganiseerd. In het najaar van 2004 begon AWMC met de voorbereidingen voor een nieuwe trainingssessie, in januari 2005, dit keer ook met deelnemers uit Egypte en Irak. Jongeren die de training in 2004 volgden, hielpen met de voorbereidingen. Pax Christi sprak haar netwerk aan om geschikte deelnemers te vinden en financierde het project.

Geweldloos activisme: training voor activisten

In het Midden-Oosten zitten burgers letterlijk klem tussen geweld. Geweld speelt een rol in elke facet van het dagelijks leven. Geweldloos vechten voor idealen is volgens sommigen een zwakgebod, of een christelijke, westerse uitvinding. Toch heeft ook het Midden Oosten een eigen traditie van geweldloos activisme.

Met een regionale training over geweldloosheid, brachten Pax Christi en de Libanese Associatie voor Burgerrechten (*LACR*) in juni verschillende vreedzame krachten in de regio samen. Vijfenvestig mensenrechtenactivisten, journalisten en mensen uit het onderwijs, uit Libanon, Syrië, Irak, Jordanië, Egypte, de Westelijke Jordaanoever en Gazastrook, volgden een programma dat *LACR* opzette met Pax Christi. Voortgekomen uit een burgerrechtenbeweging tijdens de Libanese burgeroorlog, heeft *LACR* een schat aan ervaring met geweldloos activisme en trainingen.

conflictgebieden, medewerkers en donoren. Leden vervullen een cruciale taak bij het bewaken van missie en identiteit en het waarborgen van de kerndoelstellingen van Pax Christi. We streven naar draagvlak in Nederland voor onze missie, de leden maken daar onderdeel van uit. Om dat waar te maken zijn onze leden in 2003 geconsulteerd over een herstructurering van de organisatie, die in is 2004 doorgevoerd.

De leden van Pax Christi kiezen voortaan schriftelijk een ledenraad. Het blijft de bevoegdheid van de leden om belangrijke statutenwijzigingen goed te keuren. Zij kunnen zich in een referendum uitspreken over belangrijke besluiten en worden via ledenconsultaties geraadpleegd

Bovendien benadert LACR geweldloosheid vanuit de Arabische traditie.

De training steunde de deelnemers hun werk voort te zetten; theoretische kennis over de geschiedenis en kracht van geweldloosheid, geweldloze, creatieve actievormen die impact hebben. Succesvolle strategieën die tijdens de Libanese burgeroorlog werden toegepast, dienden als voorbeeld. Pax Christi steunde het project organisatorisch en financieel. De training moet een sneeuwbal effect teweegbrengen: in de tweede helft van 2005 krijgen de meest enthousiaste deelnemers een training om zelf, in eigen land, nieuwe trainingen te geven.

Geen weg terug en geen weg verder. Palestijnen zoeken een uitweg

“Ik heb mijn studie informatica niet afgemaakt. Studeren kost geld. Dat heb ik niet, want ik mag niet werken. Al had ik het wel, dan kon ik er weinig mee. We mogen niet reizen, het is ons verboden”.

Aan het woord is Nehad Kilani, 22 jaar. Nehad woont in een Palestijns vluchtelingenkamp in Beiroet. Zijn ouders vluchtten hierheen tijdens de oorlog van 1948, toen de staat Israël werd uitgeroepen. Ze lieten hun huis bij Ramallah op de Westelijke Jordaanoever achter. Volgens UNRWA zitten net als Nehad meer dan 200.000 Palestijnen in de kampen in Libanon. Hun droom: terugkeer naar hun dorpen.

Na al die jaren vechten veel vluchtelingen nog steeds voor een rechtvaardige oplossing. Zij zoeken erkenning van hun geschiedenis en identiteit en van hun recht op terugkeer. Een normaal bestaan in de landen waar de vluchtelingen nog steeds verblijven, is meestal onmogelijk. In Libanon mogen Palestijnse

Hussein Abid voor zijn vernielde huis in Rafah, in de Strook van Gaza.

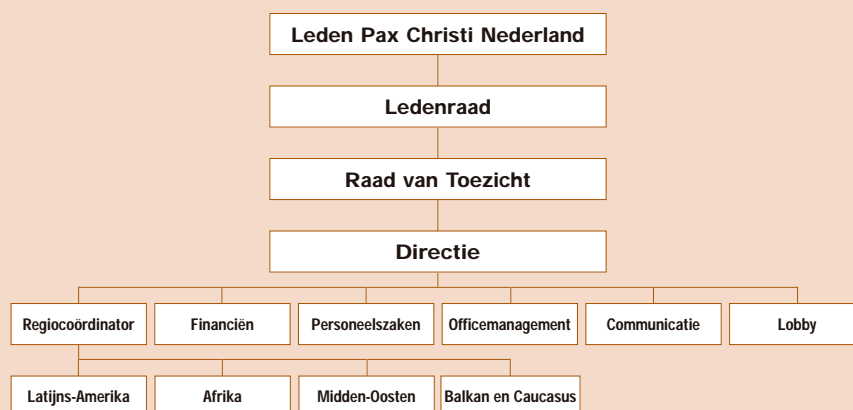
vluchtelingen zich niet vrij buiten de kampen vestigen. Ze kunnen geen aanspraak maken op sociale voorzieningen, zijn uitgesloten van veel beroepen en mogen bijvoorbeeld overheidsfuncties niet uitvoeren. Libanon wil dat de vluchtelingen zo snel mogelijk vertrekken, of terugkeren naar Israël.

De discussie over het lot van de Palestijnse vluchtelingen speelt zich tot op heden vooral af in de gesloten kamers van politici en onderzoekers. De vluchtelingen zelf hebben geen inbreng. Sinds enige jaren zijn in Libanon en Syrië lokale groepen Palestijnse vluchtelingen actief onder de naam A'idoun, 'zij die terugkeren'. Zij zetten zich in om de vluchtelingengemeenschappen in Syrië en Libanon, en dan met name de jongere generaties die buiten Palestina zijn geboren, bewust te maken van de politieke en juridische implicaties van het recht op terug-

over actuele thema's. De ledenraad bewaakt de missie en identiteit van de beweging toetst het beleid op hoofdlijnen en stelt de jaarrekening van de vereniging vast. Voor het toezicht op de bedrijfsvoering, stelt zij een Raad van Toezicht aan. De directie heeft, binnen statutair bepaalde grenzen, de algehele leiding over de organisatie.

Door alle leden in de gelegenheid te stellen hun stem kunnen uit te brengen, en niet alleen de leden die op de Algemene Leden Vergadering aanwezig zijn, heeft de nieuwe ledenraad een breder draagvlak. Het consulteren van leden en voorleggen van belangrijke voorgenomen besluiten in een referendum vergroot de inspraakmo-

Organisatiestructuur Vredesbeweging Pax christi Nederland

keer en ze bij de discussie over hun toekomst te betrekken.

In september 2004 organiseerden de A'idoun-groepen Syrië en Libanon in Damascus een conferentie: 'Een rechtvaardige oplossing voor de Palestijnse vluchtelingen', met deelnemers uit de hele regio: vluchtelingen, internationale experts en activisten uit het Midden Oosten en de Palestijnse Diaspora. Het was voor het eerst dat een dergelijke internationale conferentie over dit onderwerp plaatsvond in Syrië. De conferentie werd geopend door Lex Takkenberg, de Nederlandse directeur van de VN-organisatie voor Palestijnse vluchtelingen, UNRWA, in Syrië.

Deelnemers van de conferentie zochten naar realistische oplossingen. Hoe kunnen het internationaal recht en de internationale gemeenschap bijdragen aan een oplossing? Wat kunnen vluchtelingen zelf doen om hun recht te halen? Is het inmiddels nog wel realistisch is om op een Palestijnse staat te wachten? Wat betekent dat voor de vluchtelingen en hun nationale identiteit? Tegelijkertijd werden de landen van opvang in de regio bekritiseerd over hun halfslachtige houding jegens de Palestijnen.

Politiek gevoelige onderwerpen werden op de conferentie door deelnemers uit de hele regio besproken. Pax Christi was vanaf de voorbereidingen bij de conferentie betrokken en droeg financieel bij aan de conferentie.

Vredeswerk is vooral succesvol als het is geworteld in de lokale samenleving.

JORDANIË, LIBANON EN SYRIË: LOKALE INITIATIEVEN

In de hele regio heerst er een gebrek aan vrijheid en respect voor mensenrechten. Burgers kunnen hun gedachten niet vrij uiten en hebben nauwelijks inspraak. Vrouwen hebben minder mogelijkheden dan mannen. Samenwerking en dialoog tussen bevolkingsgroepen van verschillende klassen religies en etniciteit zijn beperkt. Het verschil tussen rijk en arm is enorm. Duurzame, regionale vrede komt alleen tot stand als deze problemen worden aangepakt en wordt gewerkt aan lokale vrede.

Toch krijgen initiatieven in Libanon, Syrië en Jordanië vaak weinig ondersteuning. De internationale aandacht voor het Midden-Oosten gaat vooral uit naar het conflict Israël-Palestina. Pax Christi ondersteunde lokale organisaties in Jordanië, Syrië en Libanon in hun werk voor rechtvaardigheid en vrede. Vredeswerk is immers vooral succesvol als het is geworteld in de lokale samenleving. In 2004 gingen vredes- en mensenrechtenactivisten opnieuw in het openbaar de discussie aan. Dankzij hun moed zet het Midden-Oosten voorzichtige stappen op weg naar democratisering. Bepaalde onderwerpen, zoals bijvoorbeeld vrouwenrechten, zijn steeds meer bespreekbaar. Pax Christi steunt een aantal van deze activisten.

gelijkheden van leden. De ledenraad is dankzij haar grote inhoudelijke deskundigheid en breed maatschappelijk netwerk, beter in staat als betrokken stakeholder invloed uit te oefenen op het beleid van organisatie. Pax Christi is zo één beweging met één president, één ledenraad; één raad van toezicht en één directie.

De nieuwe structuur en bijbehorende statutenwijziging is in de Algemene Ledenvergadering van 15 mei 2004 unaniem goedgekeurd. Op de vergadering is ook de eerste ledenraad benoemd. Bisschop Van Luyn is met grote instemming van alle leden benoemd tot president van de vredesbeweging en voorzitter van de ledenraad.

Pax Christi wordt geleid door een directeur, die zich hoofdzakelijk richt op strategisch beleid, externe presentatie en beleidsbeïnvloeding, en een adjunct-directeur die met name verantwoordelijkheid draagt voor financiële en personele beleidsontwikkeling en organisatie alsmede het facilitair management.

Milieubeleid

Vrede, verzoening en mensenrechten staan ook in de bedrijfsvoering centraal. In 2004 deed een campagne team van drie medewerkers nieuwe aanbevelingen om milieuvriendelijker te werken. Daarvoor hield ze onder meer een enquête onder alle medewerkers. Een aantal maatregelen werd al in 2004 overgenomen. Zo gebruikt

Vrouwenrechten worden in Syrië beetje bij beetje bespreekbaar.

Tharwa: gedurfde discussie op gang brengen

In Syrië is het thema minderheden taboe. Uit angst voor separatisme en conflicten wordt het onderwerp doodgewegen. Maar om conflicten te voorkomen is een dialoog noodzakelijk.

De initiatiefnemers van www.tharwaproject.com durfden het onderwerp bespreekbaar te maken. Vanwege de strenge overheidscontrole op geschreven media koos Tharwa voor het internet. De website heeft tot nu toe zonder censuur gedraaid, in het Engels en het Arabisch. Artikelen worden wel gescreend door de redactie, want veel literatuur over minderheden is separatistisch of opruiend.

Toen in april ongeregelde uitbraken tussen Koerden en het leger in Noordoost-Syrië, reageerde Tharwa onmiddellijk. In verschillende artikelen riepen schrijvers de regering op met de Koerden in dialoog te gaan en hun burgerrechten te respecteren. Tharwa

was ook een van de weinige media in de Arabische wereld die zich krachtig uitsprak tegen het geweld in Darfur. Uit loyaliteit met de Arabische regering in Khartoem werden de gewelddadigheden in de hele Arabische wereld genegeerd. Pax Christi was vanaf het begin betrokken bij het Tharwaproject. We waren de eerste buitenlandse organisatie die het project steunde. We adviseerden over de opzet en steunden Tharwa financieel.

Al-Ard: Mensen samenbrengen

Pax Christi ondersteunde in 2004 het ontvangstcentrum van *Al-Ard*, in Syrië, in de provincie Homs. Jongeren en andere groepen uit het hele land ontmoeten elkaar daar in het weekend. Werken aan vrede begint voor *Al-Ard* bij wederzijds begrip. Jongens en meisjes, mensen uit stad en het platteland, gehandicapten en mensen van verschillende religies maken voettochten, volgen workshops, of nemen deel aan bezinningsactiviteiten. Samen bouwen aan de toekomst van hun land, is steeds de rode draad. Op het terrein van *Al-Ard* werd ook het Dar as-Salam, het Huis van Vrede, geopend; een gebedsruimte waar mensen van alle religies en gezindten kunnen bidden of mediteren.

Thara: opkomen voor vrouwenrechten

Wetgeving in Syrië brengt, net als in andere landen in de regio, voor vrouwen beperkingen met zich mee. Zo kan een vrouw haar nationaliteit niet doorgeven aan man of kind. In het openbaar spreken over vrouwenrechten en mensenrechten is lastig, maar beetje bij beetje is er steeds meer mogelijk. In 2003 kon *Etana*, een Syrische organisatie waarmee Pax Christi samenwerkt, na twee jaar onderhandelen met de verschillende autoriteiten, voor het eerst een onafhankelijke conferentie houden over vrouwenrechten. Op de univer-

Pax 100% gerecycled kopieerpapier. Naast gescheiden afvalbakken voor de kantoorruimten kreeg de keuken een GFT-bak. Het hele pand wordt schoongemaakt met biologisch afbreekbare schoonmaakmiddelen. Alle toners en cartridges van printers en de kopieermachine worden verzameld en teruggestuurd naar de leverancier voor hergebruik. Pax Christi kiest voor verantwoorde leveranciers. Zo schenken we al jaren koffie en thee van Fair Trade. Melk en suiker zitten in papieren verpakkingen.

CBF-keurmerk

Het Centraal Bureau voor de Fondsenwerving heeft voor de goede-doelenbranche regels geformuleerd ten aanzien van goed bestuur.

Stiltecentrum en verbouwing

In haar pand heeft Pax Christi ook een kapel en een stiltecentrum. De verzorging van de middagpauzediens, de pastorale zorg en ontmoetingsfunctie vindt plaats onder de verantwoordelijkheid van de Utrechtse Raad van Kerken. Hiermee biedt deze locatie, op Hoog Catharijne, het winkelhart van Nederland, een plek voor gebed, bezinning en ontmoeting. De

In 2004 ontving Pax Christi het CBF-keurmerk voor goede doelen. De regels die het CBF hanteert inzake belangenverstrengeling worden strikt nageleefd.

kapel heeft zo'n 20.000 bezoekers per jaar. Met het zalencentrum, op de eerste verdieping, biedt Pax Christi betaalbare vergaderruimte aan vooral maatschappelijke organisaties. In 2004 zijn plannen gemaakt om de kantoorentree en de zalen te vernieuwen en opnieuw te stofferen. De kantoren zijn uitgebreid. Door meer ruimte te creëren, is plaats gemaakt stagiaires en voor medewerkers van de buitenlandse kantoren van Pax, die regelmatig in Utrecht vergaderen en werken.

Met financiële steun van Pax Christi bracht fotograaf Geert van Kesteren een fotoboek uit *Why Mister, Why?* over het leven en leed van Irakese burgers en hun hoop op een betere toekomst.

siteit van Damascus spraken vrouwen over de verbetering van hun positie. Onbevreesd riepen ze openlijk op tot scheiding tussen kerk en staat en tot een nieuwe interpretatie van de islam.

In 2004 runde *Etana* met financiële steun van Pax Christi het Thara e-magazine. De site www.thara-sy.org besteedt aandacht aan vrouwenrechten in Syrië en de rest van de Arabische wereld, zonder censuur, in het Engels en Arabisch. Internationale verdragen en artikelen werden in het Arabisch vertaald en op de site gezet. Een team van vrijwilligers schrijft artikelen en beantwoordt vragen van vrouwen over praktische zaken en internationale wetgeving.

Maak vrouwen mondig

In 2003 en 2004 maakte het *Arab Women Media Center* (AWMC) drie documentaires over vrouwenrech-

ten: de eerste, gefinancierd door Pax Christi, verhaalde over geweld tegen vrouwen, een tweede over de problematiek rond echtscheiding en een derde liet zien hoe vrouwen toegang kunnen krijgen tot sleutelposities in de samenleving. Bij de documentaires bracht AWMC met financiële steun van Pax Christi drie boekjes uit. De boeken, met tekst en cartoons, zijn geschikt voor alle doelgroepen, van vrouwen zonder opleiding tot hoogopgeleiden. Ze worden gebruikt bij trainingen van het AWMC en zijn verder breed verspreid in de Arabische wereld.

Bouwen aan de toekomst: rechtvaardigheid en verzoening in de gevangenis

In 1998 kreeg Association Justice et Misericorde (AJEM) voor het eerst toegang tot de Roumieh gevangenis, de grootste in Libanon. Er verblijven activisten,

PERSONEELSBELEID

Onze medewerkers werken het hele jaar door om de missie van Pax Christi te verwezenlijken. Dat doen zij met veel betrokkenheid en deskundigheid. Om hen daarbij zo goed mogelijk te faciliteren, staat bij Pax Christi maatwerk centraal. Binnen de kaders die een efficiënte bedrijfsvoering stelt, geven we zoveel mogelijk ruimte aan individuele wensen met betrekking tot de inrichting van werk, werkplek en werktijden.

Thuis werken kan, parttime werken kan. Omdat we het belangrijk vinden dat mensen hun privé-

leven en hun werk zo goed mogelijk combineren, hebben we de verhuisverplichting afgeschaft. Medewerkers krijgen indien zij niet wensen te verhuizen, een reiskostenvergoeding die niet wordt afgebouwd. Het wervings- en selectiebeleid is versterkt. De procedures zijn uitgekristalliseerd en gestroomlijnd en de administratie is vereenvoudigd, waardoor we ons meer kunnen concentreren op de inhoud en doelmatigheid van werving en selectie. Het vormgeven van een organisatiebreed opleidingsbeleid is voortgezet.

Arbo- en verzuimbeleid

Pax Christi gaat ziekteverzuim actief tegen. Het arboklimaat is in 2004 verder verbeterd. De inrichting van werkplekken is aangepast. Meubilair voldoet aan de ISO-normering. Beeldschermen zijn optimaal geplaatst. De werkruimte per medewerker is uitgebreid. Regelmatig worden werkplekonderzoeken gehouden en instructies gegeven met betrekking tot een ergonomisch optimale werkhouding, de noodzaak van afwisseling beweging en zitten, werk en rust. Als mensen hun werkzaamheden niet meer kunnen uitvoeren, zoeken we

psychiatrisch patiënten, politieke gevangenen, drugsverslaafden, kinderen en volwassenen. De gevangenis vormt een miniatuur van de Libanese samenleving. Slachtoffers en daders, moslims en christenen, leven er met en naast elkaar.

AJEM, sinds 2004 partner van het Pax Christi Internationaal netwerk, heeft zich sinds de jaren 90 sterk gemaakt voor de rechten van gevangenen. Mede dankzij het werk van AJEM zijn er nu sportactiviteiten en mogen artsen en maatschappelijk werkers de gevangenen bezoeken. Ze creëren er begrip tussen verschillende groepen, praten over hun terugkeer naar de maatschappij en hun rol in een verdere opbouw van de Libanese samenleving.

Ook komt AJEM op voor de rechten van gevangenen. Veel van hen kennen hun straf niet, sommige dossiers zijn jaren niet ingekeken. AJEM werkt met gevangenen en autoriteiten aan de opening van dossiers en maakte een handleiding waarin de rechten van gevangenen uiteen worden gezet.

Aandacht voor Irakese burgers

Met de campagne Geef Irakezen een stem vroeg Pax Christi in Nederland aandacht voor de bevolking van Irak. Met fotograaf Geert van Kesteren brachten we onder meer het fotoboek *Why Mister Why* uit. Het boek geeft een schrijnend beeld van dagelijkse realiteit waarin Irakese burgers leven; hun wanhoop over het aanhoudende geweld en hun hoop op een betere toekomst. Met de Syrische uitgeverij DarEmar werd het fotoboek ook in het Arabisch vertaald en uitgegeven. In oktober 2004 presenteerden DarEmar en Pax Christi het boek op de internationale boekenbeurs van Beiroet. Ook de Arabische wereld reageerde geschokt op de foto's, die zowel een beeld geven van de onderdrukking door Saddam Hoessein als van het huidige geweld in Irak.

ISRAËL EN PALESTINA: LOBBY EN BEWUSTWORDING

Na de dood van Arafat waren sommigen voorzichtig optimistisch; er leek een kans op een uitweg uit de al vier jaar durende Intifada. Veel Palestijnen zagen de presidentsverkiezingen met hoop tegemoet. Maar het is de vraag of die hoop gerechtvaardigd is. De onderliggende oorzaken van het conflict zijn niet weggenomen. Zo bouwt Israël gestaag verder aan de muur, ondanks de uitspraak van het Internationaal Gerechtshof in Den Haag dat dit illegaal is. Net als in voorgaande jaren was Pax Christi actief in het politieke debat rondom de kwestie Israël-Palestina. Ook brachten we mensen bij elkaar die voor vrede in Israel-Palestina werken, niet alleen Israëliërs en Palestijnen, maar ook Nederlanders.

Voorals burgers werden het slachtoffer van het aanhoudend geweld. In de vluchtelingenkampen trad het Israëlisch leger hard op. In de strook van Gaza zijn volgens de UNRWA sinds het begin van de Intifada meer dan 2000 huizen vernietigd, onder meer om een vrij schootsveld te creëren. Hierdoor werden meer dan 22.000 mensen dakloos. Maar ook het Palestijnse geweld zorgde voor slachtoffers onder de Israëlische burgerbevolking.

In de vluchtelingenkampen op de Westelijke Jordaanoever, in de strook van Gaza en in de omlig-

met hen naar nieuwe mogelijkheden. Met fysieke aanpassingen op de werkplek of door mentale ondersteuning te bieden, willen we medewerkers zo lang mogelijk behouden. Apparatuur werd in ook 2004 regelmatig getest op betrouwbaarheid en ergonomische doelma-

tigheid. Om het binnenklimaat te verbeteren, zijn we met de medewerkers in gesprek gegaan over verbouwing van het pand. Aan project-medewerkers die veel reizen wordt indien gewenst de mogelijkheid tot een jaarlijkse medische keuringen geboden. Aan een procedu-

re voor debriefing, is verder gewerkt. Zowel het kort als het middel lang verzuim is in 2004 sterk gedaald. Het langdurig verzuim is gestegen, maar ligt nog altijd onder de hoogte van het cijfer van 2001 en 2002. Van het langdurig ziekteverzuim komt 30 procent voor rekening van een medewerker die we enige jaren geleden via een REA-traject in dienst hebben genomen. Deze werknemer had een terugval, maar heeft na ondersteuning en hulp van een persoonlijke jobcoach de werkzaamheden kunnen hervatten.

Personeelsformatie

De omvang van de organisatie, zowel in fte's als in aantal medewerkers, vertoont een lichte stijging. Veranderingen hebben vooral plaatsgevon-

Jaar	Totaal	Kort (7 dagen)	Middel (8 t/m 42 dagen)	Lang (> 42 dagen)	Landelijk gemiddelde
	%	%	%	%	%
2001	6.43	1.02	0.79	4.62	5.4
2002	5.02	0.84	0.46	3.71	5.4
2003	3.01	1.83	1.18	0.00	4.7
2004	5,74	1.24	0.96	3.54	*

* ziekteverzuimcijfers 2004 zijn bij het CBS bij het ter perse gaan van dit jaarverslag nog niet bekend

Deelnemers aan de solidariteitspelgrimage naar Betlehem laten ballonnen op met vredeswensen.

gende landen wonen meer dan een miljoen Palestijnse vluchtelingen. In het Midden-Oosten, Europa en de Verenigde Staten wonen meer dan vier miljoen Palestijnse vluchtelingen. Vooral in de kampen is de situatie slecht. Voor deze vluchtelingen is er nog altijd geen oplossing. Ondanks het geweld en de schijnbaar uitzichtloze situatie zijn er nog altijd mensen die zoeken naar vreedzame en geweldloze alternatieven, Palestijnen en Israëliërs. Pax Christi steunt deze mensen.

Debat in de Balie: op zoek naar oplossingen

Is een bi-nationale staat een oplossing voor het Palestijns-Israëlische conflict? Dat was één van de centrale vragen tijdens een debat dat Pax Christi 14 januari 2005 hield in de Balie in Amsterdam. Meron Benvenisti, de voormalige onderburgemeester van Jeruzalem, ging er in gesprek met de Nederlandse

Palestijn Raadi Suudi en Elon Portugaly van Vrede Nu.

Volgens Benvenisti is het inmiddels niet meer realistisch om te streven naar een afscheiding tussen Joden en Palestijnen. Met de annexatie van land en van hulpbronnen is de kans op een levensvatbare Palestijnse staat verkeken. De bevolkingsgroepen zijn economisch, historisch en geografisch, zo sterk met elkaar verweven dat afscheiding zinloos is. Volgens Benvenisti moeten Palestijnen en Israëliërs niet dromen, maar realistisch naar de toekomst kijken en de mogelijkheden tot het samenleven in één staat verkennen, een controversiële en zelfs gevaarlijke uitspraak en volgens veel Israëliërs en Palestijnen een utopie.

Vredeszesdaagse

In juni hielden Israëliërs en Palestijnse vredesactivisten gezamenlijk een zesdaagse "speaking tour" door Nederland. Op scholen, voor kerkelijke groepen en in openbare debatten vertelden zij over de dagelijkse strijd tegen de bezettingspolitiek. Hun boodschap: vrede tussen Israël en Palestina is mogelijk. Pax Christi organiseerde de actieweek samen met Cordaid en het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV). De "zesdaagse" verwijst naar de juni-oorlog in 1967, waarbij Israël onder meer de Westelijke Jordaanoever en de Strook van Gaza bezette.

United Civilians for Peace

Pax Christi maakt samen met Cordaid, ICCO, IKV, Kerk in Actie en Novib deel uit van United Civilians for Peace (UCP). In december besloot UCP om als waarnemer naar de verkiezingen in Palestina te gaan, om de verkiezingen aan te grijpen als mogelijkheid om de dagelijkse situatie van de Palestijnen voor het voet-

den op de afdeling communicatie: de bezetting steeg van 1,5 naar 3,4 fte's. Het aantal medewerkers projecten in Utrecht nam af met 1. Deze medewerker is uitgezonden naar Afrika. Ook in de Balkan en het Midden-Oosten is de presentie in het veld uitgebreid: het kantoor in het Midden-Oosten naar 2 lokale medewerkers, het kantoor in Belgrado eveneens naar 2 lokale medewerkers. Gezien de beschikbare financiële middelen is de verwachting dat het beeld qua personele omvang en inzet in 2005 vrijwel gelijk zal zijn aan dat van 2004.

Stagiaires

Pax Christi biedt op verzoek de mogelijkheid stage te lopen, veelal op de projectafdelingen.

Kandidaten worden verzocht aan te geven wat zij voor Pax Christi zouden willen doen. Als dit voorstel aanknopingspunten biedt, wordt een stageplek gecreëerd. Stagiaires worden begeleid op de afdeling. P&O bewaakt het proces op afstand.

Na een voorzichtige inzet van stagiaires in de afgelopen jaren, wordt er enerzijds steeds meer een beroep gedaan op Pax Christi door kandidaat-stagiaires, raken de afdelingen anderzijds steeds meer toegevoerd op stagiaires en is het effect voor de organisatie ook merkbaarder: steeds nieuwe, jonge mensen met nieuw enthousiasme versterken zowel het elan van de beweging als het netwerk van Pax Christi. <

licht te brengen, maar vooral ook om het proces van democratisering onder deze moeilijke omstandigheden actief te ondersteunen.

Plant een olijfboom

In de bezette gebieden heeft het Israëliëse leger tienduizenden olijfbomen geroid en vernietigd. Om plaats te maken voor de muur die ze bouwt op bezet gebied, soms als represaille, vaak ook om de positie van inwoners in het gebied verder te verzwakken. Veel Palestijnse boeren zagen hoe hun olijfbomenplantage met de grond gelijk werd gemaakt en verloren al hun inkomsten. Pax Christi ondersteunde in 2004 samen met Cordaid en ICCO de actie "Houd Hoop Levend". Voor twintig euro kunnen mensen een olijfboom adopteren en laten planten op de Westelijke Jordaanoever. Een brochure en een website www.plant-een-olijfboom.nl geven actuele informatie en werven deelnemers.

Solidariteitspelgrimage: Nederlanders steken Palestijnen hart onder de riem

Om veiligheidsredenen blijven veel gelovigen weg bij de belangrijkste heilige plaatsen van hun godsdienst. Maar ook bewoners van de gebieden voelen de afwezigheid van pelgrims. Zoals de inwoners van Betlehem, een stad die voor vijftig procent bestaat uit Palestijnse christenen. De bezettingspolitiek heeft de economische situatie in de bezette gebieden ernstig verslechterd. Voor inwoners van Betlehem, waar toerisme altijd een goed deel van de inkomsten leverde, komen daar de verslechterde inkomsten door het teruglopend toerisme bovenop. De bedrijvigheid in de eens zo levendige stad heeft plaatsgemaakt voor werkloosheid, armoede en gesloten winkels.

Jaarlijkse vredesdemonstratie op eerste kerstdag in Betlehem van moslims en christenen.

In december 2004 maakten 37 mensen op uitnodiging van Pax Christi een solidariteitspelgrimage naar Betlehem. Om religieuze inspiratie op te doen, om de bewoners van het gebied morele steun te geven, om mensen die er werken aan vrede een hart onder de riem steken. We gaven daarmee antwoord op de oproep vanuit de Geboortekerk in Betlehem, om met kerstmis weer naar Betlehem te komen. De pelgrims logeerden acht dagen in Palestijnse gastgezinnen. Ze spraken met leerkrachten en jongeren, ouders, theologen en vertegenwoordigers van Israëliëse en Palestijnse mensenrechtenbewegingen. Veel deelnemers waren ernstig gegrepen door de ontmoetingen. Een eenmaal terug in Nederland vertelden ze over hun ervaringen in lokale media en tijdens zelf georganiseerde activiteiten. <

Afdeling	Op 31-12-2004		Op 31-12-2003	
	Aantal personen	Aantal fte's	Aantal personen	Aantal fte's
Projecten buitenland (uitgezonden)	2	2,0	1	1,0
Projecten buitenland (lokaal personeel veldkantoren)	4	4,0	3	3,0
Projecten NL	14	11,9	15	13,3
Maatschappelijk draagvlak	5	3,44	2	1,5
Ondersteuning (FA, P&O, fac)	11	7,42	11	8,4
Ondersteuning (management)	2	1,8	2	1,8
Zalen	1	1,0	1	1,0
Totaal	39	31,56	35	30,0
	Totaal 2004		Totaal 2003	
oproepkrachten	10	1,34	11	1,59
uitzendkrachten	1	1,0	1	1,0
Stagiaires	6		3	

Toelichting: Medewerkers Ondersteuning worden ingezet voor Projecten, Zalencentrum, Vereniging. Oproepkrachten worden voornamelijk ingezet voor het zalencentrum, echter ook op de projectafdelingen en de afdeling communicatie.

FINANCIËN

GECONSOLIDEERDE JAARREKENING 2004

Vredesbeweging Pax Christi

De hierna besproken financiële resultaten betreffen de geconsolideerde cijfers van de volgende organisaties:

- Vereniging "Vredesbeweging Pax Christi Nederland", hierna Vereniging genoemd;
- Stichting Pax Christi Projecten, hierna Stichting genoemd;
- Stichting Katholieke Vredesbeweging, hierna Stikav genoemd.

Deze organisaties zijn organisatorisch en bedrijfs-economisch met elkaar verbonden. De ledenraad van de Vereniging benoemt zowel de leden van het Bestuur van de Stikav, als ook de leden van de Raad van Toezicht van de Vereniging en Stichting.

Resultaat 2004

In deel 2 wordt het resultaat over 2004 gepresenteerd in een geconsolideerde Balans (2004 en 2003) en een geconsolideerde Staat van baten en lasten (2004, begroting 2004, 2003 en begroting 2005). De geconsolideerde opstelling is noodzakelijk voor en in overeenstemming met de Richtlijn verslaggeving Fondswervende instellingen, zoals vereist voor het CBF-keurmerk. Pax Christi is drager van dit keurmerk.

Het overschot van 2004 ad € 260.144,- is toegevoegd aan het eigen vermogen. De dotatie is voor € 100.000,- afkomstig uit het overschot van de Vereniging en Stichting en voor € 160.144,- van Stichting Stikav. Pax Christi volgt hierin de richtlijnen van de Vereniging van Fondsenwervende Instellingen. Het beleid is om in een aantal jaren voldoende continuïteitsreserve op te bouwen om fluctuaties in donormiddelen te kunnen opvangen. De Stikav verhuurt het kantoorpand onder aan de andere organisaties

en is verantwoordelijk voor het groot onderhoud. Hieruit resulteerde in 2004 een batig saldo van € 160.144,- welke geheel aan het eigen vermogen ten behoeve van continuïteitsreserve is toegevoegd. Het eigen vermogen van Stikav is onder andere bestemd voor het groot onderhoud van het pand.

Vergelijking met het voorgaande jaar en de begroting

STAAT VAN BATEN EN LASTEN

De totale baten in 2004 zijn € 4,3 mln. Dit is € 0,2 mln. lager dan 2003, maar € 0,2 mln. hoger dan de begroting.

De baten uit eigen fondswerving, als eerste component van de baten, zijn in 2004 € 395.415,- wat € 10.000,- hoger is dan de begroting maar € 36.000,- lager dan in 2003.

De contributies en de donaties voor het Stiltecentrum zijn vanwege de verzelfstandiging van het Stiltecentrum in 2004 nihil.

De kosten van fondswerving zijn 19% van de baten en in 2003 was dit 14%. Dit is ruim binnen de norm van 25% die het CBF stelt. In 2004 was er een groei in de personele bezetting op de afdeling communicatie.

Netto beschikbaar uit eigen fondsenwerving was in 2004 € 312.361,-. Dit is € 51.500,- lager dan 2003. Deze middelen zijn 8,1% (in 2003 8,7%) van de totale middelen voor maatschappelijk draagvlak, vredeswerk en het stiltecentrum.

De ontvangen subsidies voor het vredeswerk zijn met 4,7% gedaald ten opzichte van 2003.

De belangrijkste donoren zijn:

	Ontvangen 2004	Ontvangen 2003
Ministerie van Buitenlandse Zaken (TMF)	1.250.000	1.150.000
Cordaid	1.750.000	1.250.000
Van deze middelen in het volgend jaar toe te kennen	-/- 28.370	-/- 357.600
Ministerie van Buitenlandse Zaken (overig)	47.132	761.000
Cordaid (overig)	48.611	437.900
Overige fondsen	531.204	535.100
	Totaal 2004	Totaal 2003
Totaal gerapporteerde Fondsenwerving	3.598.577	3.776.400

Gebudgetteerd waren ontvangen fondsen van € 3.416.000,-. Het verschil van € 182.500,- met de gerealiseerde baten betreffen hogere subsidies uit overige fondsen.

Met de Utrechtse Stedelijke Raad van Kerken zijn afspraken gemaakt over hun bijdrage aan de openstelling van het Stiltecentrum. Hiervoor is in 2004 € 7.500,- ontvangen. Voor de komende jaren is € 11.000,- begroot. Per 2004 heeft de Stichting Stiltecentrum namens de USRK de verantwoordelijkheid voor de middagpauzediensten en de inloop.

Het zalencentrum wordt zodanig geëxploiteerd dat het een betaalbare faciliteit biedt aan verschillende maatschappelijke organisaties. De inkomsten van het zalencentrum zijn € 289.800,- en daarmee op het niveau van 2003.

De overige baten van € 87.400,- betreffen met name verkoop van materialen, rente-inkomsten, kwijtschelding van leningen die Pax Christi had ontvangen en resultaten van vorige jaren. Deze baten worden conservatief begroot en zijn daarom hoger dan gebudgetteerd.

BESTEDINGEN

De uitvoeringskosten betreffen de personeels-, huisvestings-, kantoor-, bestuurs- en overige kosten. In de geconsolideerde Staat van baten en lasten zijn deze uitvoeringskosten relatief laag, omdat er geen reële huur voor het gebruik van het pand is toegerekend. In de enkelvoudige Staat van baten en lasten van de Stichting en de Vereniging is wel een reële huur opgenomen, die bij de Stikav als baten wordt verantwoord. Het resultaat van het zalencentrum, na toerekening van reële huur wordt aangewend voor de opbouw van de continuïteitsreserve.

Het totaal van de uitvoeringskosten is € 1.662.900,- in 2004 tegenover € 1.824.500,- een daling met 8,8% ten opzichte van 2003. De daling is voornamelijk toe te schrijven aan lagere salariskosten en sociale verzekeringspremies ten gevolge van een verschuiving van uitvoeringskosten naar eigen activiteiten.

De bestedingen voor het *Maatschappelijk draagvlak* betreffen het geven van voorlichting over vredeswerk en het organiseren van campagnes en debatten. In 2004 is hieraan € 728.700,- besteed. Hiervan is € 379.400,- voor externe kosten voor materialen en partners, € 78.000,- voor bijdragen aan gelieerde (zuster)organisaties en € 271.300,- voor uitvoeringskosten van eigen medewerkers die zich bezig houden met de draagvlakactiviteiten.

Nieuw in 2004 zijn de bestedingen aan Lobby. Tot 2004 waren deze activiteiten opgenomen onder internationale vredesprojecten. Lobby richt zich met name op thematisch, bovenregionale activiteiten. In 2004 op thema's als kleine wapens, clustermunition, falende staten en Publish What You Pay. In 2004 is inclusief de uitvoeringskosten aan Lobby besteed € 212.500,-.

De *Internationale vredesprojecten* zijn qua bestedingsvolume de grootste component van de Pax Christi organisatie. De bestedingen zijn in 2004 € 2.898.700,- wat € 595.700,- lager is ten opzichte van 2003. Voor € 212.500,- is dat toe te schrijven vanwege een verschuiving naar de doelstelling Lobby. Ten opzichte van het budget is besteding nagenoeg gelijk aan die van de werkelijke besteding 2004.

De bestedingen voor internationale vredesprojecten per regio zijn in 2004 en 2003 als volgt (bedragen x € 1.000,-).

Regio	Besteed 2004	Relatief Aandeel	Groei t.o.v. 2003	Besteed 2003	Relatief Aandeel
Midden-Oosten	328	11,3%	0,0%	329	9,4%
Zuidoost-Europa	685	23,6%	-/- 38,6%	1.035	29,6%
Afrika	1636	56,4%	10,0%	1.487	42,6%
Latijns-Amerika	244	8,4%	-/- 28,2%	395	11,3%
Lobby	1)	0,0%	-	159	4,6%
Overige	6	0,0%	-/- 93,2%	89	2,5%
Totaal Regio's	2.899	100%	-/- 17,0%	3.494	100%

1) In 2004 onder aparte doelstelling Lobby verantwoord.

De ontwikkeling van de besteding aan vredesprojecten ingezet in 2003 zet zich door in 2004. De bestedingen in Afrika zijn gegroeid van 42,6% naar 56,4% van het totale volume. Dit gaat ten koste van de bestedingen Zuidoost-Europa. De bestedingen in Latijns-Amerika dalen vooral vanwege de afronding van een programma in 2003. De bestedingen in het Midden-Oosten stabiliseren zich op het niveau van 2003.

Pax Christi is een organisatie waarin veel experts werkzaam zijn, die zelf nationale en internationale projecten voor het bevorderen van de vrede uitvoeren. Daarom dient een groot deel van deze kosten als directe kosten van de projecten beschouwd te worden.

Het resultaat op het zalencentrum is € 108.900,-. Een verbetering ten opzichte van 2003 met € 32.000,-. De verbetering van het resultaat is geheel toe te schrijven aan de lagere kosten. Als rekening wordt gehouden met een toerekening van de reële huisvestingskosten ad € 62.200,- bedraagt het resultaat in 2004 € 46.700,-.

Begroting 2005

Voor een cijfermatige opstelling van de geconsolideerde begroting voor 2005 verwijzen wij naar de laatste kolom in de Staat van baten en lasten.

De begrote omvang van de totale baten in 2005 van € 4,3 mln. in 2004 is gelijk aan het niveau van de baten 2004. Deze baten bestaan uit de volgende componenten.

De begroting voor de fondsenwerving laat een stijging zien van € 385.400,- in 2004 tot € 408.000,- in 2005. Dit is een stijging van 6%. Het verschil betreft met name de baten uit acties en extra bijdragen, die vooralsnog conservatief zijn begroot. De kosten voor fondsenwerving uitgedrukt in een % van de baten uit eigen fondsenwerving daalt van 19% in 2004 naar 17% in 2005 en ligt daarmee ruim onder de door het CBF gehanteerde norm van 25%.

De begrote subsidies voor vredeswerk en lobbyactiviteiten zijn € 3.775.000,- ten opzichte van € 3.598.577,- en stijgen daarmee met 5%. De stijging is toe te schrijven aan een toename van projectgebonden subsidies.

De opbrengst van het zalencentrum is in 2005 begroot op € 177.000,-. Een daling ten opzichte van 2004 met € 112.800,-. Dit wordt veroorzaakt door onttrekken van zalen aan de verhuur ten gunste van

kantoorruimten. Het begrote resultaat daalt t.o.v. 2004 van € 108.900,- naar € 63.000,-.

Als de activiteiten van het Stiltecentrum zijn ondergebracht in de Stichting Stiltecentrum zullen de beperkte kosten die Pax Christi op haar balans heeft, met name de huisvestingskosten betreffen.

Het overschot wordt begroot op € 246.600,-. Deze zal worden toegevoegd aan de vrije reserves. Hiervan komt € 100.000,- vanuit activiteiten van de Stichting en de Vereniging en is bestemd voor de continuïteitsreserve. Daarnaast zal ten behoeve van een versnelde opbouw van de continuïteitsreserve het resultaat van STIKAV betreffende doorbelaste huuropbrengsten minus kosten, begroot op € 146.600,- in zijn geheel aan het eigen vermogen worden toegevoegd.

In het kader van de voorziene herinrichting van het pand, zal de indeling en de pui van het kantoorpand en de ontmoetingsruimte in 2004 een begin gemaakt met ingrijpende aanpassingen. De kosten hiervan zijn op € 300.000,- begroot en zullen over de komende 10 jaar worden afgeschreven.

De begrote uitvoeringskosten in 2005 zijn € 1.781.100,- ten opzichte van € 1.683.900,- in 2004 een stijging t.o.v. 2004 met 5,8%.

Dankzij de inzet en steun van veel betrokken medewerkers, leden uit de achterban en bestuurders, heeft de vredesbeweging Pax Christi Nederland zich hernieuwd kunnen positioneren ten behoeve van de uitvoering van haar projecten in het buitenland, profilering van missie en verbreding van het maatschappelijk draagvlak in Nederland.

BALANS		2004	2003
ACTIVA			
Materiële vaste activa			
Activa ten behoeve van de bedrijfsvoering		91.274	94.337
Financiële vaste activa		23.394	22.689
Vorraden			
Vorraden in het kader van de doelstelling		6.562	5.060
Vorderingen		452.486	495.239
Liquide middelen		1.486.984	1.480.543
Totaal activa		2.060.700	2.097.868
PASSIVA			
Eigen vermogen (1)			
Fonds activa bedrijfsvoering en doelstelling	97.836		99.397
Vrij besteedbaar vermogen	627.634		365.927
		725.470	465.324
Voorzieningen		15.000	6.061
Schulden op lange termijn		-	74.168
Schulden op korte termijn			
Subsidieverplichtingen	983.968		1.173.987
Aflossingsverplichtingen	40.840		91.916
Overige schulden en overlopende passiva	295.422		286.412
		1.320.230	1.552.315
Totaal passiva		2.060.700	2.097.868
Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen (2)			

alle bedragen in euro's

STAAT VAN BATEN EN LASTEN	Resultaat 2004	Begroting 2004	Resultaat 2003	Begroting 2005
FONDSWerving				
Baten uit eigen fondswerving				
Contributies vredeswerk	145.750	155.000	158.011	155.000
Acties, donaties en legaten vredeswerk (2)	239.665	217.000	256.508	253.000
Donaties voor stiltecentrum	-	3.000	6.758	-
	385.415	375.000	421.277	408.000
Kosten eigen fondswerving				
Directe verwervingskosten	51.165	25.025	34.778	35.000
Uitvoeringskosten (5)	21.889	47.836	22.596	36.370
	73.054	72.861	57.374	71.370
Kosten in % van de fondswerving	19%	19%	14%	17%
Netto beschikbaar uit eigen fondswerving	312.361	302.139	363.903	336.630
Subsidies overheden en anderen				
Subsidies voor vredeswerk	3.598.577	3.416.000	3.776.436	3.775.000
Subsidies voor stiltecentrum	7.500	20.000	21.666	11.000
	3.606.077	3.436.000	3.798.102	3.786.000
Baten zalencentrum	289.832	277.500	285.800	177.000
Overige baten (4)	87.414	42.000	69.512	8.200
Totaal beschikbaar voor doelstelling	4.295.684	4.057.639	4.517.317	4.307.830
BESTEED AAN DOELSTELLING				
Maatschappelijk draagvlak				
Eigen activiteiten	379.404	236.025	238.999	240.000
Verstekte subsidies via andere organisaties	78.024	78.500	82.679	85.750
Uitvoeringskosten (5)	271.307	249.283	205.530	360.045
	728.735	563.808	527.208	685.795
Lobby				
Eigen activiteiten	79.936	30.000	-	30.000
Uitvoeringskosten (5)	132.576	101.931	-	125.460
	212.512	131.931	-	155.460
Internationale vredesprojecten				
Eigen activiteiten	1.810.753	1.786.605	2.123.767	1.942.709
Uitvoeringskosten (5)	1.088.021	1.124.566	1.369.791	1.146.563
	2.898.774	2.911.171	3.493.558	3.089.272
Zalencentrum				
Catering en faciliteiten	25.415	30.000	26.917	18.000
Uitvoeringskosten (5)	155.505	196.436	182.031	96.131
	180.920	226.436	208.948	114.131
Stiltecentrum				
Eigen activiteiten	-	2.000	7.166	-
Uitvoeringskosten (5)	14.599	22.293	67.185	16.570
	14.599	24.293	74.351	16.570
Totaal besteed aan doelstelling	4.035.540	3.857.639	4.304.065	4.061.228
OVERSCHOT/ TEKORT				
	260.144	200.000	213.252	246.602
Het overschot/ tekort is toegevoegd/ onttrokken aan:				
Vrij besteedbaar vermogen (1)	260.144	200.000	213.252	246.602

alle bedragen in euro's

ALGEMENE TOELICHTING OP DE JAARREKENING

GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN VAN BEPALING VAN HET RESULTAAT

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de Richtlijn verslaggeving Fondswervende instellingen. De bedragen in de jaarrekening zijn in Euro. De grondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van het vorige boekjaar.

De geconsolideerde jaarrekening van Vredesbeweging Pax Christi omvat de volgende entiteiten:

- Vereniging = Vereniging "Vredesbeweging Pax Christi Nederland"
- Stichting = Stichting Pax Christi Projecten
- Stikav = Stichting Katholieke Vredesbeweging

De ledenraad wordt gekozen door de leden van de vereniging. De ledenraad van de Vereniging benoemt:

- de leden van de Raad van Toezicht van de Vereniging en Stichting;
- de leden van het Bestuur van de Stikav.
- de directie van de vereniging op voordracht van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht van de Stichting benoemt de directie van de Stichting

Grondslagen van waardering

Voor zover niet anders is vermeld, geschiedt waardering tegen nominale waarde. De activa en passiva luidend in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de per balansdatum geldende wisselkoersen.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met de afschrijving op basis van de geschatte economische levensduur, rekening houdend met een eventuele restwaarde. De jaarlijkse afschrijving is:

- automatiseringsapparatuur en -software: eerste jaar 40%, tweede jaar 30%, derde jaar 20%, vierde jaar 10%.
- meubilair en overige apparatuur: lineair in 5 jaar.
- systeem voor ledenadministratie: lineair in 5 jaar.

Financiële vaste activa

De financiële vaste activa zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Vorraden

De voorraad publicaties is gewaardeerd tegen inkoopprijs, rekening houdend met incourantheid.

Vorderingen

De vorderingen zijn opgenomen tegen nominale waarde.

Langlopende schulden

Hieronder zijn begrepen schulden met een resterende looptijd van langer dan één jaar.

Resultaatbepaling

Algemeen

Het resultaat is bepaald door de aan het jaar toe te rekenen baten te verminderen met de aan het jaar toe te rekenen lasten. De kosten zijn gebaseerd op historische uitgaafprijzen.

Legaten

De baten uit nalatenschappen worden verantwoord in het jaar dat de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Uitvoeringskosten

De uitvoeringskosten zijn als volgt toegerekend aan de verschillende doelstellingen. Salariskosten ondersteunende afdelingen en overige personeelskosten worden op basis van de direct toegerekende salariskosten toegerekend. Huisvestingskosten voor het kantoor, het stiltecentrum en het zalencentrum worden op basis van de gebruikte oppervlakte toegerekend. De huisvestingskosten van het kantoor worden vervolgens aan de doelstellingen toegerekend op basis van het aantal fulltime arbeidsplaatsen. Kantoorkosten worden toegerekend op basis van het aantal fulltime arbeidsplaatsen. De bestuurskosten worden toegerekend op basis van het niveau van (gebudgetteerde) eigen activiteiten.

TOELICHTING OP DE BALANS

	2004	2003
1 Eigen vermogen		
Het eigen vermogen is, voorzover niet vastgelegd in activa voor de bedrijfsvoering, vrij beschikbaar en is bestemd als continuïteitsreserve.		
Stand per 1 januari	465.324	252.072
Resultaatbestemming	260.144	213.252
Stand jaartultimo	725.468	465.324
Het fonds activa bedrijfsvoering en doelstelling bestaat uit:	2004	2003
Activa bedrijfsvoering	91.274	94.337
Voorraden ten behoeve van de doelstelling	6.562	5.060
	97.836	99.397

2 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

De Stikav huurt het pand, waarin Pax Christi kantoor houdt en waarin tevens het Stiltecentrum en het zalencentrum zijn gevestigd, voor EUR 0,45 per jaar. Tevens is Stikav gerechtigd tot de marktwaarde van het pand, indien de eigenaar het pand aan een derde verkoopt.

TOELICHTING OP DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

	Resultaat 2004	Begroting 2004	Resultaat 2003
<p>Voor een nadere verschillenanalyse tussen de begroting en het resultaat van 2004 verwijzen wij naar pagina 57 van het directieverslag.</p>			
Acties, donaties en legaten vredeswerk			
Extra bijdragen leden, inclusief Kerstactie	54.112	90.000	110.679
Kloosteracties	42.785	44.000	42.983
Overige acties	67.377	1.000	2.587
Donaties	2.876	10.000	21.394
Legaten	23.245	13.000	10.292
Geschonken rente op particuliere spaartegoeden bij de ASN bank	10.113	9.000	6.595
Vredesweek collecte	59.997	50.000	55.724
Middelen uit acties, die in het volgend jaar worden besteed	29.150-	-	-
Geschonken aflossingen participatiebewijzen	8.310	-	6.254
	239.665	217.000	256.508
<p>Zowel in 2004 als in 2003 zijn 4 legaten ontvangen.</p>			
Overige baten			
Bijdragen voor continuïteit van kloosters en kerkelijke instellingen	50.056	34.000	34.034
Verkopen campagnemateriaal	10.083	8.000	17.175
Rente Stichting	14.405	-	12.688
Rente Vereniging	614	-	4.951
Rente Stikav	6.322	-	2.123
Overige baten Stichting	2.151	-	2.241
Overige baten Vereniging	778-	-	3.700-
Overige baten Stikav	4.561	-	-
	87.414	42.000	69.512
Uitvoeringskosten			
<p>Alle medewerkers van Pax Christi zijn vanaf 31 januari 2003 in dienst van de Stichting.</p>			
Salariskosten	1.051.738	1.034.710	1.189.872
Sociale lasten	143.927	118.474	113.753
Pensioenpremies	101.674	106.801	96.684
Overige personeelskosten	116.616	150.700	148.893
Huisvestingskosten	59.526	101.660	89.839
Kantoorkosten	179.344	189.000	199.160
Bestuurskosten	30.884	11.000	8.739
Overige kosten	188	30.000	193
Totaal uitvoeringskosten	1.683.897	1.742.345	1.847.133
Gemiddeld aantal personeelsleden in dienst van Pax Christi, uitgedrukt in fulltime arbeidsplaatsen	28,4		31,2

De huisvestingskosten omvatten alleen de onderhoudskosten, omdat Pax Christi het pand om niet ter beschikking heeft.

alle bedragen in euro's

Uitvoeringskosten per activiteit	Fonds-werving	Maat-schapp. draagvlak	Lobby	Internat. vredes-projecten	Zalen-centrum	Stilte-centrum	Totaal 2004
Salariskosten	12.576	172.702	90.000	697.250	76.630	2.580	1.051.738
Sociale lasten	1.721	23.634	12.316	95.416	10.487	353	143.927
Pensioenpremies	1.216	16.695	8.701	67.405	7.408	249	101.674
Ov. pers. kosten	1.383	18.995	9.899	76.689	9.366	284	116.616
Huisvesting	626	4.603	1.518	15.684	26.276	10.819	59.526
Kantoorkosten	4.001	31.223	9.703	109.233	24.899	285	179.344
Bestuurskosten	366	3.455	439	26.156	439	29	30.884
Overige kosten	-	-	-	188	-	-	188
Totaal	21.889	271.307	132.576	1.088.021	155.505	14.599	1.683.897

Er zijn geen uitvoeringskosten verbijzonderd voor de Verkoop van campagnemateriaal omdat de omvang van de baten zeer beperkt is en het met name educatief materiaal betreft.

Bezoldiging van de twee bestuurders (1,8 fte) tevens directie, inclusief werkgeverslasten en pensioenlasten bedroeg in 2004 € 168.162,-. De directie is ingeschaald conform CAO Protestantse Kerken Nederland (PKN). In 2004 is een statutaire directie van 2 personen geformaliseerd. De bestuurders vervullen geen betaalde nevenfuncties. Onkostenvergoeding Raad van Toezicht bedroegen € 2760,- (2003: € 2025,-). Behalve de onkostenvergoedingen ontvangen de leden van de Raad van Toezicht geen bezoldiging. De overige bestuurskosten betreffen kosten van nationale en internationale vergaderingen en bestuurdersaansprakelijkheidsverzekering.

Aan het bestuur van de Vereniging Vredesbeweging Pax Christi Nederland

Accountantsverklaring

Opdracht

Ingevolge uw opdracht hebben wij de geconsolideerde jaarrekening 2004 van de Vereniging Vredesbeweging Pax Christi Nederland te Utrecht gecontroleerd. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het bestuur van de vereniging. Het is onze verantwoordelijkheid een accountantsverklaring inzake de geconsolideerde jaarrekening te verstrekken.

Werkzaamheden

Onze controle is verricht overeenkomstig in Nederland algemeen aanvaarde richtlijnen met betrekking tot controleopdrachten. Volgens deze richtlijn dient onze controle zodanig te worden gepland en uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de geconsolideerde jaarrekening geen onjuistheden van materieel belang bevat. Een controle omvat onder meer een onderzoek door middel van deelwaarnemingen van informatie ter onderbouwing van de bedragen en de toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening. Tevens omvat een controle een beoordeling van de grondslagen voor financiële verslaggeving die bij het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening zijn toegepast en van belangrijke schattingen die het bestuur van de vereniging daarbij heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de geconsolideerde jaarrekening. Wij zijn van mening dat onze controle een deugdelijke grondslag vormt voor ons onderdeel.

Oordeel

Wij zijn van oordeel dat de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van het vermogen op 31 december 2004 en van het resultaat over 2004, in overeenstemming met in Nederland algemeen aanvaarde grondslagen voor financiële verslaggeving en voldoet aan de Richtlijn Fondsenwervende instellingen.

15 april 2005

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

De volledige jaarrekening van Vereniging 'Vredesbeweging Pax Christi Nederland' en Stichting Pax Christi Projecten zijn gratis op te vragen op tel. 030 2 333 346 of e-mail paxchristi@paxchristi.nl of te downloaden via de website www.paxchristi.nl

PARINERORGANISATIES

AFRIKA

Afrika

1. Association of Member Churches in Eastern Africa (AMECEA)
2. Association des Conférences Episcopales de l'Afrique Centrale (ACEAC)
3. Fellowship of Church Councils and Churches in the Horn and Great Lakes of Africa (FECCLAHA)
4. Eastern African Action Network on Small Arms (EAANSA)

Ethiopië

5. Ethiopian Evangelical Church of Mekane Yesu
6. Gambela Peace Council
7. SNV-Ethiopia
8. ZOA Vluchtelingen Zorg
9. Norwegian Church Aid
10. Ethiopian Interfaith Forum for Development Dialogue and Action
11. Research Centre for Civics and Human Rights Education (RCCHE)

Kenia

12. Kenya Action Network on Small Arms (KANSA)
13. National Council of Churches of Kenya (NCCCK)
14. People for Peace in Africa (PPA)
15. Security Research and Information Centre (SRIC)
16. Africa Peace Forum
17. Norwegian Church Aid (NCA)
18. Seeds of Peace

Oeganda

19. Acholi Religious Leaders Peace Initiative
20. Human Rights and Democratisation Programme - Danida
21. Karamoja Agro-Pastoral Development Programme (KADP)
22. Kotido Peace Initiative (KOPEIN)
23. Moroto and Nakapiripirit Religious Leaders' Initiative for Peace (MONARLIP)
24. RK Bisdom Arua, Justice and Peace Commission
25. RK Bisdom Moroto, Justice and Peace Commission
26. SNV-Uganda
27. Uganda Action Network on Small Arms (UANSA)
28. Uganda Catholic Episcopal Conference, Justice and Peace Commission
29. Uganda Human Rights Commission
30. Uganda Joint Christian Council (UJCC)

Soedan

31. Aktion Africa Hilfe
32. Drylands Pastoral Mission International
33. ECS Bisdom van Juba
34. ECS Bisdom van Rokon
35. ECS Bisdom van Yambio
36. ECS Bisdom van Torit
37. Federation of Southern Sudanese Civil Society Organisations (FOSCO)
38. Larjour Institute for Policy Research and Training
39. New Sudan Council of Churches (NSCC)
40. Shilluk Kingdom Development
41. Sudan Ecumenical Forum
42. Sudan Catholic Bishops' Conferences (SCBC)
43. Pibor Development Association
44. RK Bisdom van Torit, Justice and Peace Commission
45. Southern Catholic Bishops' Regional Conference (SCBRC)

46. Sudan Council of Churches
47. Toposa Development Association
48. Sudan Development Trust
49. Radio Sudan for Peace Trust
50. Sudanese Women's Voice for Peace

Congo

51. Justice Plus
52. Forum des Mamans en Ituri
53. Centre Resolution des Conflits
54. Centre d'Initiatives et de Créativité pour le développement rural (CIC)
55. Le Bon Samaritain
56. Fondation pour la Paix Durable
57. Commission Diocésaine Justice et Paix Mahagi
58. Commission Diocésaine Justice et Paix Bunia
59. Institut Supérieur d'Enseignement Agricole et Vétérinaire (ISEAV)
60. Voix des opprimés
61. Commission Diocésaine Justice et Paix Isiro
62. Commission Diocésaine Justice et Paix Dungu Doruma
63. Commission Diocésaine Justice et Paix Wamba
64. Les Amis de Nelson Mandela pour la défense des droits de l'homme
65. Chrétiens pour la paix (Kisangani)
66. Commission Diocésaine Justice et Paix Kisangani
67. Chrétiens pour la paix (Kinshasa)
68. Groupe Universitaire Pax Christi Butembo
69. Groupe Likunga (Butembo)
70. Pax Christi Bukavu
71. Pax Christi Goma
72. Groupe Jérémie Bukavu
73. Nous Sommes Frères Bukavu
74. Groupe Amos
75. Pax Christi Kikwit
76. Commission épiscopal Justice et Paix (national)

LATIJS-AMERIKA

Colombia

77. CRIC
78. CRIT
79. Conciudania
80. ACIN (noordelijk Cauca)
81. AMUNORCA (noordelijk Cauca)
82. Equipo Misionero de Toribio (Cauca)
83. Corporación Utopias
84. UOAFROC
85. Horizontes de Libertad (Tolima)

Cuba

86. Movimiento Cristiano Liberación (MCL) / Proyecto Varela

MIDDEN-OOSTEN

Israël

87. Peace Now local group Kfar Saba
88. Women's Coalition for a Just Peace
89. Ta'ayush
90. Israel Peace Forum

Bezette Palestijnse gebieden

91. Arab Educational Institute
92. Panorama Center Jerusalem
93. Peace and Democracy Forum
94. Library on Wheels for non Violence and Peace
95. The Center for Conflict Resolution and Reconciliation

Jordanië

96. Arab Women Media Centre

Libanon

97. Association Justice et Miséricorde (AJEM)
98. Lebanese Association for Civil Rights
99. A'idoun Group Lebanon

Syrië

100. Al-Ard centre
101. DarEmar
102. Etana
103. A'idoun Group Syria

ZUIDOOST-EUROPA

Kosovo

104. Balkan Sunflowers
105. KONI Kosovo Organisation for new initiatives
106. OVSE
107. UNMIK

Macedonië

108. Antiko
109. Civil
110. Civil Society Resource Center
111. DROM
112. Foundation Open Society

Institute/Soros Macedonia

113. Life radio
114. Macedonian Helsinki Committee
115. Nansen Dialogue Center
116. SEESAC
117. Saferworld
118. Racviac

Servië Montenegro

119. Anglo Yugoslav Society
120. ASTRA - Anti Sex Trafficking Action
121. Anti Trafficking Centre
122. Belgrade Centre for European Integrations
123. Belgrade Fund for Political excellence
124. Belgrade Open School
125. Catholic Archdiocese of Belgrade
126. Centre for Anti-war Action
127. Centre for Development of Serbia
128. Centre for Policy Studies
129. Committee for Civic Initiative
130. Christian Cultural Center
131. Group for Promotion of Women's Political Rights Social justice
132. Group MOST
133. Institute for European Studies
134. Konrad Adenauer Stichting
135. Novi Sad School of Journalism
136. Voice of Difference/Glas Razlike
137. Women Forum Montenegro

Bosnie-Herzegovina

138. South East European Network on Small Arms
139. TALDI

Tsjetsjenie

140. Chechnya Justice Initiative, Moscow
141. Agency for Rehabilitation and Development ARD/Denal, Karaboulakh/Grozny

BESTUREN EN MEDEWERKERS**PAX CHRISTI****Bestuur Vereniging Pax****Christi Nederland***(tot 15 mei 2004)*

Bisschop Ad van Luyn s.d.b.

(voorzitter)

Paul Sars

Cees Brinkhuizen

Edith Brugmans

Janske Hermens

Ledenraad Vredesbeweging**Pax Christi Nederland***(vanaf 15 mei 2004)*

Bisschop Ad van Luyn s.d.b.

(president)

Gemma Crijns

Kees Homan

Liesbeth Horstink

André Leliveld

Richard Steenvoorde

Thijs Wöltgens

Raad van Toezicht

Thom Stoelinga (voorzitter)

Peter Duymelink

Ria Braspenning

Bestuur Stichting Katholieke**Vredesbeweging (Stikav)**

Pieter Rookmaker (voorzitter)

Gerard de Groot

Gerard Sniijders

Directie**(vanaf 15 mei 2004 bestuur
vereniging en stichting)**

Jan Gruiters (directeur)

Freek Landmeter (adjunct-
directeur)**MEDEWERKERS PAX CHRISTI***(per 31 december 2004)***Communicatie**

Jan Heerkens

Gied ten Berge

Liz van Omme

Hélène Ruys

Ondersteuning

Sonia Battjes

Sander Furth

Medea Lindelauf

Ruud van Piggelen

Febe Kok

Regina Teunen

Financiële administratie

Gonnie Bas

Lucie van Houwelingen

Giny Rossel

Gerrie van Vreeswijk

Personeel & Organisatie

Marlene Bousie

Moniek Baerwaldt

Afdeling Afrika

Riecky Peeters

Nico Ploojier

Joost van Puijenbroek

Edwin Ruigrok

Annemarie Sweeris

REGIONAAL KANTOOR AFRIKA

Simon Simonse

Radio Voice of Hope

Gwado Ador

Joseph Goldon

Gerard Leliveld

Mary Loboka

Nelson Lukajo

Andrew Manyang

AFDELING LATIJNS-AMERIKA

Marianne Moor

Simone Remijnse

Afdeling Politiek en Beleid

Micha Hollestelle

Sara Ketelaar

AFDELING MIDDEN-OOSTEN

Evert-Jan Grit

Regionaal kantoor**Midden-Oosten**

Marjolein Wijninckx

Rasha Yaish

AFDELING ZUID-OOST EUROPA**Balkan**

Gemma Claessen

Karljin Leentvaar

Karel Roos

Regionaal kantoor Balkan

Biljana Dakic

Sladjana Dugonjic

Davor Dzalto

Kristina Naceva

Nada Perovic

Kaukasus

Egbert Wesselink

AFDELING MAATSCHAPPELIJK**VERANTWOORD ONDERNEMEN**

Nico Ploojier

Egbert Wesselink

Zalencentrum**Coördinatie**

Medea Lindelauf

Werkstudenten

Tesse van Camerijk

Gwen Groenveld

Reinout Klaarenbeek

Wardah Maagd

Irene de Mol

Anne-Greet van Rootselaar

Teuntje Thuis

Allard Warrink

WERKGROEP MIDDEN-OOSTEN**EN NOORD-AFRIKA****Voorzitter**

Wim Bartels

Leden

Erik Ackerman

Yousef Ahmed

Mient-Jan Faber

Willem van Genugten

Evert-Jan Grit

Jan Gruiters

Wilco de Jonge

Jet Kraemer

Janie Kuik

Erik Laan

Jan Jaap van Oosterzee

Lilian Peters

Charles Schoenmaeckers

Martin Sieperman

Juliette Verhoeven

Lambrecht Wessels

Marjolein Wijninckx

VERIEGENWOORDIGINGEN**PAX CHRISTI NEDERLAND****IKV**

Frans Bauke van der Meer

Paul van Aalst

Jan Gruiters

Justitia et Pax

Gied ten Berge

KRO

vacant

Pax Christi International

Bert van Horssen

Novib

Jan Gruiters

VKMO

Jan Gruiters

Platform TMF

Jan Gruiters (voorzitter)

COLOFON

Tekst & concept

Ester Segers

Fotografie en beeld

Dirk Jan Visser

Geert van Kesteren

Ronald de Hommel

Hollandse Hoogte

John Rodsted

Sudan Mirror

Piloten zonder Grenzen België

Eduard Ernst

Gerrit van Laar

CNV Vakcentrale

RAAK Grafisch Ontwerp

Vormgeving

RAAK Grafisch Ontwerp, Utrecht

Druk

Libertas

Bezoekadres

Godebaldkwartier 74

3511 DZ Utrecht

030 233 33 46

Postadres

Postbus 19318

3501 DH Utrecht

www.paxchristi.nl

paxchristi@paxchristi.nl

